

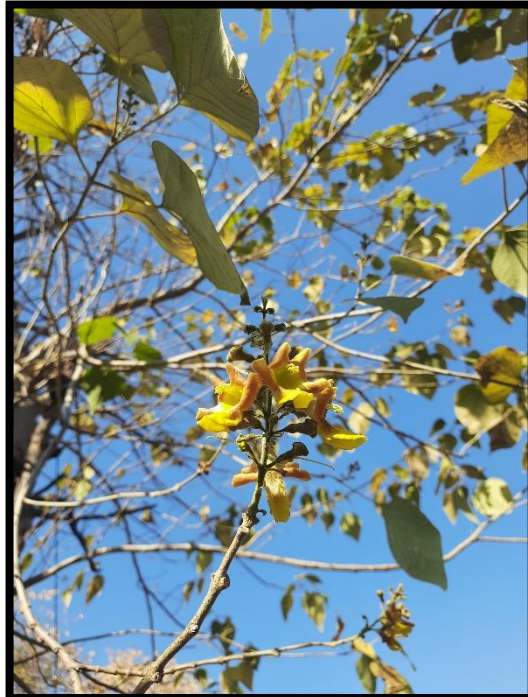

लोक जैव विविधता नोंदवही

चंद्रपुर महानगरपालिका, चंद्रपुर.

जिल्हा – चंद्रपुर

**लोकजैव विविधता अधिनियम, २००२ व महाराष्ट्र राज्य जैव
विविधता अधिनियम, २००८ अंतर्गत**

प्रस्तावना

जैविक विविधतेमध्ये पृथ्वीवरील सर्व सजीवांची विविधता समाविष्ट आहे. जगातील १२ बृहत्त विविधता देशामधील भारत एक आहे. भारतात जगातील प्रजाती पैकी ७८% प्रजातींची नोंद झाली आहे. अनौपचारिक तसेच सिद्ध ह्या दोन्ही प्रकारच्या परंपारिक व स्वदेशी ज्ञानाचा बाबतीतही भारत समृद्ध आहे.

भारत १९९२ च्या जैवविविधतेचा सम्मेलनाचा वादी आहे. जैवविविधतेच्या साम्मेलनाचे कलम ८ (१) मध्ये स्थानिक व एक देशीय समाजाचे पारंपरिक ज्ञान, पद्धती व नवपरिवर्तन यांच्या माध्यमातून जैविकसंसाधनाचे संरक्षण व पोषक उपयोगीतेमधील योगदान मान्य केले आहे. व त्यासाठी व अश्या लोकांबरोबर त्यांचे ज्ञान, पद्धती आणि नवपरिवर्तन यापासून मिळणाऱ्या फायद्याचा सहभाग भागीदारीची तरतूद आहे. त्याकरिता स्थानिक संस्थेने त्या क्षेत्रातील जैवविविधतेच्या संरक्षणाला हातभार लावणे आणि पोषक उपयोग व जैवविविधतेचे दस्तएवेज, ज्यामध्ये प्राकृतिवासाचे परीक्षण, भूमिवंश, लोक प्रकार व मशागती प्रजाती, पाळीव वंश आणि संकरीत पशू, सूक्ष्मजीव यांचा वृतांत ह्याचा समावेश, तयार करणे गरजेचे आहे.

जैव विविधता अधिनियम २००२ आणि नियम २००४ यांच्या नियमांनुसार आम्ही जैव विविधता समिति स्थापन केली आहे तसेच आपल्या क्षेत्रातील लोक जैव विविधता नोंदवही तयार केली आहे.

दिनांक -

सचिव

जैव विविधता समिति

वैधता प्रमाणपत्र

जैविक विविधता अधिनियम, २००२ मधील कलम ४१ अंतर्गत महानगरपालिका चंद्रपुर, जिल्हा -चंद्रपुर यांनी दिनांक _____ सर्वसाधारण सभा ठराव क्रमांक _____ अन्वये जैविक विविधता व्यवस्थापन समिति स्थापन केली आहे. तसेच जैविक साधन संपत्तीचे संवर्धन, तिचा शास्वतवापर व लाभाचे समन्यायी वाटप सुनिश्चित करण्याकरिता जैव विविधता अधिनियम २००४ मधील नियम २२(६) व महाराष्ट्र राज्य जैव विविधता व्यवस्थापन समितीने लोकांच्या सहभागाने लोक जैव विविधता नोंदवही तयार केलेली आहे. या करिता तांत्रिक गट, अशासकीय संघटना, व स्थानिक स्तरावर अनुभवी व्यक्ति यांचे सहकार्य घेण्यात आले आहे. याप्रकारे तयार लोक जैव विविधतेची नोंदवही दिनांक _____ जैव विविधता समितीच्या बैठकमध्ये सादर केले आणि लोक जैव विविधता नोंदवहीस मान्यता देण्यात आली. याकरिता नियम २२(१०) च्या अधीन राहून वैधता प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

सचिव

जै.वि.व्य. समिती

अध्यक्ष

जै.वि.व्य. समिती

लोक जैव विविधता काय आहे -

आपल्या परिसरामधील नैसर्गिक साधनसंपदा यामधील सजीवांची असलेली विविधता व त्यांचा लोकांशी होणारा संपर्क व वापर हा क्षेत्रानुसार वेगवेगळा असतो यांस लोक जैव विविधता असे म्हटले जाते. जैव विविधतेमध्ये प्रामुख्याने वनस्पती, पक्षी, प्राणी व सूक्ष्म जीव यांचा समावेश होतो.

लोक जैव विविधता नोंदवही बनवण्याची कार्यपद्धती -

1. जैव विविधता नोंदवही बनवण्याकरिता तज्ञ वर्गाची नेमणूक केली जाते. या तज्ञ वर्गात वनस्पती शास्त्र, जीव शास्त्र, कृषि, वन अधिकारी तसेच स्थानिक जाणकार यांचा समावेश असतो.
2. ज्या भागात शेती होते त्या ठिकाणी जाऊन शेतकऱ्यांशी संपर्क साधून त्यांच्याकडून शेतीविषयी ज्ञान, शेती करण्याच्या पद्धती व पिकांचे विशेष गुणधर्म याविषयी माहिती जमा केली जाते.
3. आपल्या विभागामध्ये वर्षानोवर्षे काम करीत असलेले वैद्य, हकिम यांच्याशी संपर्क साधून ते ज्या वनस्पतीचा ज्या रोगांसाठी वापर करतात त्याची माहिती घेतली जाते.
4. स्थानिक लोकांशी संपर्क साधून त्यांचे राहणीमान, काम करण्याच्या पद्धती, पाळीव प्राणी इत्यादि यांची माहिती घेतली जाते.
5. आपल्या विभागामधील ज्या ठिकाणी जैवविविधता जास्त आहे त्या ठिकाणी भेट देऊन तेथे असलेल्या वनस्पति, प्राणी, माती व इतर माहिती तपशील गोळा करणे.
6. शहरामध्ये/ गावामध्ये असलेले प्रमुख व्यक्ति उदाहरण कृषि, वन तज्ञ व माहितगार व्यक्ति यांना भेटून शहरामधील नैसर्गिक साधनसंपदाची माहिती घेणे
7. शहरामध्ये असलेल्या बाजारपेठेस भेट देऊन त्या ठिकाणी विकल्या जाणाऱ्या स्थानिक मालाचा अभ्यास करणे.
8. शहरात आढळणाऱ्या वनस्पति, प्राणी, सूक्ष्म जीव-जंतु, पक्षी व इतर घटकांचा अभ्यास करणे.
9. वरील सर्व ठिकाणी भेट देऊन व माहिती गोळा करून लोक जैव विविधता नोंदवही तयार करण्यात येते.

लोक जैव विविधता नोंदवही चे फायदे –

1. लोक जैव विविधता नोंदवहीमध्ये शहरातील / गावातील सर्व घटकांचा समावेश करण्यात येतो यामध्ये वनस्पती , प्राणी , पक्षी, लोकजीवन व भूमिरचना यांचा समावेश असतो .
2. आयुर्वेद चा जन्म भारतात झाला आहे. भारतीय लोकांकडे वनस्पती, प्राणी, रोगाविषयी खूप माहिती आहे पण ही माहिती जगासमोर येत नाही कारण या सर्व गोष्टी स्थानिक पातळीवर होतात त्यामुळे याचा वापर बाहेरील लोकांना होत नाही. ज्यावेळी जैवविविधता नोंदवही मध्ये अश्या माहितीची नोंद होईल त्यावेळी या ज्ञानाचा वापर भारतातील व जगातील इतर लोकांसाठी होऊ शकतो.
3. जैव विविधता नोंदवहीच्या माध्यमातून भारतातील कोणताही व्यक्ति आपली माहिती (उदाहरण, रोगावर उपचार) या नोंदवहीमध्ये नोंद करून त्यामाहितीचे पेटेण्ड करू शकतो.
4. लोक जैव विविधता नोंदवही चे काम पूर्ण झाल्यानंतर देशी/विदेशी संस्थेला भारतीय कोणताही नैसर्गिक (पारंपारिक) माहितीचा उपयोग करून औषध अथवा कोणत्या दुसऱ्या क्षेत्रात काहीही बनवायचे असेल तर भारत सरकारची (जैव विविधता मंडळ) परवानगी घ्यावी लागेल व त्याचा मोबदला भारत सरकारला व ज्या व्यक्तीने ती माहिती नोंद केली आहे त्याला भेटला जाईल
5. ज्या संस्था नैसर्गिक साधन संपदा चा वापर करून व्यवसाय करतात अश्या संस्थेला त्याठिकाणी असलेल्या स्थानिक स्वराज संस्थेला एक ठराविक कर द्यावा लागेल या पैशामधून तेथील जैव विविधता संवर्धन साठी काम केले जाईल

लोक जैव विविधता नोंदवही मध्ये भविष्यात कोणताही व्यक्ति आपले जैवविविधतेचे ज्ञान / माहिती कधीही आपल्या विभागातील स्वराज संस्थेस (ग्रामपंचायत / नगरपालिका) संपर्क करून यामध्ये नोंद करू शकतो.

अनुक्रमणिका

क्रमांक	विषय	पुष्ठ क्र.
भाग १ - लोक जैव विविधता नोंदवही		
१	शहराची माहिती	८
२	नकाशा	९
३	परिशिष्ट १	११
४	परिशिष्ट २	१४
५	परिशिष्ट ३	१४
६	परिशिष्ट ४	१५
७	परिशिष्ट ५	१६
भाग २ - लोक जैव विविधता नोंदवही		नमूना
१	१ . पीक वनस्पती	१
२	२ . फळ झाडे	४
३	३ . गुरांच्या चाऱ्याचे पीक	६
४	४ . तन प्रजाती	८
५	५ . पीकवरील कीड	१०
६	६ . पाळीव प्राणी विक्री बाजार	१४
७	७ . लोक जीवन	१५
८	८ . भूमी रचना	१७
९	९ . पाणी उपलब्धतेचा प्रकार	१८
१०	१०. मृदेचा प्रकार	१९
११	११. फळझाडे (माणसाळलेली)	२०
१२	१२. वैद्यकीय वनस्पती	२३
१३	१३. शोभेच्या वनस्पती	२७
१४	१४. इमारती लाकडाची झाडे	३१
१५	१५. पाळीव प्राणी	३२
१६	१६. संवर्धित मत्स्यपालन	३४
१७	१७. बाजार	३५
१७	१८. झाडे, झुडपे, वेली	३६

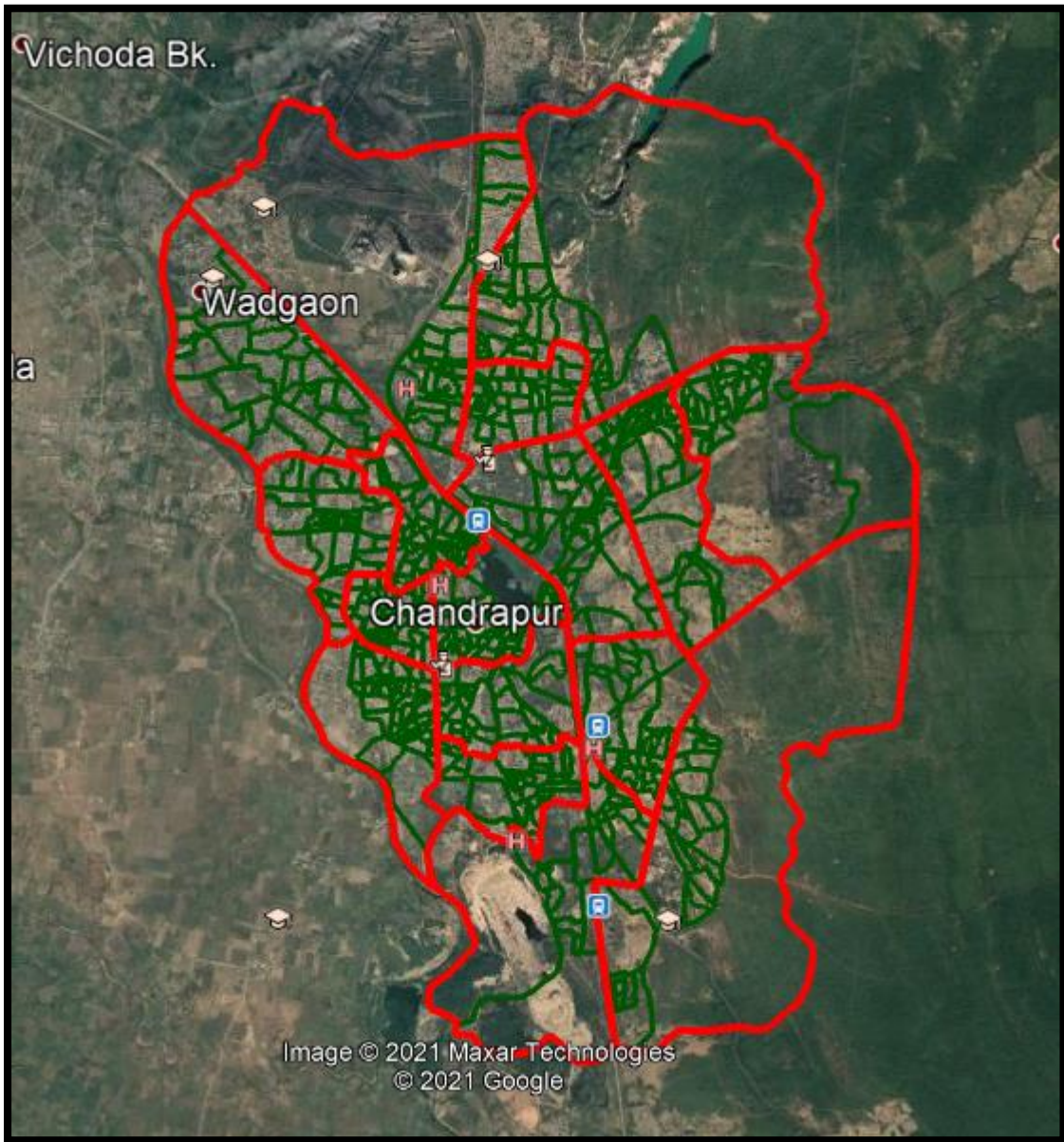
क्रमांक	विषय	पुष्ठ क्र.
१८	१९. महत्वाच्या वन्य वनस्पती	५९
१९	२०. जलचर वन्य प्राणी प्रजाती	६१
२०	२१. जलचर वन्य वनस्पती प्रजाती	६४
२१	२२. औषधी महत्व असलेल्या वन्य प्रजाती	६६
२२	२३. पीक प्रजाती रानटी मूळ	६९
२३	२४. शोभेच्या वनस्पती प्रजाती	७०
२४	२५. वाफरणी, धुरी द्यायची झाडे	७१
२५	२६. इमारती लाकूड वृक्ष प्रजाती	७२
२६	२७. सागरी वनस्पती प्रजाती	७३
२७	२७. सागरी प्राणी प्रजाती	७४
२८	२८. वन्य प्राणी	७५
२९	२९. वनस्पती प्रजाती	८७
३०	३०. प्राणी प्रजाती	८९
३१	३१. स्थानिक महत्वाची माहिती	९१
३२	३२. सूक्ष्म जीव	९३
३३	३३. फोटोग्राफ (जिओ टॅग)	९४

चंद्रपुर शहराची माहिती

देश	भारत
राज्य	महाराष्ट्र
जिल्हा	चंद्रपुर
क्षेत्रफळ	५६.४० वर्ग किलोमीटर
स्थान	१९.९६१५° N, ७९.२९६१° E
समुद्रासपातीपासून उंची	१८८ मिटर
पाऊस	१२४५ मिमि
तापमान	२७.२ सेल्सिअस अॅवरेज
जिल्हा मुख्यालय	चंद्रपुर
राज्य मुख्यालय	मुंबई

चंद्रपूर शहरात महाकाली देवीचे एक स्वरूप आणि काळचांकालिनी देवीची प्राचीन मंदिरे आहेत. तसेच शिवाचे एक रूप असलेल्या अंकलेश्वरचीही वैरागड, कोसला, भद्रावती अशी प्राचीन प्राचीन स्थळे आहेत. हा प्रदेश कोळसा आणि चुनखडीसारख्या खनिज संपत्तीने समृद्ध आहे. मोठ्या प्रमाणात कोळशाच्या खाणींमुळे हे शहर ब्लॅक गोल्ड शहर म्हणूनही ओळखले जाते. या भागात अनेक सिमेंट कारखानेही आहेत.

चंद्रपुर महानगरपालिका नकाशा

जमीन वापर

एकूण क्षेत्रफळ - ५६.४० चौरस किलोमीटर

क्रमांक	जमीन वापर	क्षेत्र किमी २	एकूण टक्केवारी
१	बांधकाम	-	
२	जंगल	१६.१२ हेक्टर	
३	रोड	३८२.९८ हेक्टर	
४	पडीक क्षेत्र	३३३.८० हेक्टर	
५	शेतजमीन	२४९२.१२ हेक्टर	
६	पाणी साठे	-	
	एकूण बेरीज	५६.४० चौरस किलोमीटर	

परिशिष्ट १

समिती तपशील

- महानगरपालिका जैविक विविधता व्यवस्थापन समिति

अनुक्रमांक	पद	सदस्याचे नाव	जानकारी विशेष क्षेत्र	लिंग	वय
अ) कार्यकारी मंडळ					
1	अध्यक्ष	उपायुक्त (प्रशासन)			
2	महिला सदस्य	सौ शितल किशोर आत्राम		स्त्री	54
3	महिला सदस्य	सौ राजलक्ष्मी सुधीर कारंगल		स्त्री	43
4	सदस्य	श्री अंकुश स्वामी कनकम		पुरुष	40
5	अनुसूचित जाती / जमाती सदस्य	श्री सतीश आत्माराम घोनमोडे		पुरुष	49
6	सदस्य	श्री सोपान गेनुभाऊ वायकर		पुरुष	68
7	सदस्य	श्री बंटी नानाजी परचाके		पुरुष	35
8	सदस्य	श्री निलेश उमाकांत खोब्रागडे		पुरुष	43
9	सचिव पदसिद्ध	श्री सचिन माकोडे (समाज कल्याण अधिकारी)		पुरुष	40

स्थानिक स्तरावरील विविध क्षेत्रातील तज्ञ खालील प्रमाणे

अनुक्रमांक	पद	सदस्याचे नाव	लिंग	वय	संपर्क दूरध्वनी
१	वनस्पती शास्त्रज्ञ वैदू प्रतिनिधी	सहा प्राध्यापक श्री डॉक्टर उमाकांत बी देशमुख - वनस्पतिशास्त्र	पुरुष	३७	९७६५२६६९०७
२	कृषी शास्त्रज्ञ	सहा प्राध्यापक श्री रमेश रामराव इमडे	पुरुष	३५	८८८८६९११२८
३	आकाष्ठ वनोपज संकलन करणाऱ्यांचा किंवा वापर करणाऱ्यांचा प्रतिनिधी	श्री बंडू धोत्रे संस्थापक-अध्यक्ष इको प्रो चंद्रपुर	पुरुष	४०	९३७०३२०७४६
४	जैविक विविधतेचा उपयोग करणाऱ्या संस्थेचा प्रतिनिधी	०१. सहा प्राध्यापक श्री डॉक्टर सचिन डी मिसार प्राणिशास्त्र	पुरुष	३८	९४२०१४२२९२
५	लोक समूह कार्यकर्ता प्रतिनिधी	प्राध्यापक श्री विश्वनाथ हरिभाऊ राठोड	पुरुष	५१	
६	मच्छीमार करणाऱ्यांचा प्रतिनिधी	श्री जगण तुळशीराम पचारे	पुरुष	४६	९०४९१४२५६२
७	ज्ञानार्जन (शिक्षण) क्षेत्रातील प्रतिनिधी	डॉक्टर श्री आर एस पतीवर	पुरुष	४८	७५८८५४९२८८

महानगरपालिकेस खालील नमूद पदावर काम करणाऱ्या व्यक्तींना समितीच्या सभेस निमंत्रित सदस्य म्हणून बोलता येईल

क्र.	पद	सदस्याचे नाव	लिंग	वय	संपर्क दूरध्वनी
अ) निमंत्रित सदस्य (शासकीय विभागाचे पदसिद्ध सदस्य असल्यामुळे त्यांचे नावासमोर पदाचा उल्लेख करावा)					
१	पदसिद्ध वन विभाग प्रतिनिधी	श्री आर ए कारेकार -वन क्षेत्रपाल	पुरुष	५२	९४०५५०१०२१
२	पदसिद्ध कृषी विभाग प्रतिनिधी	श्री जी पी मादेवार कृषी अधिकारी	पुरुष	३८	९९२१९९४३१७
३	पदसिद्ध पशु संवर्धन प्रतिनिधी	डॉक्टर श्री संजय बावणे -पशु विकास अधिकारी	पुरुष	४८	९४२१८१२२११
४	पदसिद्ध आरोग्य विभाग प्रतिनिधी	डॉक्टर श्री बंडू रामटेके - वैद्यकीय अधिकारी	पुरुष	५२	९५४५५६०८७

क्र.	पद	सदस्याचे नाव	लिंग	वय	संपर्क दूरध्वनी
५	पदसिद्ध मत्सव्यवसाय विभाग प्रतिनिधी	श्री निखील ना. नरड - सहा मत्स्य व्यवसाय अधिकारी	पुरुष	२८	९६६५८६३९०९
६	पदसिद्ध शिक्षण विभाग प्रतिनिधी	श्री गणेश चव्हाण विस्तार अधिकारी (शिक्षण)	पुरुष	४४	९४२१७२००६२
७	पदसिद्ध आदिवासी विभाग प्रतिनिधी	श्री अभय मनोहर नंदनवार नियोजक अधिकारी	पुरुष	४५	०७१७२२५१२७०
विशेष निमंत्रित सदस्य					
१	लोकसभा सभेचे विद्यमान सदस्य	मा .श्री बाळूभाऊ धानोरकर, खासदार, चंद्रपूर वणी-आर्णी लोकसभा क्षेत्र.	पुरुष	४८	९९२३२३२४६२
२	लोकसभा सभेचे विद्यमान सदस्य	मा श्री नानाभाऊ श्यामकुळे, आमदार, चंद्रपूर विधानसभा क्षेत्र.	पुरुष	६५	९९२३५९६००४

परिशिष्ट २

क्रमांक	नाव	पद	निपुणता	दूरध्वनी
१	आनंद लयरुची कस्तुरे	सचिव वाल्मिकी माछुया सहकारी संस्था	मासे व शेती	७०८३५५६६५१
२	जगन तुळशीराम पचरे	अध्यक्ष वाल्मिकी माछुया सहकारी संस्था	शेती	
३	मंगेश भासरकर	शेतकरी	शेती	
४	संजय उराडे	शेतकरी	शेती	

परिशिष्ट ३

१	धोदगू घोहणे	शेतकरी	शेती	
२	विनोद पारधी	शेतकरी	शेती	
३	पराग पारधी	शेतकरी	शेती	
४	जगन तुळशीराम पाचरे	शेतकरी	शेती	
५	शंकर बककलवर	शेतकरी	शेती	
६	बंदुभौ हजारे	शेतकरी	शेती	

परिशिष्ट ४

लोक जैव विविधता नोंदवही तयार करण्यात गुंतलेले व्यक्ति.

क्रमांक	नाव	पद	संपर्क
१	श्री आर ए कारेकार -वन क्षेत्रपाल	पदसिद्ध वन विभाग प्रतिनिधी	९४०५५०१०२१
२	श्री जी पी मादेवार कृषी अधिकारी	पदसिद्ध कृषी विभाग प्रतिनिधी	<u>९९२१९९४३१७</u>
३	डॉक्टर श्री संजय बावणे -पशु विकास अधिकारी	पदसिद्ध पशु संवर्धन प्रतिनिधी	<u>९४२१८१२२११</u>
४	डॉक्टर श्री बंडू रामटेके - वैद्यकीय अधिकारी	पदसिद्ध आरोग्य विभाग प्रतिनिधी	<u>९५४५५५६०८७</u>
५	निकेश देसाई	वनस्पति शास्त्र	९७६८३५९३२८
६	नीलेश ठुसे	वनस्पति शास्त्र	८२३७६०१५९२
७	विलास घाडी	जीव शास्त्र	९९६७४२५२८१

परिशिष्ट ५

शुल्क आणि संसाधनातून प्राप्त लाभ

क्र	नाव,पत्ता,व्यक्ति ,संस्था/इतर	पोहच मिळालेल्या जैविक संसाधनाचे स्थानिक व शास्त्रीय नाव व मात्रा	जै.वी.व्य. कामितीने घेतलेला प्रस्ताव दिनांक आणि पालिकेने अनुमोदन	आकारलेले संकलन शुल्क व त्याचा तपशील	लाभ वाटपाची अपेक्षित पद्धत किवा लाभ वाटपाची मात्रा
१					
२					
३					

लोक जैविक विविधता नोंदवही - नमुना तालिका/तक्ता

शेतकी जैविक विविधता

नमुना 1 : पीक वनस्पती

पीक	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	पिका खालील अंदाजित क्षेत्र	स्थानिक स्थिती		विशेष गुण/ वैशिष्ट्ये	पीक घेण्याचा हंगाम	उपयोग	पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील	बियाणे/ रोपे स्त्रोत	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची							
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12	13	14
मका	zea maize	मका	var indurate sturt	सपाट		जास्त	मध्यम	बिया पांढऱ्या रंगाच्या किंवा पिवळ्या रंगाच्या असतात.आणि भरपूर स्टार्च असते	नोव्हेंबर ते फेब आणि जुलै ते ओक्टोबर	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	रानटी डुकरांपासून जास्त प्रमाणात नुकसान	भाजलेला मका बाजारात भुटका म्हणून विकतात	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
मका	zea maize	मका	var verta sturt	सपाट		कमी	जास्त	अधिक गुणवत्ता असणारा प्रकार	नोव्हेंबर ते फेब आणि जुलै ते ओक्टोबर	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	रानटी डुकरांपासून जास्त प्रमाणात नुकसान	गरम करून फोडलेल्या बिया पॉपकॉर्न म्हणून विकल्या जातात	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	RPN	सपाट		भरपूर प्रमाणात	कमी	उंच जातीची भरपूर उत्पादन देणारा दुष्काळ व किड प्रतिकारक	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	१०१०	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	या वानची रोगप्रतिकारक शक्ति जास्त आहे.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते		प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	६४४४	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	या वानची बुरशीप्रतिकारक शक्ति जास्त आहे.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	जयराम	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	जास्त उत्पन्न देणारी वान.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	प्रणाली ७७	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	चवीला उत्कृष्ट व पौष्टिक.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	करीना	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	पारंपरिक वान या वान ची बी शेतकरी जपून ठेवतात.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के

नमुना 1 : पीक वनस्पती

पीक	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	पिका खालील अंदाजित क्षेत्र	स्थानिक स्थिती		विशेष गुण/ वैशिष्ट्ये	पीक घेण्याचा हंगाम	उपयोग	पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील	बियाणे/ रोपे स्त्रोत	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची							
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12	13	14
तांदुळ	Oryza sativa	भात	MP १२५	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	झाडाची ऊंची कमी असते.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	जोरदार	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	उत्पन्न देणाचा कालावधी कमी असतो.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	छत्रपती	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	दाणा आकाराने मोठा असतो.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	सुंदर	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	दाणा आकाराने मध्यम.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	मनाली	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	झाडाची ऊंची जास्त.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	गंगा	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	दुष्काळ प्रतिरोधक वान.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	पाटूरू	सपाट		कमी	जास्त प्रमाणात	कमी वेळात जास्त उत्पन्न देणारी.	खरिप जुलै ते ऑक्टोबर आणि फेब ते मे	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तांदुळ	Oryza sativa	भात	जय श्री राम	सपाट		कमी	जास्त	पाणी कमी प्रमाणात लागते.	पावसाळ्यात खरिप जुलै ते ऑक्टोबर	खाण्यासाठी, चान्यासाठी, पोहे बनविण्यासाठी उपयोग करतात	किटकापासून प्रतिरोधक	उरलेला झाड कुजवून खत बनवल्या जाते	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
आंबाडी	Hibiscus sabdariffa (Rosselle)	आंबाडी	गावरण	शेतातील धुन्यावर		जास्त	कमी	दाणा आकाराने लहान असतो.	जुलै ते ऑगस्ट	शरबत मानून वापर	भाजी शरबत चटणी युक्त प्रजाती	उरलेला झाड जाळण्यासाठी वापरतात	बियापासून	प्रकाश सोनटक्के
तुर	Cajanus cajan indicus	तुर	गावरण	शेतातील धुन्यावर		कमी	जास्त	झाडाची ऊंची मध्यम.	जुलै ते ऑक्टोबर	खाण्यासाठी	सुकलेली पाने आणि शेंगाचे टरफल गुरांचा चारा म्हणून वापरतात	गावातील लोक बियाणे देवान-घेवाब करतात	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के

नमुना 1 : पीक वनस्पती

पीक	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	पिका खालील अंदाजित क्षेत्र	स्थानिक स्थिती		विशेष गुण/ वैशिष्ट्ये	पीक घेण्याचा हंगाम	उपयोग	पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील	बियाणे/ रोपे स्त्रोत	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची							
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12	13	14
कापूस	glossypium sp	कापूस	पराठी	शेतात		कमी	जास्त	चांगल्या दर्जाचा धागा	जुलै ते डिसेंबर	धागा मिळवण्यासाठी	सुकलेला झाड जाळण्यासाठी वापरतात	विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
कोबी	brassica oleracea	फुलकोबी	गावरण	शेतात		कमी	जास्त	उत्तम दर्जाची भाजी	नोव्हेंबर ते फेब	खाण्यासाठी	खाण्यासाठी	विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
वांगे	solanum melonjena	वांगे	हायब्रिड	शेतात		कमी	जास्त	उत्तम दर्जाचे वांगी	वर्षभर	खाण्यासाठी	झाड गुरांचा चारा म्हणून वापरले जातात	विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
गाजर	daucus carota	गाजर		शेतात		कमी	जास्त	उत्तम दर्जाची गाजर	नोव्हेंबर ते फेब	खाण्यासाठी	पाने गुरांचा चारा म्हणून वापरले जातात	विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
तमाटर	solanum lycopersicum	तमाटर	हायब्रिड	शेतात		कमी	जास्त	भरपूर उत्पन्न देणारी जात	नोव्हेंबर ते फेब	भाजीत आंबट म्हणून वापरतात, आमटी बावण्यासाठी वापरतात	फळ सोडून बाकी भाग निरुपयोगी आहे	विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
चवळी भाजी	amaranthus	चवळी भाजी	अमरान्थ	शेतात		कमी	जास्त	बुरशीमुक्त	ओक्टोबर ते मे	खाण्यासाठी		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
पालक	spynacia oleracea	पालक	स्पिनच	शेतात		कमी	जास्त	मोठी पाने असणारी	ओक्टोबर ते मे	खाण्यासाठी		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
कांदा	alium cepa	कांदा	लाल कांदा, सफेद कांदा	शेतात		कमी	जास्त	मोठ्या आकाराचा कांदा	ओक्टोबर ते मार्च	खाण्यासाठी		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
मुळा	raphanus sativus	मुळा	तासाकि सान	शेतात		कमी	जास्त	भरपूर कार्बोदके देणारी	ओक्टोबर ते फेब	खाण्यासाठी		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
भेंडी	abelmoscus esculentus	भेंडी	अर्क अनामिका	शेतात		कमी	जास्त	उत्तम उत्पन्न देणारी ज	वर्षभर	खाण्यासाठी		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
मेथी	riginella foenum	मेथी	गावराण	शेतात		कमी	जास्त		नोव्हेंबर ते फेब			विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
कोथिंबीर	coriandrum sativum	कोथिंबीर	गावराण	शेतात		कमी	जास्त	अतिसुगंधित	ओक्टोबर ते मे	भाजीत सुगंध येण्यासाठी वापरतात		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
गवार फली	cyamopsis tetragonoloba	गवार फली	गोमान मंजारी	शेतात		कमी	जास्त	उत्तम दर्जाच्या शेंगा	ओक्टोबर ते फेब	खाण्यासाठी		विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के
मिरची	capsicum sp	मिरची	गावराण	शेतात		कमी	जास्त	उत्तम दर्जाची, जास्त तिखट मिरची	सेप्टेंबर ते फेब	खाण्यामध्ये तिखट म्हणून न वापरले जाते	इतर भाग वापरात	विकण्यासाठी	बाजारामध्ये उपलब्ध	प्रकाश सोनटक्के

नमुना क्र. 2 : फळ झाडे / रानटी

झाड	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप / अधिवास	स्थानिक स्थिती		बीज /रोपटयाचे स्तोत	फळे धरण्याचा हंगाम	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	वापर	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12
झाड प्रजाती	Ziziphus jujuba (L.) Gaerth.	बोर	फळझाड	खुल्या जागी	जास्त	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	हिवाळा / उन्हाळा	फळे खाल्ली जातात व पाने जनावरांच्या चान्यासाठी वापरतात.	फळाचा उपयोग लाखोडी भाजीमध्ये आंबटपणा येण्यासाठी वापरतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Syzygiumcumini (L.) Skeels.	जांभूळ	फळझाड	घरच्या आवारात / खुल्या जागी	जास्त	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	फळ चविष्ट असते.	बियाचे पाउडर डायबेटिस व पोट दुखी आजारावर उपयोग करतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Limonia acidissimia	बेल	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	पोटदुखीपासून ते मधुमेहापर्यंतच्या सर्व समस्यांवर बेल गुणकारी आहे.	बेलच्या पानाचा रस शरीरासाठी थंड असतो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Phoenix dactylifera	शिंदी	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	झाडाच्या पानापासून झाडू बनवली जाते.	कर्करोग (कॅन्सर), हृदय रोगांसाठी शिंदी चे फळ गुणकारी आहे.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Limonia acidissimia	कवठ	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर		पोटदुखीवर या फळाच्या रसचा उपयोग होतो	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Terminalia bellirica	बेहडा	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	सामान्य	सामान्य	बियापासुन	उन्हाळा	फळ हिरव्या व काळ्या रंगाचे असते	फळ फोडून त्यातला गर खाल्ला जातो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Pterocarpus marsupium	असाना	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	सामान्य	सामान्य	बियापासुन	उन्हाळा	हिरव्या रंगाची फळे असतात, आकाराने लहान.	फळे खाल्ली जात नाही	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Cordia dichotoma	भोकर	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	सामान्य	सामान्य	बियापासुन	उन्हाळा	पिकल्यावर फळांचा रंग पिवळा होतो.	कच्च्या फळांचे लोणचे घातले जाते.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Ficus racemosa	उंबर	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	लाल रंगाची अंजीर सारखी फळे.	जास्तकरून पक्षी व प्राणी खातात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Spondias pinnata	आंबाडा	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	सामान्य	सामान्य	बियापासुन	उन्हाळा	हिरव्या रंगाची फळे पिकल्यावर पिवळ्या रंगाचे होते	चवीला आंबट खाण्यासाठी वापरतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Ficus benghalensis	वड	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	लाल रंगाची लहान फळे असतात.	जास्तकरून पक्षी व प्राणी खातात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Pithecellobium dulce	विलायती चिंच	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	जलेभी सारखी लाल सफेद रंगाची फळे येतात. फळे खाल्ली जातात	झाडाला काटे असतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Borassus	ताड	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	नारळसारखी काळी फळे येतात. फळे फोडून खाल्ली जातात.	तडापासून ताडी व नीरा काढला जातो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
वेल प्रजाती	Diplocyclos palmatus	करता	फळवेल	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	लाल रंगाची लहान फळे लागतात.	फळे खाल्ली जात नाही, जास्त करून पक्षी व प्राणी ही फळे खातात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Ficus hispida	काळा उंबर	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	लहान हिरव्या रंगाची फळे येतात. फळे खाल्ली जात नाहीत.		स्वता:साठी	पराग पारधी

नमुना क्र. 2 : फळ झाडे / रानटी

झाड	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप / अधिवास	स्थानिक स्थिती		बीज /रोपटयाचे स्त्रोत	फळे धरण्याचा हंगाम	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	वापर	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12
झाड प्रजाती	Lannea coromandelica	शेमत	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	लहान हिरव्या रंगाची फळे येतात. फळे खाल्ली जात नाहीत.	उन्हाळा मध्ये झाडाची पूर्ण पाने गळून जातात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	Tamarindus indica	चिंच	फळझाड	खुल्या जागी/ जंगल	जास्त	सामान्य	बियापासुन	वर्षभर	चिंच जेवणामध्ये आंबटपणा येण्यासाठी वापरतात.		स्वता:साठी	पराग पारधी

नमुना क्र. 3 : गुरांच्या चान्याचे पीक/जाती

पीक	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	भूमिस्वरूप /अधिवास	स्थानिक स्थिती		बीज /रोपटयाचे स्त्रोत	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	वापरात येणारा भाग	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
				पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11
झाडे, झुडुपे चारा											
उंदीरमारी	<i>Gliricidia sepium</i>	उंदीरमारी	जंगल	कमी	जास्त	बियापासून	जनावरांना चारा देण्यासाठी	पाने	वर्षभर	झाडाची पाने घराच्या गोठयामध्ये बांधलेला गुरांना/जनावरांना चारा म्हणून खाण्यासाठी देतात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
रोहन	<i>Soymida Febrifuga Roxb. juss</i>	रोहन	जंगल	जास्त	जास्त	बियापासून	गाई, बैल आणि म्हैस यांना खाण्यासाठी देतात.	पाने	वर्षभर	झाडाची पाने घराच्या गोठयामध्ये बांधलेला गुरांना/जनावरांना चारा म्हणून खाण्यासाठी देतात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
बोर	<i>Ziziphus jujube Lamk</i>	बोर	शेतात	जास्त	कमी	बियापासून	बोराची पानांचा वापर गुरांना खाद्य म्हणून दिला जातो	पाने, फळे	वर्षभर	बोराची फळे खाल्ली जातात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
बाभूळ	<i>Acacianilotica L. Willd.</i>	बाभूळ	शेतात	जास्त	सामान्य	बियापासून	लहान फांदया दात साफ करण्यासाठी व दाताचे आजार बरे करण्यासाठी वापर करतात.	पाने फळ साल उपयोगी	वर्षभर	झाडाची पाने घराच्या गोठयामध्ये बांधलेला गुरांना/जनावरांना चारा म्हणून खाण्यासाठी देतात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
किन्ही	<i>Albizia procera (Roxb.) Benth</i>	किन्ही	जंगलात	जास्त	सामान्य	बियापासून	बकरी याची पाने खातात.	पाने	वर्षभर	झाडाचे पाने घरच्या गोठयामध्ये बांधलेला गुरांना/जनावरांना चारा म्हणून खाण्यासाठी देतात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
सुबाभूळ	<i>Leucaena leucocephala (Lamk) de Wit.</i>	सुबाभूळ	शेतात	नाही	सामान्य	बियापासून	पाला व खोडाचा वापर मोठया प्रमाणात होतो	पाने	वर्षभर	झाडाची पाने घरच्या गोठयामध्ये बांधलेला गुरांना/जनावरांना चारा म्हणून पावसाळयात खाण्यासाठी देतात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
ऐन	<i>Terminalia elliptica Willd.</i>	ऐन	जंगलात	जास्त	सामान्य	बियापासून	इमारती करिता	पाने	वर्षभर	झाडाची पाने घरच्या गोठयामध्ये बांधलेला गुरांना/जनावरांना चारा म्हणून पावसाळयात खाण्यासाठी देतात.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
शेवरीचा पाला	<i>Sesbania bispinosa</i>	शेवरीचा पाला	शेतामध्ये	कमी	कमी		शेवरीचा पाला गुरांसाठी पौष्टिक असतो	पाने	पावसाळा	दुग्ध गुरांसाठी देण्यात येतो तसेच बाकीच्या गुरांसाठी पाने खाद्य म्हणून वापर होतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
गवत चारा											
गवत	<i>Digitaria ciliaris (Retz) Koel</i>	गवत	शेतात	जास्त	जास्त	बियापासून	भरपूर प्रमाणात उपलब्ध असते.	पूर्ण झाड उपयोगी पडते	पावसाळा/ हिवाळा	दुग्ध गुरांसाठी देण्यात येतो तसेच बाकीच्या गुरांसाठी पाने खाद्य म्हणून वापर होतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर

नमुना क्र. 3 : गुरांच्या चान्याचे पीक/जाती

पीक	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	भूमिस्वरूप /अधिवास	स्थानिक स्थिती		बीज /रोपटयाचे स्त्रोत	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	वापरात येणारा भाग	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
				पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11
गवत	<i>Echinochloa crusgalli (L)</i>	सवा गवत	शेतात	जास्त	जास्त	बियापासून	भरपूर प्रमाणात उपलब्ध असते	पूर्ण झाड उपयोगी पडते	पावसाळा/ हिवाळा	दुग्ध गुरांसाठी देण्यात येतो तसेच बाकीच्या गुरांसाठी पान खाद्य म्हणून वापर होतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
हत्ती गवत	<i>Pennisetum purpureum</i>	हत्ती गवत	शेतामध्ये	जास्त	कमी	बियापासून	गुरांना खाण्यासाठी वापरतात, हत्ती गवत दुसऱ्या गवतपेक्षा उंच व जाड असते	पूर्ण झाड उपयोगी पडते	पावसाळा/ हिवाळा	दुग्ध गुरांसाठी देण्यात येतो तसेच बाकीच्या गुरांसाठी पान खाद्य म्हणून वापर होतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
हरळी	<i>cynodon dactylon</i>	हरळी	शेतात दिसते	जास्त	जास्त	बियापासून	प्राण्यांना खाण्यासाठी वापरतात	पाने	वर्षभर	दुग्ध गुरांसाठी देण्यात येतो तसेच बाकीच्या गुरांसाठी पान खाद्य म्हणून वापर होतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
कांडी गवत	<i>Dichanthium annulatum</i>	कांडी गवत	बाधांवर आसते	सामान्य	सामान्य	बियापासून	भरपूर प्रमाणात उपलब्ध असते	पूर्ण झाड उपयोगी पडते	पावसाळा/ हिवाळा	दुग्ध गुरांसाठी देण्यात येतो तसेच बाकीच्या गुरांसाठी पान खाद्य म्हणून वापर होतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर

पिकांचा उरलेला भाग व त्यापासून बनवलेला चारा म्हणून वापर करतात.

मका सरमत	<i>zea mays subsp.mays</i>	मका सरमत	शेतातील पिकाचा	सामान्य	सामान्य	बियापासून	मकाच्या चारा प्राणांसाठी पौष्टिक असतो	मकाचा उरलेला भाग	वर्षभर	मका सरमत हे खूप काळ टिकऊन ठेऊ शकतो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
सरकी पेंढ	<i>Gossypium</i>	सरकी पेंढ	कापसाच्या बियापासून	सामान्य	सामान्य	बियापासून	सरकी पेंढ दुधाच्या गाई किंवा म्हसला दूध जास्त येण्यासाठी देतात.	कापसाच्या बियापासून	वर्षभर	सरकी पेंढ ही बाजारामध्ये उपलब्ध आहे. ही कापसाच्या बियापासून बनवली जाते.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
मक्याचा कडबा	<i>Eclipta prostrata</i>	मक्याचा कडबा	मक्याचा शेतामध्ये	सामान्य	सामान्य	बियापासून	मकाच्या कडबा प्राण्यांसाठी पौष्टिक असतो.	पाने	वर्षभर	गुरांसाठी खाद्य म्हणून वापरले जाते.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
तांदूळ गवत	<i>Oryza sativa</i>	भात	पिकाचा उरलेला भाग	सामान्य	सामान्य	बियापासून	उरलेला भुसा गुरांसाठी खूप चांगला पौष्टिक असतो	उरलेला भाग	वर्षभर	तांदूळ काढून झाल्यावर उरलेला झाडाचा भाग चारा म्हणून गुरांना दिला जातो.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर
मका चारा	<i>Eclipta prostrata</i>	मका चारा	मकाच्या शेतामध्ये	सामान्य	सामान्य	बियापासून	मकाच्या चारा प्राणांसाठी पौष्टिक असतो	पाने	वर्षभर	मक्याचा झाडाची हिरवी पाने व सुकलेले बॉन्ड गुरांना खाद्य म्हणून दिले जाते.	विनोद पारधी रा.चंद्रपुर

नमुना क्र. 4 : तण प्रजाती

वनस्पती	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रभावित झालेली पीके	आघात	भूमिस्वरूप/ अधिवास	स्थानिक स्थिती		उपयोग काही असल्यास	व्यवस्थापनाचा पर्याय	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील उदा. विदेशी	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10		11	12
वनस्पती	Parthenium hysterophorus	कॉग्रिस	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये, रस्तालगत	कमी	जास्त		हाताने काढतात	कोग्रिस च्या सरकार मध्ये जेव्हा भारतात धान्याची आयात केली होती यावेळी या तणाचे बी त्यातून भारतात आली. जैव विविधतेला हानिकारक.	पावसाळा/ हिवाळा	सफेद रंगाची लहान फुले असतात	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Portulaca oleracea	घोळ	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ संथपणे होते	शेतामध्ये	कमी	कमी	खत बनवू शकतो	हाताने काढता येते	ज्या शेतात पाण्याचे प्रमाण जास्त असते तेथे हे तण जास्त प्रमाणात येते	पावसाळा/ हिवाळा	पिवळ्या रंगाची फुले असतात	बंदुभौ हजारे
गवत	Cyperus rotundus	लव्हाळ	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये, मैदान मध्ये	कमी	जास्त	बकरी गुरे यांच्यासाठी चारा म्हणून	हाताने काढतात, कोपतीने कापतात	याला जास्त पाण्याची गरज लागत नाही.	पावसाळा/ हिवाळा	गवत भरपूर व मोठ्या प्रमाणात वाढते	बंदुभौ हजारे
गवत	Dactylis glomerata	हरल	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये, मैदान मध्ये	जास्त	जास्त	बकरी गुरे गाय यांना चारा म्हणून	हाताने काढतात, औषध मारतात	गुरांसाठी चारा म्हणून चांगला उपयोग आहे	पावसाळा/ हिवाळा	आयुर्वेदमध्ये महत्व जास्त आहे.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Alternanthera caracasana	चिबुकटा	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये, मैदान मध्ये, रस्त्यालगत.	कमी	जास्त	उपयोग नाही	हाताने काढता येतो	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	सफेद रंगाची कातेदार फुले असतात.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Amaranthus spinosus	काटेमाठ	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ हळू होते	शेतामध्ये	कमी	जास्त	याची भाजी केली जाते	हाताने काढतात	गुरे खातात किंवा शेतकरी भाजी करून खाऊ शकतात	पावसाळा/ हिवाळा		बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Amaranthus viridis	माठ	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ हळू होते	शेतामध्ये	कमी	कमी	भाजीमध्ये वापरू शकतो	हाताने काढले जाते	याची भाजी करून खाल्ली जाते.	पावसाळा/ हिवाळा		बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Celosia argentea	कुरडू	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये	कमी	कमी	उपयोग नाही	हाताने काढले जाते	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	सफेद रंगाची लांब फुल असते	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Trichodesma indicum	छोटा कळपा	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंद आहे	शेतामध्ये	कमी	कमी		हाताने काढले जाते	त्वचेच्या रोगासाठी उपयोग होतो	पावसाळा/ हिवाळा	जंगली भेंड म्हणून ओळखली जाते	बंदुभौ हजारे
गवत	Chloris barbata	गोंड वेल	तांदूळ, कापूस	वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये रस्त्यावर	जास्त	जास्त	गुरांच्या चान्यासाठी उपयोग होतो	हाताने काढतात, कापून काढतात, औषध मारतात	गुरांना चारा म्हणून याचा वापर करतात.	पावसाळा/ हिवाळा	पाणथळ ठिकाणी जास्त वाढ होते	बंदुभौ हजारे
गवत	Cyanodon dactylon	हरयाळी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	शेतामध्ये, नळ ठिकाणी	जास्त	जास्त	गुरे, बकरी खातात	विषारी औषध मारले जाते	कुत्रा मांजर पोट दुखत असताना हे गवत खातात	पावसाळा/ हिवाळा	देव पूजामध्ये याचा वापर केला जातो.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Argemone Mexicana	पिवळा धोत्रा	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ वेगाने होते	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी	कमी	नाही	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात.	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	काटेरी झाड असते	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Aeschynomene indica L.	शेवारी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	निंदन करतात.	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	झाडाला शेंगा लागतात	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Ludwigia adscendense (L.)	उलटी मिरची	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंद पणे वाढते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	निंदन करतात.	याला जास्त पाण्याची गरज लागत नाही.	पावसाळा/ हिवाळा	मिरची उलटी असल्यासारखे या झाडाला शेंगा लागते	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Ageratm conyzoides L.	नाथनी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात.	याला जास्त पाण्याची गरज लागत नाही.	पावसाळा/ हिवाळा	सफेद रंगाची फुले असतात व फुले परिपक्व झाल्यावर हवेने उडून जातात.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Amischophacelus axillaris	किना	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाडाची पाने भाजी बनविण्यासाठी वापरली जाते.	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात.	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	छोट निळ्या रंगामध्ये फूल असते.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Ulternanthria spp	पातूर	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाडाची पाने भाजी बनविण्यासाठी आणि गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा		बंदुभौ हजारे

नमुना क्र. 4 : तण प्रजाती

वनस्पती	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	प्रभावित झालेली पीके	आघात	भूमिस्वरूप/ अधिवास	स्थानिक स्थिती		उपयोग काही असल्यास	व्यवस्थापनाचा पर्याय	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील उदा. विदेशी	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10		11	12
वनस्पती	Corchorus aestuans L.	चेच	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात		हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	याला जास्त पाण्याची गरज लागत नाही.	पावसाळा/ हिवाळा	छोटी पिवळ्या रंगाची फुले येतात.	बंदुभौ हजारे
गवत	Themeda triandra	घोनाड	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	याला जास्त पाण्याची गरज लागत नाही.	पावसाळा/ हिवाळा	हे गवत खुल्या जागी मोठ्या प्रमाणात वाढते.	बंदुभौ हजारे
गवत	Eragrostis tenelle	भुरभुरी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	सफेद रंगाची छोटी गुच्छा मध्ये फुले असतात.	बंदुभौ हजारे
गवत	dicanthium arnulatatum	मारवेल	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	गुरांसाठी चारा म्हणून जास्त वापर होतो.	बंदुभौ हजारे
गवत	Aristida adencensionis	कुसळी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	झुबक्या मध्ये वाढणारे गवत व पाणथळ जवळ जास्त आढळते.	बंदुभौ हजारे
गवत	Iseilema laxum	मुफीम	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	झाड गुरांना चारा म्हणून वापरला जातो	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात. किंवा तणनाशक वापरतात	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा		बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Senna tora	टाकला	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ जलद होते	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	भरपूर प्रमाणात	भाजी करून खाल्ली जाते	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात.	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	पावसामध्ये मोठ्या प्रमाणात येतो.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Euphorbia erythroclada	दुधली	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ जलद होते	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात		हाताने काढतात किंवा निंदन करतात.	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा		बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Achyranthes aspera	आघाडा	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	जास्त	जास्त	दमा, उच्च रक्तदाब आणि मधुमेह यांच्या उपचारांमध्ये वापर केला जातो.	हाताने काढतात किंवा निंदन करतात.	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा	लांब कांडी वर छोटी काटेरी फळे असतात गुरांच्या अंगावर चिटकून प्रवास करतात.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Ageratina adenophora	ओसाडी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी	कमी	खत बनवण्यासाठी याचा उपयोग केला जातो.	हाताने काढतात	खुल्या जागेत या तणाची वाढ जास्त वेगाने होते	पावसाळा/ हिवाळा		बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Eclipta prostrata	माका	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी	कमी	केस गळणे, यांच्या थेरपीसाठी बराच काळ वापरला जात आहे. त्वचारोग, साप चाव्याद्वारे आणि त्यास कारणीभूत	हाताने काढतात		पावसाळा/ हिवाळा	लहान सफेद रंगाची फुले येतात.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Tribulus terrestris	चरता	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	मैदानी भागात, रस्त्याचा कडेला, घराचा आजूबाजूला, शेतात.	कमी	कमी	पुरुष लैंगिक समस्यांसाठी	हाताने काढतात		पावसाळा/ हिवाळा	पिवळ्या रंगाची लहान फुले येतात.	बंदुभौ हजारे
वनस्पती	Oxalis corniculata	अंबूशी	तांदूळ, कापूस	तणाची वाढ मंदपणे होते.	बागायती मध्ये	जास्त	जास्त	भाजी करून खाल्ली जाते.	हाताने काढतात	या झाडामध्ये सौ जीवनसत्व जास्त प्रमाणात असते.	पावसाळा/ हिवाळा	पाने चवीला आंबट असतात	बंदुभौ हजारे

नमुना क्र. 5 : पीकांवरील कीड

पोशिंदा	कीटक/ प्राणी	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	अधिवास	आक्रमणाची वेळ/हंगाम	व्यवस्थापन तंत्र	संबंधित ज्ञान/ माहिती	इतर तपशील	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
कापूस	मावा	Puccinia striiformis	कापूस	पिकाच्या पानांवर	कांडे तयार होणे ते फुलारा अवस्था ३० ते ८० दिवस]	ईमिडाक्लोप्रिड 17.8% - 100 मिलि किंवा डायमिथोएट 30% - 500 मिलि किंवा मिथील डिमेटॉन 25% - 400 मिलि प्रति 500 लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.	पहिल्या प्रकारातील मावा रंगाने निळसर हिरवा असतो; मात्र पाय काळे असतात. दुस-या प्रकारचा मावा रंगाने पिवळसर असून, तो जुन्या पानाच्या खालच्या बाजूवर आढळून येतो.	हिरवा मावा पिकाच्या सुरुवातीच्या काळात पाण्यात दिसून येतो. पाण्यातील रस शोषून घेतल्यामुळे पाने पिवळी पडून कालांतराने वाळतात	जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	तुडतुडे	Amrasca devastans	कापूस	पिकाच्या पानांवर	हिवाळ्यात	ईमिडाक्लोप्रिड 17.8% - 100 मिलि किंवा डायमिथोएट 30% - 500 मिलि किंवा मिथील डिमेटॉन 25% - 400 मिलि प्रति 500 लीटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.	तुडतुडे व त्याची पिले पोण्याच्या पानातील रस शोषून घेतात. किडीद्वारे झालेल्या इजेमुळे पानातून रस बाहेर पडून पानावरचे साखरेत रुपांतर होते. त्यामुळे पान चिकट होऊन त्यावर काळी बुरशी वाढते		जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	मर	Fungus Spp.	कापूस	पिकाच्या पानांवर	,	प्रादुर्भावग्रस्त झाडांना त्वरित कॉपर ऑक्सिक्लोराईडची 25 ग्रॅम प्रति 10 लिटर पाणी या प्रमाणात आळवणी करावी.	पाऊस जास्त झाल्यास निचरा योग्य नसल्यामुळे मुळांची क्रियाशीलता कमी होते, त्यामुळे पाने मल्ल पडतात व गळतात.		जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	दहिया	Fungus Spp.	कापूस	पिकाच्या पानांवर	ऑगस्ट- सप्टेंबर	10 ग्रॅम कार्बेन्डाझिम प्रति 10 लिटर पाण्यात मिसळून 30, 60 व 90 दिवसांनी फवारणी केल्यास रोगाचा चांगला प्रतिबंध होतो.			जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	पानांवरील ठिपके अल्टरोरिया	Alternaria solani	कापूस	पिकाच्या पानांवर	हिवाळ्यात	पेरणीपूर्वी बियाण्यास स्युडोमोनास फ्लुरोसन्स 10 ग्रॅम प्रति किलोप्रमाणे जैविक प्रक्रिया करावी.			जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	खोडमाशी	(Atherigona socata)	कापूस	पिकाच्या खोडावर	बाल्या वस्था [१० ते ३०]	पहिली फवारणी उगवणी नंतर 7 दिवसाचे आत आणि गरज पडल्यास दुसरी फवारणी पहिल्या फवारणी नंतर 10 दिवसांनी करावी यासाठी स्थिनोसॅंड 5 एस सी 60 मिलि प्रति 300 लीटर पाण्यात किंवा बिन्हेरिया बॅसियाना किंवा मेटारयझिम अॅनिसोप्ली 1.50 किलो प्रति हेक्टर हवेत आर्द्रता असेल तर फवारावे.	ही माशी लहान आणि करड्या रंगाची असते. अळीचा रंग पांढरा असतो. अधूनमधून पाऊस पडत असल्यास या किडीचा प्रादुर्भाव झपाट्याने वाढतो. या किडीची अळी पोण्यात प्रवेश करून रोपाच्या वाढीचा खालचा भाग खाऊन नष्ट करते.		जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	अनुजीवि करपा	Fungus Spp.	कापूस						जगन तुळशीराम पाचरे
कापूस	खोडकीडा	(Chilo partellus)	कापूस	पिकाच्या खोडावर	बाल्यावस्था ते पक्क अवस्था [२५ ते १००]	फवारणीसाठी कार्बारील 50% - 2000 ग्रॅम किंवा क्लोरपायरीफॉस 20% - 1250 मिलि प्रति 500 लीटर पाण्यातून फवारावे.	खडकिड्याचे पतंग मध्यम आकाराचे असतात. पोण्यातील पानाच्या वरच्या लहान लहान पारदर्शक व्रण आढळल्यास खोडकिड्यांचा प्रादुर्भाव झाला असे समजावे. कोवळ्या पानावर आडव्या रेषेत लहान-लहान छिद्रे पडलेली दिसतात.		जगन तुळशीराम पाचरे
मका	खोडमाशी	(Atherigona socata)	मका	पिकाच्या खोडावर	बाल्या वस्था [१० ते ३०]	फवारणीसाठी कार्बारील 50% - 2000 ग्रॅम किंवा क्लोरपायरीफॉस 20% - 1250 मिलि प्रति 500 लीटर पाण्यातून फवारावे.	खडकिड्याचे पतंग मध्यम आकाराचे असतात. पोण्यातील पानाच्या वरच्या लहान लहान पारदर्शक व्रण आढळल्यास खोडकिड्यांचा प्रादुर्भाव झाला असे समजावे. कोवळ्या पानावर आडव्या रेषेत लहान-लहान छिद्रे पडलेली दिसतात.		जगन तुळशीराम पाचरे
मका	खोडकीडा	(Chilo partellus)	मका	पिकाच्या खोडावर	बाल्यावस्था ते पक्क अवस्था [२५ ते १००]	फवारणीसाठी कार्बारील 50% - 2000 ग्रॅम किंवा क्लोरपायरीफॉस 20% - 1250 मिलि प्रति 500 लीटर पाण्यातून फवारावे.	खडकिड्याचे पतंग मध्यम आकाराचे असतात. पोण्यातील पानाच्या वरच्या लहान लहान पारदर्शक व्रण आढळल्यास खोडकिड्यांचा प्रादुर्भाव झाला असे समजावे. कोवळ्या पानावर आडव्या रेषेत लहान-लहान छिद्रे पडलेली दिसतात.		जगन तुळशीराम पाचरे
मका	कणसातील अळी:	Lepidoptera	मका	पिकाच्या कणसांवर	हिवाळ्यात	रोगाचा प्रादुर्भाव दिसताच कॉपर ऑक्सिक्लोराईड (2 टक्का) अधिक मॅन्कोझेब (0.2 टक्का) ही फवारणी 15 दिवसांच्या अंतराने करावी	ह्या किडीचे पतंग मध्यम आकाराचे मळकट पिवळे, करड्या पिंगट रंगाचे असतात		जगन तुळशीराम पाचरे

नमुना क्र. 5 : पीकांवरील कीड

पोशिंदा	कीटक/प्राणी	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	अधिवास	आक्रमणाची वेळ/हंगाम	व्यवस्थापन तंत्र	संबंधित ज्ञान/ माहिती	इतर तपशील	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
मका	गवती नाकतोडे	Orthoptera	मका	पिकावर सर्वत्र	हिवाळ्यात	पहिली फवारणी उगवणी नंतर 7 दिवसाचे आत आणि गरज पडल्यास दुसरी फवारणी पहिल्या फवारणी नंतर 10 दिवसांनी करावी यासाठी स्पिनोसेंड 5 एस सी 60 मिलि प्रति 300 लीटर पाण्यात किंवा बिक्टेरिया बॅसियाना किंवा मेटारायझिअम अॅनिसोप्ली 1.50 किलो प्रति हेक्टर हवेत आर्द्रता असेल तर फवारावे.	मका यापिकावर २-३ प्रकारचे नाकतोडे आढळून येतात. त्यांचे विविध रंग काहिसा हिरवट व सुकलेल्या गवतासारखा असतो. ह्या किडीची पिल्ले व प्रौढ पिकांची पाणे खाऊन नुकसान करतात		जगन तुळशीराम पाचरे
इतर पिके [पाले भाजा व फळ भाजा]	लीफ कर्ल व्हायरस	Leaf curl	इतर पिके [पाले भाजा व फळ भाजा]	पिकावर सर्वत्र	वेग वेगळ्या हंगामात	निरोगी आणि रोगाची निवड - मुक्त बियाणे. योग्य कीटकनाशक फवारण्यामुळे विषाणुजन्य रोगांचा प्रादुर्भाव कमी होतो, कारण बहुतेक विषाणुजन्य रोग किटकांच्या रोगांद्वारे पसरतात. १ g ^o ग्रॅम ट्रायझियम ऑर्थोफॉस्फेट प्रति लिटर पाण्यात असलेल्या द्रावणामध्ये seeds ^o मिनिटे बियाणे भिजवण्यामुळे बियाणे रोखले जाते - जन्मी इनोकुलम. उपचारित बियाणे ताजे पाण्याने धुवावे आणि पेरणीपूर्वी वाळवावे. रोपांना विषाणुजन्य संसर्गापासून वाचवण्यासाठी नर्सरी बेड नायलॉन नेट किंवा पेंढाने झाकलेले असावेत. Phफिड व्हेक्टरचा प्रसार रोखण्यासाठी मका किंवा ज्वारीच्या 2-3 पंक्ती सीमा पीक म्हणून वाढवा. सक्किंग कॉम्प्लेक्स आणि कीटक वेक्टर निवडकपणे नियंत्रित करण्यासाठी मेनफिल्डमध्ये कार्बोफुरान 3 जी @ 4-5 किलो / एकर वापरा. जर शक्य नसेल तर पिकास सिस्टीमिक कीटकनाशकांनी फवारणी करावी. प्रति लिटर पाण्यात डायमथोएट 2 मिली. संक्रमित व्हायरस झाडे लक्षात येताच त्यांना गोळा करा आणि नष्ट करा.	लीफ कर्ल व्हायरस रोगामुळे पाने बारीक, वाकडी-तिकडी होऊन सुरकुत्या पडल्यासारखी दिसतात. पाने खाली वाळलेली, पानांचा रंग फिककट हिरवा-पिवळसर होतो. यामुळे झाडाची वाढ खुंटते. झाड खुजे राहते. आलेली फळे आकाराने लहान राहतात. या रोगाचा प्रादुर्भाव वाढीच्या सुरवातीच्या काळात झाल्यास फळधारणा होत नाही.	वाहक - पांढरी माशी	जगन तुळशीराम पाचरे
भात	गाद माशी	Humani Larvae	भात	पिकावर सर्वत्र	रोवणीनंतर 10 व 30 दिवसांनंतर	क्विनॉलफॉस (5 टक्के) 15 किलो प्रतिहेक्टर बांधीत टाकावे			जगन तुळशीराम पाचरे
भात	खोडकीडा	(Chilo partellus)	भात	पिकावर सर्वत्र	पूर्ण काळ	क्विनॉलफॉस (25 टक्के प्रवाही) 32 मि. लि. प्रति 10 लिटर प्रमाणात फवारणी करावी	खडकिड्याचे पतंग मध्यम आकाराचे असतात. पोग्यातील पानाच्या वरच्या लहान लहान पारदर्शक व्रण आढळल्यास खोडकिड्यांचा प्रादुर्भाव झाला असे समजावे. कोवळ्या पानावर आडव्या रेषेत लहान-लहान छिद्रे पडलेली दिसतात.		जगन तुळशीराम पाचरे
भात	तुडतुडे	Amrasca devastans	भात	पिकावर सर्वत्र	पूर्ण काळ	मोनोक्रोटोफॉस (36 टक्के प्रवाही) 14 मि. लि. किंवा इमिडाक्लोप्रिड (17.8 एसएल) 2.2 मि. लि. किंवा फीप्रोनील (5 एससी) 20 मि. लि. किंवा थायामेथोक्झाम (25 डब्ल्यूजी) 2 ग्रॅम प्रति 10 लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी	तुडतुडे व त्याची पिले पोग्याच्या पानातील रस शोषून घेतात. किडीद्वारे झालेल्या इजेमुळे पानातून रस बाहेर पडून पानावरचे साखरेत रुपांतर होते. त्यामुळे पान चिकट होऊन त्यावर काळी बुरशी वाढते		जगन तुळशीराम पाचरे

नमुना क्र. 5 : पीकांवरील कीड

पोशिंदा	कीटक/प्राणी	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	अधिवास	आक्रमणाची वेळ/हंगाम	व्यवस्थापन तंत्र	संबंधित ज्ञान/ माहिती	इतर तपशील	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
भात	लष्करी अळी	Rhopalocera	भात	पिकावर सर्वत्र	पूर्ण काळ	शेतात पाणी बांधून ठेवावे. त्यामुळे अळ्यांना लपायला जागा राहत नाही आणि अळ्या रोपावरती चढतात. पुढे त्या पक्ष्यांच्या भक्ष्यस्थानी पडतात. बेडकांचे शेतात संवर्धन, संरक्षण करावे. कारण बेडूक या किडीच्या अळ्या खातो. पीक फुलोऱ्यावर आल्यानंतर 4 ते 5 अळ्या प्रति चौ. मी. आढळल्यास सायंकाळच्या सुमारास वारा शांत असताना डायक्लोरिडॉस (76 टक्के प्रवाही) 2.5 लिटर किंवा क्लोरोपायरीफॉस (20 टक्के प्रवाही) 2.5 लिटर प्रति 500 लिटर पाण्यात मिसळून त्याची एक हेक्टर क्षेत्रावर फवारणी करावी.	किडीचा पतंग लहान, नाजूक व दुधाळ पांढऱ्या रंगाचा असून, त्याच्या पंखाची लांबी 8-11 मि.मी. एवढी असते. पंखावर फिकट काळ्या रंगाचे लहान ठिपके असतात. अळी पारदर्शक फिकट पांढरट रंगाची असते. पूर्ण वाढलेल्या अळीची लांबी 20 मि.मी. असते.		जगन तुळशीराम पाचरे
भात	पाने गुंडाळणारी अळी	Cnaphalocrocis medinalis	भात	पिकावर सर्वत्र	बाल्या वस्था [१० ते ३०]	मोनोक्रोटोफॉस (36 टक्के प्रवाही) 14 मि. लि. किंवा कार्बारील (50 टक्के डब्ल्यूपी) 20 ग्रॅम प्रति 10 लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी			जगन तुळशीराम पाचरे
भात	कडा करपा	zanthomonos oryzae	भात		पूर्ण काळ	पेरणीपूर्वी भात बियाण्यास तीन टक्के मिठाच्या द्रावणाची प्रक्रिया करावी. पेरणीपूर्वी चार ग्रॅम पायरोक्झुरॉन किंवा दोन ग्रॅम ट्रायसाक्लॅझॉल प्रति किलो बियाण्यास प्रक्रिया करावी. रोगग्रस्त शेतातील बियाणे पेरणीसाठी वापरू नये. शेतातील पूर्वपिकाचे अवशेष नष्ट करावेत. पाकड, धूर, लढाळा तणांचे नियंत्रण करावे.	रोगाच्या प्राथमिक अवस्थेत, पानांच्या कडा करपतात. कालांतराने करपलेला भाग पानांच्या मध्य शिरेपर्यंत वाढतो. प्रादुर्भाव पीक फुलोऱ्यात असताना अथवा दाणे भरण्याच्या अवस्थेत झाल्यास लोबीतील बहुतांश दाणे भरत नाहीत.		जगन तुळशीराम पाचरे
केळी	सिगाटोका	Mycosphaerella musicola	केळी		पूर्ण काळ	शिफारस केलेल्या अंतरावरच (1.5 मी. बाय 1.5 मी. किंवा 1.8 मी. बाय 1.8 मी.) लागवड करावी. कंद प्रक्रिया केल्याशिवाय लागवड करू नये. कंद प्रक्रिया करण्यासाठी प्रति 100 लिटर पाण्यात 150 ग्रॅम ऍसिफेट + 100 ग्रॅम कार्बेन्डाझिम मिसळून केलेल्या द्रावणात कंद किमान अर्धा तास बुडवून लागवड करावी. बागेत पाणी साचून राहणार नाही आणि पाण्याचा योग्य निचरा होईल याकडे लक्ष द्यावे.	सिगाटोका हा बुरशीजन्य रोग असून, मायकोस्पेरीला म्यूसीकोला या बुरशीमुळे होतो. सिगाटोका रोगाची लागण प्रथम झाडाच्या खालील पानांवर आढळून येते. सूरवातीला पानांवर, शिरेस समांतर लहान लहान लांबट गोल पिवळसर ठिपके दिसून येतात. हे ठिपके वाढत जाऊन पिवळ्या रेषेच्या स्वरूपात दिसतात. अनुकूल वातावरणात हे ठिपके पिवळ्या रेषेच्या स्वरूपातून मोठ्या पूर्ण वाढ झालेल्या ठिपक्यात रूपांतरित होतात. हे ठिपके साधारणतः एक ते दोन मि.मी.पासून दोन ते तीन सें.मी. आकाराचे असतात. पूर्ण वाढलेल्या ठिपक्यांचा रंग काळपट तपकिरी असतो. कालांतराने ठिपक्याचा मध्यभाग वाळून राखाडी रंगाचा होतो. ठिपक्याभोवती पिवळसर रंगाचे वलय (कडा) दिसून येते.		जगन तुळशीराम पाचरे
तूर	विल्ट	Bacterial wilt	तूर	पाने	हिवाळा	तेलाच्या केकसह मातीची दुरुस्ती, बोरॉन, झिंक आणि मॅंगनीजसारख्या तेस घटकांची उपकरणे आणि हिरव्या पानांच्या पिकाचा जास्त डोस. अमर, आझाद, आशा (आयपीसीएल - 11 87११), मारुथी, सी -११, बीडीएन -१, बीडीएन - २, एनपी -, जेकेएम - १७,, सी - ११, जेकेएम -, बीएसएमआर - G 853 आणि बीएसएमआर - 736 इ.	झेलेम हळूहळू काळ्या पट्टे विकसित करतात, गडद जांभळ्या रंगाच्या पट्ट्या पायथ्यापासून वरच्या बाजूला असलेल्या स्टेम पुष्पभागावर दिसतात. अशा वनस्पतीचे मुख्य स्टेम स्वतंत्रपणे विभाजित केले जाते, झेलिमचे सखोल काळेपण पाहिले जाऊ शकते. दमट हवामानात, गुलाबी रंगाचा मायसेलियल वाढ सामान्यतः विल्ट केलेल्या वनस्पतीच्या मूलभूत भागामध्ये पाळला जातो. हे बीपासून नुकतेच तयार झालेले रोप, फुलांच्या आणि वनस्पतिवत् होणारी बाह्यवृद्धी अवस्थेत दिसू शकते.		जगन तुळशीराम पाचरे
तूर	अल्टरनेरिया ब्लड	Alternaria solani	तूर	पाने	हिवाळा	योग्य ड्रेनेज सिस्टमसह ओहोळांवर कवृतरची लागवड करणे आणि जड मातीत पेरणी टाळणे रोग व्यवस्थापनास मदत करते; मॅकोझेब W 75 डब्ल्यूपी @ २ ग्रॅम / लिटर किंवा कार्बेन्डाझिम W० डब्ल्यूपी @ १ ग्रॅम / लिटर पाण्याने पिकाची फवारणी करावी;	वनस्पतींच्या सर्व हवाई भागावर लक्षणे दिसतात ती लहान, गोलाकार, नेक्रोटिक स्पॉट्स आहेत जी द्रुतगतीने विकसित होतात आणि ठराविक एकाग्र रिंग तयार करतात. स्पॉट्स सुरुवातीला हलके तपकिरी आणि नंतर गडद तपकिरी रंगाचे असतात. गंभीर संक्रमणामध्ये, संक्रमित पाने, फांद्या आणि फुलांच्या कळ्या कोरडे होणे आणि कोरडे होणे		जगन तुळशीराम पाचरे

नमुना क्र. 5 : पीकांवरील कीड

पोशिंदा	कीटक/प्राणी	शास्त्रीय नाव	स्थानिक नाव	अधिवास	आक्रमणाची वेळ/हंगाम	व्यवस्थापन तंत्र	संबंधित ज्ञान/ माहिती	इतर तपशील	माहिती असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
तूर	पॉड बोरर्स	Maruca vitrata	तूर	दाणा	उन्हाळा	सुरवंट झाडे हलवल्यानंतर हाताने उचलले पाहिजेत आणि हल्ल्याच्या सुरुवातीच्या काळात नष्ट केले पाहिजेत.	हे मोठ्या प्रमाणात वितरित केले जाते आणि लवकर आणि मध्यम परिपक्व प्रकारातील सर्वात किटक आहे. अव्या उबवल्यानंतर कोवळ्या पाने व कोंबांना खाऊ घालतात परंतु शेंगा तयार झाल्यामुळे ते शेंगा पंच करतात आणि धान्य विकतात. हे वनस्पतिवत् होणारी बाह्यवृद्धी आणि मळणीच्या अवस्थेत पाहिले जाऊ शकते		जगन तुळशीराम पाचरे
तूर	पॉड-सकिंग बग	Riptortus pedestris	तूर	दाणा	उन्हाळा	बगचे मुख्य नैसर्गिक शत्रू अंडी परजीवी, मुंग्या आणि पक्षी आहेत ज्याने हिरव्या कवचांच्या बगांनी आहार कमी केल्याचा अहवाल दिला आहे. सुगंधी वनस्पतींनी फवारणी (उदा. हिरड्या, लॅटाना, कडुनिंब-आधारित कीटकनाशके)	खराब झालेले बियाणे सरळ बनतात आणि गडद ठिपके विकसित करतात. हिरव्या शेंगा शेंडिंग.		जगन तुळशीराम पाचरे

नमुना क्र. 6 : पाळीव प्राणी विक्रीसाठी बाजार

बाजाराचे नाव व स्थळ	साप्ताहिक/ पाक्षिक/ मासिक/ सहामहिन्यांनी/ वार्षिक	विकले आणि घेतले जाणाऱ्या प्राण्यांचे प्रकार	देवाणघेवाण होणाऱ्या प्राण्यांच्या सरासरी आकडा व प्रकार	ठिकाणे जेथून प्राणी आणले जातात	स्थळे जेथे प्राणी विकले जातात किंवा त्यांची वाहतूक होते.	मासे बाजाराचे नाव व स्थळ	विकले जाणाऱ्या माशांचे प्रकार	मासे जेथून प्राप्त होतात ती स्थळे
1	2	3	4	5	6	7	8	9
कृषि उत्पन्न समिती, रामनगर	आठवडी / बुधवार	गाय- गावरान, खिल्लारी, जर्सी, गीर, सूतरी	१००-१५०	बल्लारपूर, वनी, घुगगूस, भद्रावती, मूल, गोण्डपिपरी, चीचपल्ली, खुतला, वेडाळी, लोहारा, कोडूमाळ	बल्लारपूर, वनी, घुगगूस, भद्रावती, मूल, गोण्डपिपरी, चीचपल्ली, खुतला, वेडाळी, लोहारा, कोडूमाळ	भिवापुर मासे बाजार	दालख, गोरखा, मरळ, टेपरी, बोटरन्या, मांगुर, मोहराल, इंगूर, बिलवणा, तेलापिय, चाल बारीक झिंगा, तंबू, वावूर, बाम, रोहू, कटला, मृगल.	रामाला तलाव, वेनगंगा नदी ब्रम्हपुरी, गोसेखुर्द तलाव, पवणी नदी जी. भंडारा, आंध्रप्रदेश.
		बैल - खिल्लारी गावरान	२००-२५०					
		म्हैस - गावरान, जाफराबाडी, शिंगाळू, गुंणार, पंढरपुरी	२० ते ३०					
		शेळी :- गावरान उस्मानाबादी	साधारणतः ५० ते ६०					
		कोंबडी - गावरान, आरआर						

नमुना क्र. 7 : लोकजीवन

जाती संख्या	कुटुंबे व त्यांचा प्रमुख व्यवसाय	उप-व्यवसाय	आधारीत भूस्वरूप	मुख्य संसाधने उपलब्ध असणारी आणि उपलब्ध असण्याचा हंगाम	भूमिरचना व्यवस्थापन पध्दती	संसाधन व्यवस्थापन पध्दती	जात/ जमात	सामाजिक स्थिति/ अवस्था	रहिवाशांचा प्रकार	घरांची संख्या
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
२५	शेती	शेती करणे	सपाट	पावसाळा		शेतीसाठी कर्ज घेणे, बाजारातील नवीन जातीचे बियाणे वापरणे , जमिनीची मशागत करताना नवीन तंत्रज्ञान वापरणे हारवेस्ट करताना नवीन पद्धत वापरणे.	गोंड, तेली,कुंभी, महार, बोहड, साळेवर, पानेवर, कोमठी, ठीवर, फुलमाली, मुस्लिम,वाणी,न्हावी.	चांगली		५००
८	शेती मध्ये मजुरी करणे	मजुरी करणे		पावसाळा		शहरामध्ये ज्यांच्याकडे जमीन नाही आहे आशे लोक उदरनिर्वाह साठी दुसऱ्याच्या शेतामध्ये मजुरी करतात.	गोंड, तेली,कुंभी, महार, बोहड, साळेवर, पानेवर, कोमठी, ठीवर, फुलमाली	चांगली		१०००
१०	शेतकी विषयी दुकाने	शेती विषयक दुकाने	शहरी भाग	वर्षभर		या भागात शेती जास्त होत असल्यामुळे शेतीला लागत असणारे उपकरणे बियाणे खते याची खूप मागणी असते त्यामुळे त्यासंदर्भात या ठिकाणी खूप व्यवसाय असतात. तसेच दुकानेही असतात.	वाणी, गुजराती,मराठी	चांगली		२००
३	पशू संवर्धन	पशू संवर्धन	शेतकी भाग	वर्षभर	कोंबडी, गुरे , बकरी	शासन अनुदानित पौल्ट्री चालू करणे त्यात देशी तसेच विदेशी कोंबड्या पाळणे, गुरे व बकरी साठी घरच्या मागील भागात कुंपण बांधणे.	फुलमाली	चांगली		५०
१०	उद्योगधंदे	कारखाने	शहरी भाग	वर्षभर	कच्चा माल	शहरी भाग असल्यामुळे छोटे मोठे कारखाने या भागात आहेत त्यासाठी लागणारा कच्चा माल येथील भागातून भेटतो त्या माध्यमातून येतील लोग या कामात गुंतलेले असतात	गुजराती,गोंड, मराठी.	चांगली		१०००
५	शेतीविषयक धंदे	शेतीविषयक धंदे	शहरी भाग	वर्षभर	उस , मका	काही लोक येथे पिकल्या जाणाऱ्या पीके विकून उदरनिर्वाह करतात उदाहरण ऊसचा रस विकणे, मका भाजून विकणे, पेरु विकणे एत्यादी	मराठी, तेली, बोहड, पानेवर.	चांगली		२०००
१२	कार्यालय रोजगार	कार्यालय रोजगार	शहरी भाग	वर्षभर	शहरी कार्यालय	शहरी भाग असल्याने येथे कारखाने व वेगवेगळ्या संस्थेचे कार्यालय येथे आहेत यामुळे येथे बाहेरून काम करण्यासाठी लोक शहर मध्ये येतात.	गोंड, तेली,कुंभी, महार, बोहड, साळेवर, पानेवर, कोमठी, ठीवर, फुलमाली, मुस्लिम,वाणी,न्हावी.	चांगली		५०००
५	दूधव्यवसाय		शहरी भाग	वर्षभर	गायी, म्हसी	शहरी भागात लोकसंख्या जास्त असल्यामुळे येथील भागात दूधजन्य पदार्थास जास्त मागणी असते	साळेवर	चांगली		२००

नमुना क्र. 7 : लोकजीवन

जाती संख्या	कुटुंबे व त्यांचा प्रमुख व्यवसाय	उप-व्यवसाय	आधारीत भूस्वरूप	मुख्य संसाधने उपलब्ध असणारी आणि उपलब्ध असण्याचा हंगाम	भूमिरचना व्यवस्थापन पध्दती	संसाधन व्यवस्थापन पध्दती	जात/ जमात	सामाजिक स्थिति/ अवस्था	रहिवाशांचा प्रकार	घरांची संख्या
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
१५	भाज्या विकणे		शहरी भाग	वर्षभर	भाज्या	शहरी भागात लोकसंख्या जास्त असल्यामुळे येथील भागात फळे, भाजी याला जास्त मागणी असते त्यामुळे येथील लोग येथे भाजा शेतात लागून येथे भाज्या विकतात व पैसे कमवतात.	वाणी, मुस्लिम, तेली.	चांगली		५००
१०	वाहतूक धंदा	वाहने	शहरी भाग	वर्षभर	देवाण घेवाण	शहरी भाग असल्याने आणि बाजूच्या गावामध्ये शेती जास्त होत असल्याने शेतीच्या मालाची वाहतूक व शहरामध्ये कामासाठी येणाऱ्या दुसऱ्या गावातून लोक यासाठी मोठ्या प्रमाणात वाहतूक होते	मुस्लिम, तेली.	चांगली		५००

नमुना क्र. 8 : भूमिरचना

प्रमुख भूमि			उपभूमि स्वरूप	विशेष घटक आणि अंदाजित क्षेत्र	मालकी	सर्व	सर्व	वापर करणारा गट	व्यवस्थापन पध्दती	सर्वसाधारण वापर	संबंधित पारंपारिक ज्ञान/माहिती	इतर तपशील	जाती ज्या यांचा उपयोग करतात
शेत जमीन	तळे	पडिक जमीन				साधारण वनस्पती	साधारण प्राणी						
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
शेतजमीन			सपाट जमीन	शेती	स्वतची	नमूना १८	नमूना २८	सर्व जमात	शेती	स्थानिक लोक आपल्या शेतामध्ये पीक, फळे, भाज्या पीकवून जळवच्या बाजारामध्ये विकून उदरनिर्वाह व पैसे कमवतात.	काही पीक प्रजाती मूल रानटी असून त्यांचे विशेष गुणधर्म असते		मराठा, कुंभी
	पाणथळ जागा		पाणथळ जमीन	मासे	नगरपरिषद, सरकारी, मालकी	नमूना २०	नमूना २१	सर्व जमात	मासेमारी	शहरातील असलेल्या तलावामध्ये संकरीत मास्यांचे बियाणे सोडून नंतर मासेमारी केली जाते	पावसामध्ये नद्यांना पाणी येते तेव्हा मोठ्या प्रमाणात मासेमारी होते ही नैसर्गिक मासेमारी आहे		मराठा, ठीवर
		खुली जागा	सपाट व डोंगराळ भाग	चारा	मालकी, स्वतची, नगरपरिषद	नमूना १८	नमूना २८	सर्व जमात	गुराखी	ही क्षेत्रे पडीक असून या जागेवर शेती केली जात नाही तेथे चारा व झुडपे मोठ्या प्रमाणात येतात त्यामुळे अश्या ठिकाणी गुराखी आपली गुरे चरण्यासाठी घेऊन जातात	शेतकरी या ठिकाणी गुरांना चरण्यासाठी आणतात.	या ठिकाणी जंगल, झाडे झुडपे वाढतात.	धनगर, महार

नमुना क्र. 9 : पाणी उपलब्धतेचा प्रकार

पाणी उपलब्धतेचा प्रकार	उपप्रकार	गुण वैशिष्ट्ये आणि अंदाजित क्षेत्र	मालकी	सर्वसाधारण वनस्पती	सर्वसाधारण प्राणी	प्रमुख वापर	वापर करणारे गट	व्यवस्थापन पध्दती	सर्वसाधारण वापर	संबंधित पारंपरिक ज्ञान/माहिती	इतर तपशील	जाती ज्यांना हे उपलब्ध आहे.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
पाणथळ जागा	नदी	शेतीयोग्य पाणी	महानगरपालिका	तक्ता क्रमांक 21	तक्ता क्रमांक 20	शेतीसाठी व पिण्यासाठी	स्थानिक रहिवासी	मोटरपंप	नदीचे पाणी मुख्यतः शेतीसाठी वापरले जाते तसेच काही लोग पिण्यासाठी पण वापरतात		या भागातून एरई नदी वाहते	सर्व समुदायातील लोक
पाणथळ जागा	तलाव	शेतीयोग्य पाणी	महानगरपालिका	तक्ता क्रमांक 21	तक्ता क्रमांक 20	गुरे पाणी पिण्यासाठी, शेतीसाठी	स्थानिक रहिवासी	मोटरपंप	तलावाचे पाणी पिण्यासाठी वापर करत नाही याचा वापर मासेमारी व शेतीसाठी केला जातो		या भागात रामाला तलाव आहे.	सर्व समुदायातील लोक
पाणथळ जागा	डबके	शेतीयोग्य पाणी	महानगरपालिका	तक्ता क्रमांक 21	तक्ता क्रमांक 20	शेतीसाठी व गुरांसाठी पाणी	स्थानिक रहिवासी	मोटरपंप	पाऊस संपल्यानंतर काही काळाकरिता डबक्यामध्ये पाणी साचून राहते त्या पाण्याचा उपयोग शेतीसाठी केला जातो.	-	पाणी संसाधनाचा वापर पशुधनासाठी दुष्काळ (कठीण) परिस्थिति मध्ये होते.	सर्व समुदायातील लोक
शेतजमीन	मानवनिर्मित तलाव	शेतीयोग्य पाणी	स्वःता मालकी			शेतीसाठी	स्थानिक रहिवासी	मोटरपंप	सरकारच्या अनुदानाने शेतकऱ्यांना तलाव साठी अनुदान दिले जाते.			सर्व समुदायातील लोक
विहीर	विहीर	पिण्यायोग्य पाणी	स्वःताच्या मालकीची	तक्ता क्रमांक 21	तक्ता क्रमांक 20	पिण्याचे पाणी व स्वयंपाक तयार करण्यासाठी तसेच शेतीसाठी पण याचा वापर केला जातो	स्थानिक रहिवासी	मोटरपंप	पिण्याचे पाणी व स्वयंपाक तयार करण्यासाठी.	-	जास्त करून सर्वांच्या स्वतःच्या विहिरी असतात	सर्व समुदायातील लोक
बोरिंग	बोरिंग	पिण्यायोग्य पाणी	स्वःताच्या मालकीची			उन्हाळ्याच्या दिवसामध्ये गुरांना पाणी पिण्यासाठी, पिणाच्या पाण्यासाठी, शेतीसाठी इत्यादी वापर केला जातो	स्थानिक रहिवासी		पिण्याचे पाणी, शेतीसाठी इत्यादी.		दुष्काळी भागात जास्त करून बोरिंगचा वापर करतात त्यामुळे पाण्याची पातळी खूप खाली गेली आहे.	सर्व समुदायातील लोक
महानगरपालिका नळ सुविधा	महानगरपालिका नळ सुविधा	पिण्यायोग्य पाणी	महानगरपालिका			पिण्याचे पाणी व स्वयंपाक तयार करण्यासाठी.	स्थानिक रहिवासी		पिण्याचे पाणी व घरगुती वापरासाठी.			सर्व समुदायातील लोक
पावसचे पाणी	पावसचे पाणी	शेतीसाठी	निसर्ग	तक्ता क्रमांक 21	तक्ता क्रमांक 20	पावसातील पीके विशेषतः तह पावसाच्या पाण्यावर अवलंबून असतात	स्थानिक रहिवासी		पावसाच्या पाण्यावर मोठ्या प्रमाणात शेती केली जाते		रेन वॉटर हरवेस्टिंग द्वारे पाणी अडवले जाते झिरपवले जाते	सर्व समुदायातील लोक

नमुना क्र. 10 : मृदेचे प्रकार

मृदा प्रकार	रंग आणि पोत	विशेष घटक	मृदा व्यवस्थापन	सुयोग्य वनस्पती/ पीके	वनस्पती व प्राणी प्रजाती	संबंधित पारंपारिक ज्ञान/माहिती	इतर माहिती
1	2	3	4	5	6	7	8
काळी मृदा	गडद काळ्या रंगाची मृदा	काळ्या मृदेची सर्वसाधारण खोली ३ मीटर किंवा त्यापेक्षा जास्त असते. त्यामध्ये चिकणमृदाचे प्रमाण ५५% पर्यंत आढळते. मॅग्नेशियम कार्बोनेट, कॅल्शियम कार्बोनेट यांचे प्रमाण भरपूर असते. तिच्यात अॅल्युमिनिअम ऑक्साइड देखील मोठ्या प्रमाणात असते तर फॉस्फरस, नायट्रोजन व सॅट्रिय द्रव्यांचे प्रमाण बरेच कमी असते.	माती व्यवस्थापन विशेष योजना राबवली जात नाही परंतु नदी नाल्यावर बंधारे बांधून ठेवतात.	कापूस, तांदूळ	नमूना १८ व २८	ही मृदा झाडाचा पाला, मृत प्राणी, आणि दुसऱ्या जैविक वस्तु या पासून बनलेली असते. या मृदामध्ये पिकाचे उत्पन्न जास्त येते. रसायनिक खत प्रमाण कमी वापरावे लागते.	
काळी माती	रेताळ काळ्या रंगाची मा	सुपीक मातीमध्ये मोठ्या प्रमाणात सॅट्रिय सामग्री आढळतात. व पाणी धरून ठेवण्याची क्षमता जास्त असते	मातीचा उपयोग कृषी जमिनीची धूप होण्यापासून संरक्षण	धान, मका, भाजीपाला, तूर, फळझाडे व इतर	नमूना १८ व २९	मातीचा वापर मातीची घरे बांधण्यासाठी आणि सारवण्यासाठी करतात	

मनुष्याच्या वापरातील / माणसाळलेली जैविक विविधता

नमुना क्र. 11 : फळझाडे

फळ झाडाचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	स्थानिक स्थिती		रोप/बीज मिळण्याचे ठीकाण	फळे देण्याचा हंगाम/ मोसम	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12
झाड प्रजाती	सीताफळ	Annoua squamosa L.	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	झाडाची ऊंची कमी असते	झाडाची पाने काविळ रोगामध्ये उपचारासाठी वापरतात व जखमेवर उपचार करण्यासाठी वापरतात, तसेच धुरी देऊन मच्छर मारण्यासाठी याचा उपयोग होतो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	पपई	Carica papaya L.	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	हे झाड लाकूड तयार करीत नाही	पिकलेले फळ महिलांच्या स्तनपानामध्ये उपयोग करतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	डाळीबं	Punica granatun	फळझाड	घरच्या आवारात/ मळ्यामध्ये	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर		खोकल्यावर फळाचा रसचा उपयोग करतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	रामफल	Annona reticulata	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर		जखमेवर या पानाचा लेप लावला जातो	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	पेरु	Psidium gyajava	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	पेरुच्या फळामध्ये एक बी अशी असते की ती कॅन्सर पासून बचाव करते.	पेरुची पाने स्मरणशक्ती वाढवण्यासाठी मदत होते, कोवळ्या पानाचा चुरा करून नाकाला पकडून दारूचा नशा कमी करण्यासाठी वापर करतात	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	लिंबू	Citrus limon	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	वजन कमी करण्यासाठी लिंबूचे सरबत घेतात.	लिंबूचे लोणचे करतात, लिंबूचे सरबत बनवले जाते.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	चिकू	Manilkara zapota	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर		पचन क्रिया साठी फायदेशीर, हाडे टणक बनतात	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	तुती	Morus alba	फळझाड	घरच्या आवारात / खुल्या जागी	कमी	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	तुतीच्या झाडावर रेशीम किडची लागवड केली जाते.	ताप आल्यावर याचा वापर करतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	केळ	Musa paradisical L.	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	कंदापासून	वर्षभर	पानाच्या मधील भाग जनावरांचा पोटदुखी उपचारा दरम्यान उपयोग करतात.	१. पानांचा उपयोग धार्मिक कार्यामध्ये होतो. २. पानांचा उपयोग जेवन करण्यासाठी होतो. ३. सत्यनारायनाची पूजा करण्यासाठी, चौरंगाचा चारही बाजूने केळीचे खांब बांधतात-	स्वता:साठी	पराग पारधी

नमुना क्र. 11 : फळझाडे

फळ झाडाचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	स्थानिक स्थिती		रोप/बीज मिळण्याचे ठीकाण	फळे देण्याचा हंगाम/ मोसम	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12
झाड प्रजाती	देशीबदाम	Terminalia catappa	फळझाड	घरच्या आवारात / रस्त्यावर	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	रक्तातील शर्करा नियंत्रित करणे	नवीन पानाचे पेस्ट करून मलम म्हणून कुष्ठरोगावर लावतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	मोसंबी	Citrus limetta	फळझाड	घरच्या आवारात / मळ्यामध्ये	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	हिवाळा	मोसंबीमुळे रोग प्रतिकार क्षमता वाढते	विटामिन सी जास्त प्रमाणात असते.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	हनुमान फळ	Annona muricata L.	फळझाड	घरच्या आवारात	नाही	कमी	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	हे फळ आकाराने मोठे असते ,भरपूर प्रमाणात प्रथिनाचा स्रोत	मधुमेह व कॅन्सर वर या झाडाचा फळाचा उपयोग करतात	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	शेवगा	Moringa oleifera	फळझाड	घरच्या आवारात	जास्त	जास्त	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	झाडाचा शेंगा व पानांची भाजी केली जाते.	कॅन्सर सारख्या आजारावर या झाडाचा उपयोग होतो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	फणस	Artocarpus hetrophylls	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	फळावर काटे असतात.	व्हिटॅमिन ए, सी, थायमिन, पोटॅशियम, कॅल्शियम, लोह यांचा फणसात मोठ्या प्रमाणात समावेश असतो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	निरफणस	Artocarpus altis	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	फळावर काटे असतात, या फळाची भाजी केली जाते.	त्वचा रंग सफेदीसाठी वापरण्यात येणारी चुन्याची किंवा खडूची पांढरी पूड मध्ये वापर केला जातो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	आंबा	Mangifera indica L.	फळझाड	घरच्या आवारात / खुल्या जागी	जास्त	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	झाडाची पाने धार्मिक महोत्सव मध्ये व कार्यक्राममध्ये उपयोग करतात	लोणचे तयार करण्यासाठी फळाचा वापर करतात. फळाचे तुकडे करून उन्हामध्ये सुकविले जाते व त्याचा उपयोग वर्षभर भाजी मध्ये आंबट पणा येण्यासाठी करतात, झाडाची पाने तोरन तयार करण्यासाठी, पोळा सणामध्ये इतर पूजा विधी मध्ये याचा उपयोग होतो	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	आवळा	Phyllanthus emblica	फळझाड	घरच्या आवारात / खुल्या जागी	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा/ वर्षभर	आवळाचा रस पिल्यामुळे पित्ताचा त्रास कमी होतो	आवळ्याचे लोणचे करतात, आवळ्यामध्ये सी जीवनसत्व चे प्रमाण जास्त असते.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	राय आवळा	Phyllanthus emblica	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	लोणचे करणे, मिठामध्ये ठेवून वर्षभर खाण्यासाठी उपयोग करतात	हगवण, कावीळ या आजारावर याच्या फळाचा उपयोग केला जातो.	स्वता:साठी	पराग पारधी

नमुना क्र. 11 : फळझाडे

फळ झाडाचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	स्थानिक स्थिती		रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	फळे देण्याचा हंगाम/ मोसम	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12
झाड प्रजाती	अंजीर	Ficus carica	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर		घसा खवखवणे, कफ, भूक लागणे यावर याचा फळाचा व पानाचा उपयोग केला जातो	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	नारळ	Cocos nucifera	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	घरी जेवणात खाण्यासाठी वापर करतात	नारळ झाडाचा प्रतेक भागाचा उपयोग केला जातो उदाहरण पाने नारळ नारळाचे वरील भाग, जळण म्हणून उपयोग करतात .	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	काजू	Anacardium occidentale	फळझाड	घरच्या आवारात/ मळ्यावर	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	काजूमध्ये प्रोटीनचे प्रमाण अधिक असते.	फळ खूप काळ टिकते, काजू हा शरीरासाठी उष्ण असतो त्यामुळे याचे सेवन जास्त प्रमाणात करू नये.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	जाम	Syzygium samarangense	फळझाड	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	हे फळ सफेद, लाल, हिरव्या अश्या तीन वेगळ्या जाती आहेत	या झाडाचा फुलाचा उपयोग ताप. हगवण यावर केला जातो	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	गुलाबजाम		फळझाड	घरच्या आवारात	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	याच्या फळाला गुलाबाचा वास व चव लागते	हे फळ बाजारामध्ये भेटत नाही कारण याला लवकर कीड लागते.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	कोकम	Garcinia indica	फळझाड	घरच्या आवारात	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा	या फळाचे सरबत व फळाचा वरील भाग सुकून जेवणात वापर केला जातो	या फळाचा रस पित्तावर गुणकारी आहे	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	पपनस	Citrus maxima Merr.	फळझाड	घरच्या आवारात	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	मोसंबी सारखे फळ असते पण आकाराने मोठे असते.	फूल फळ आणि बी चा वापर कफ, ताप व पोटादुखी वर करतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	ईडलिंबू	Citrus aurantium Linn	फळझाड	घरच्या आवारात	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	वर्षभर	लिंबूपेक्षा आकाराने मोठे असते.	भूक वाढवण्यासाठी याचा रस घेतला जातो.	स्वता:साठी	पराग पारधी
झाड प्रजाती	करमबोला	Averrhoa carambola	फळझाड	बागेमध्ये	कमी	कमी	बियापसून / नर्सरी	उन्हाळा/ हिवाळा	स्टार आकाराचे आंबट फळ असते.	फुलांचा उपयोग कफ मध्ये व बी चा उपयोग अस्थमा मध्ये करतात.	स्वता:साठी	पराग पारधी

नमुना क्र. 12 : वैद्यकिय वनस्पती (जडीबुटी, झुडपे, झाडे इ.)

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप / अधिवास	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	स्थानिक स्थिती		वापर	वापरण्याचा भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती / ज्ञान	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
						पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10		11	12
झाड	पळस	Butea monosperma Fabaceae	झाड	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	जास्त	कमी	त्वचा रोग	खोद पाने फळ सीद गम	पळस ही आयुर्वेदिक औषधी वनस्पती आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झुडप	अडुळसा	Adathoa vasica Acanthaceae	झुडप	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	जास्त	कमी	सर्दी , खोकला	पाने	अडुळसा हा कफ, दमा, खोकला आणि विविध श्वसन आजारांवर औषधासाठी वापरतात	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	आवळा	Phyllanthus emblica Euphorbiaceae	झाड	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	कमी	कमी	क जीवनसातव वाढवण्यासाठी	पाने बिया फळ	आवळाचा उपयोग हा आयुर्वेद मध्ये केला जातो	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पति	हळदी	Curcuma longa Zinziberaceae	छोटी वनस्पति	घरच्या आवारात	कंदापासून / नर्सरी	जास्त	कमी	जखमेवर लावतात	पाने कंद	हळदीचा उपयोग श्वास समस्यासाठी केला जातो	पावसाळा/ हिवाळा	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पति	रिठा	Sapindu emarginatus Sapindaceae	छोटी वनस्पति	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	कमी	कमी	जखमेवर, केसासाठी	फळ खोद मूळ	रिठा एक आयुर्वेदिक औषधी वनस्पती आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पति	तरोटा	Cassia tora Fabaceae	छोटी वनस्पति	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	मधुमेहवर वापरतात	पाने	तरोटाचा उपयोग औषधी वनस्पतीसाठी केला जातो	पावसाळा	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
वेल	दुधी	Euphorbia geniculata Euphorbiaceae	वेल	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	कावीळ वर वापरतात	पाने	मुत्रविकार यावर उपचार केला जातो.	पावसाळा	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
वेल	गुळवेल	Tinospora cordifolia Menispermaceae	वेल	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	ताप आल्यावर	पाने	गुळवेलचा उल्लेख आयुर्वेदात अमृतकुंभ असा आहे.	पावसाळा	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	बेल	Aegel marmelos Rutaceae	झाड	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	बेलचा रस पिल्यामुळे शरीर थंड होते	पाने मूळ फळ	बेलाचे फळ पोटाच्या विकारावर फार औषधी आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	उंबर	Acacia nilotica Fabaceae	झाड	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	कमी	कमी	पोटातील जंत मारण्यासाठी	फळ	उंबराची फळे खाण्यासाठी वापरतात.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	सीताफळ	Annona squamosa Annonaceae	झाड	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	कमी	कमी	वजन कमी करण्यासाठी	पाने फळे खोद	सीताफळ हे अस्थमाचा त्रास रोखण्यात मदत होते.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
गवत	हरळी	Cyanodon dactylon.	गवत	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	जास्त	कमी	अस्ट्रिंजेंट	पाने	हरळी हा आयुर्वेदामध्ये महाऔषधीचे स्थान दिले गेले आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	रुई	Calatrophis procera	झाड	खुल्या जागी / घराच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	कमी	कमी	कफ	पूर्ण झाड	सर्प दोष झाल्यास याचा उपयोग करतात	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे

नमुना क्र. 12 : वैद्यकिय वनस्पती (जडीबुटी, झुडपे, झाडे इ.)

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	स्थानिक स्थिती		वापर	वापरण्याचा भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
						पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10		11	12
झाड	अंबाडी	Hibiscus cannabinus	झाड	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	उन्हमुळे आलेली तिरमिरी	पाने फुले		पावसाळा/ हिवाळा	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
गवत	गवती चहा	Cymbopogon citrates	गवत	घरच्या आवारात	नैसर्गिक कंदापासून / नर्सरी	कमी	कमी	कफ	पूर्ण झाड	चहामध्ये गवती चहा घालून प्याली जाते	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पति	तुळस	Ocimum sanctum	छोटी वनस्पति	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून / नर्सरी	कमी	कमी	ताप, राक्त्त्व थांबवण्यासाठी	पूर्ण झाड	तुळशीचे झाड लावल्याने मखार येत नाही आणि तुळशीचा पाला वाटून जखमेवर लावला जातो.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	बेहडा	Termanilia bellirica	झाड	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	उलटी होत असल्यास आणि त्वचा रोग साथी वापर होतो	खोड न फळ	डोळ्यांच्या रोगामध्ये उपयोगी आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	सिंगडा	Trapa natans	झाड	पाणथळ जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	अतिसार वर उपचार केले जाते	फळ	एक महत्त्वाची वनस्पती जी पोट, जननेंद्रियाच्या प्रणाली, यकृत, मूत्रपिंड आणि प्लीहाच्या समस्यांमध्ये वापरली जाते. हे कडू, तुरट, पेटीक, लघवीचे प्रमाण वाढवणवणारा पदार्थ, फिक्रीफ्यूज आणि पूतिनाशक आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
वेल	कारला	Momordica charantia	वेल	घरच्या आवारात	नैसर्गिक बियापासून/ नर्सरी	कमी	कमी	मधुमेह आणि रक्त शुद्धीकरण	फळ आणि पाने	कर्करोग प्रतिबंध, मधुमेह, ताप, एचआयव्ही आणि एड्स आणि संक्रमण यासह अनेक उपयोग आहेत.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पति	कोरफड	Aloe vera	छोटी वनस्पति	घरच्या आवारात	नर्सरी	कमी	कमी	कफ त्वचा रोग साठी	पाने	थंड गुणधर्मांमुळे कोरफड बहुतेकदा भाजलेल्या उपचारांसाठी केला जातो	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	गुंजा	Abrus precatorius	झाड	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	विजू चावला असल्यास त्वचा रोगावर उपयोग होतो	मुळ	रेबीजपासून बचाव करण्यासाठी केला जातो. वनस्पती काही पारंपारिक औषधांमध्ये कुत्रे, मांजरी आणि उंदीर यांच्यामुळे होणा-या जखमा आणि जखमांवर जखमेच्या उपचारांसाठी वापरली जातात	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे

नमुना क्र. 12 : वैद्यकिय वनस्पती (जडीबुटी, झुडपे, झाडे इ.)

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	स्थानिक स्थिती		वापर	वापरण्याचा भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
						पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12	
छोटी वनस्पति	धतुरा	Argemone Mexicana	छोटी वनस्पति	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	शरीरात उष्णता वाढल्यास	पाने	मलेरियाच्या आजारावर उपचार करण्यासाठी एक अर्जेमोन मेक्सिकाना चहा वापरला जातो. यात याचे बिया वापरतात.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
झाड	खैर	Acacia catechu	झाड	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	डापरिया	खोड पाने फळ	पान खाताना कल्या या पासून बनवतात.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
वेल वर्गीय	वसणवेल	cocculus hirsutus	वेल वर्गीय	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी		खोड पाने फळ	कोकुलस हिरसुतस ताप, त्वचा रोग, पोटाचे विकार, मूत्रमार्गाच्या आजार आणि इतर अनेक उपयोगांमध्ये शामक म्हणून उपचारासाठी दक्षिण आशियातील विविध पारंपारिक औषध प्रणालींमध्ये मोठ्या प्रमाणात वापरला जातो.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे
वेल वर्गीय	गुळवेल	tinospora cordifolia	वेल वर्गीय	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	खोडची पाऊडर आणि मध कफ साथी वापरतात	खोड न फळ	टीनोस्पोरा कॉर्डिफोलिया मधुमेह, उच्च कोलेस्ट्रॉल, असोशी नासिकाशोथ (गवत ताप), अस्वस्थ पोट, संधिरोग, लिम्फोमा आणि इतर कर्करोग, संधिवात (आरए), हिपॅटायटीस, पेट्रिक अल्सर रोग (पीयूडी), ताप, सूज, सिफिलिस आणि रोगप्रतिकारक शक्ती चालना.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरण्यासाठी	घनश्याम वाघमारे

नमुना क्र. 12 : वैद्यकिय वनस्पती (जडीबुटी, झुडपे, झाडे इ.)

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिस्वरूप /अधिवास	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	स्थानिक स्थिती		वापर	वापरण्याचा भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	वनस्पतीचा हंगाम	इतर तपशील विकण्यासाठी/ स्वतःच्या वापरासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
						पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12	
झुडप	पिवळा धोत्रा	argemone mexicana	झुडप	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	खोद व पाने याचा रस घी आणि जीरा बरोबर मिस करून त्वचेला लावतात	पाने मुळ	बिया रेचक म्हणून घेतले जातात. मालेतील पारंपारिक उपचार करणाऱ्यांकडून मलेरियाच्या आजारावर उपचार करण्यासाठी एक अर्जेमोन मेक्सिकाना चहा वापरला जातो. संपूर्ण वनस्पतीचा वापर चहा करण्यासाठी केला जातो आणि लक्षणे अदृश्य होईपर्यंत शक्य तितक्या चहा प्यालेला असतो. या वापराचा क्लिष्टिकरित्या मलेरियाच्या उपचारांसाठी अभ्यास केला गेला आहे.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पती	फासले	portulaca oleracea	छोटी वनस्पती	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	जळलेला भागावर या जाडचा उपयोग केला जातो	पूर्ण झाड	बॅक्टेरियाच्या वाढीस प्रतिबंध	वर्षभर	स्वतःच्या वापरासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पती	कांकटी	abutilon indicum	छोटी वनस्पती	खुल्या जागी	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी		पूर्ण झाड	लघवीचे प्रमाण वाढवणारा पदार्थ	वर्षभर	स्वतःच्या वापरासाठी	घनश्याम वाघमारे
छोटी वनस्पती	बटकी	kydia calycina	छोटी वनस्पती	बागेमध्ये	नैसर्गिक बियापासून	कमी	कमी	पानाची पेस्ट आणि तेल बॉडी फाईन वर लाववले जाते	पूर्ण झाड	पाने त्वचेच्या आजार आणि शरीराच्या वेदनांसाठी गुणकारी.	वर्षभर	स्वतःच्या वापरासाठी	घनश्याम वाघमारे

नमुना क्र. 13 : शोभेच्या वनस्पती/झाडे/वेली प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	व्यापारी / अव्यापारिक	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
डॉक्टर ए. पी. जे. अब्दुल कलाम गार्डन, रामाला तलाव गार्डन.									
झाडवर्गीय									
झाड	मयूरपंखी	Juniperus chinensis	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	मोरच्या पंखासारखी पाने असतात		बगिचाचे माळी
झाड	मारखामिया	Markhamia obtusifolia	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	पिवळ्या रंगाची फुले येतात.		बगिचाचे माळी
झाड	गुलमोहर	Delonix regia	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	नारंगी व लाल रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
झाड	टेकोमा	Teccoma stans	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	पिवळ्या रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
झाड	चाफा	Plumeria obtusa	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	सफेद रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
झाड	सोनचाफा	Michelia champaca	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	सोनेरी रंगाची फुले असतात व त्यातून सुगंध दरवळतो	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
झाड	बोटल ब्रश	Callistemon acuminatus	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	लाल रंगाची फुले असतात ती बोटल च्या आकाराची असतात .		बगिचाचे माळी
झाड	बकुळ	Mimusops elengi	झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	हे झाड जास्त उंच होत नाही छोटी फळे लागतात ती खाल्ली जातात.		बगिचाचे माळी
झाड	खोटा अशोक	Polyalthia langifolia (Sonna) Thw.	झाड	बाजारामध्ये	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	ही जास्त करून शोभिवंतसाठी लावली जातात.		बगिचाचे माळी
वेल	वरधारा	Arqyreia nervosa	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	निळ्या रंगाची फुले येतात	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
झाड	सप्तपर्णी	Alstonia scholaris	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	फुलांचा उग्र वास येतो		बगिचाचे माळी
झाड	कदंब	Anthocephalus cadamba(roxb)miq	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	चेंडूक्या आकाराची फळे लागतात		बगिचाचे माळी
झाड	बांबू करका	dendrocalamus stricus	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	शोभेसाठी बांबू ची लागवग केली जाते.		बगिचाचे माळी
झाड	निलगिरी	eukalyprus obliqua	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	निलगिरीचे झाड जलद व खूप उंच वाढते.		बगिचाचे माळी
झाड	आकाशनिम	millingtonia hotansis	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सफेद रंगाची फुले फुलतात.		बगिचाचे माळी
झाड	कलाम	Mitragyna parviflora	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात			बगिचाचे माळी
झाड	करंज	pongamia pinnata	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	या झाडाला पाण्याचे प्रमाण कमी लागते.		बगिचाचे माळी
झाड	रिठा	sapindus emarginatus	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात			बगिचाचे माळी
झाड	कुचला	Strychnos nux-vomica	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात			बगिचाचे माळी
झाड	तुती	Morus alba	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागीचामध्ये कीव्हा गार्डन मध्ये	खाण्यासाठी व आयुर्वेद मध्ये उपयोग केला जातो	फळांची बाजारात विक्री केली जाते	बगिचाचे माळी
झाड	विलायती चिंच	Pithocilobium dulce	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिचामध्ये	याचा लाकडाचं उपयोग जळणासाठी किंवा घर बांधणीसाठी	फळांची बाजारात विक्री केली जाते	बगिचाचे माळी
झाड	इंडियन रबर ट्री	Ficus elastica	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिचामध्ये	लालसर रंगाची पाने असतात, जास्त करून घरामध्ये हे झाड लावतात.		बगिचाचे माळी
झाड	उम्ब्रेला ट्री	Schefflera actinophylla	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिचामध्ये	हे झाड मोठे झाल्यावर छत्री सारखा आकार घेतो म्हणून या झाडाला हे नाव पडले आहे.		बगिचाचे माळी
झाड	निलमोहर	Jacaranda mimosifolia	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिचामध्ये	या झाडाला निळ्या रंगाची फुले येतात.		बगिचाचे माळी

नमुना क्र. 13 : शोभेच्या वनस्पती/झाडे/वेली प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	व्यापारी / अव्यापारिक	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती / ज्ञान	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
झाड	सोनमोहर	Sonmohar Peltophorum	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	हे झाड खूप उंच वाढते व या झाडाला सोनेरी रंगाची फुले येतात.		बगिचाचे माळी
झाड	सिल्वर ओक	Grevillea robusta	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	हे झाड थंड हवामानातील झाड आहे. हे झाड सरळ वाढते.		बगिचाचे माळी
झाड	फायकस बेजामिना	Ficus benjamina	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	हे झाड खूप मोठ्या प्रमाणावर गार्डन मध्ये वापरले जाते. याची पाने हलक्या हिरव्या रंगाची असतात.		बगिचाचे माळी
झाड	फायकस पांडा	Ficus Panda	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	हे झाड खूप मोठ्या प्रमाणावर गार्डन मध्ये वापरले जाते.		बगिचाचे माळी
झाड	टी पेंताफायला	tabebuia pentaphylla	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	हे झाड खूप उंच वाढते व याला निलपट रंगाची फुले येतात हिवाळामध्ये हे झाड पूर्ण फुलांनी भरून जाते.		बगिचाचे माळी
झाड	टी रोसिया	tabebuia rosea	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	हे झाड खूप उंच वाढते व याला निलपट रंगाची फुले येतात हिवाळामध्ये हे झाड पूर्ण फुलांनी भरून जाते.		बगिचाचे माळी
झाड	कांचन	Bauhinia variegata	झाड	नर्सरी	व्यापारी	घरच्या बगिच्यामध्ये	या झाडाची पाने आपटा सारखी असतात व याला निव्व्या रंगाची फुले येतात.		बगिचाचे माळी

झुडूपवर्गीय

छोटे झाड	गोल्डन दुरंटा	Duranta erecta	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	पानाचा रंग पिवळसर असतो.		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	नेरीउम	Nerium odorum	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	गुलाबी व सफेद रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	शंकासुर	Caesalpinia pulcherrima	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	लाल गुलाबी रंगाची फुले असतात	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	मुसांडा	Mussanda calabrata	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	नारंगी रंगाची बारीक फुले असतात व हिरव्या आणि सफेद रंगाची पाने असतात	गणपती पूजेमध्ये याचा वापर केला जातो.	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	घाणेरी	Lantana aculeata	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	रंगीत बारीक फुले असतात या वर वेगवेगळी फुलपाखरे मध शोषण्यासाठी येतात		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	मेहंदी	Lawsonia inermis	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	मेहंदी आयुर्वेदिक उपचारासाठी वापरली जाते	मेहंदी लावल्यामुळे केस खूप चांगली होतात	बगिचाचे माळी
झाड	कण्हेर	Nerium indicum	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात		फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	इकसोरा	Scarlet ixora	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	लाल रंगाची बारीक फुले असतात		बगिचाचे माळी
झुडूप	अनंत	Gardenia lucida	झुडूप	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सफेद रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	बिट्टी	Thevetia peruviana	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	पिवळ्या रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	जास्वंद	Hibiscus rosasinensis L.	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	फुलांचा उपयोग पूजा विधीमध्ये होते	फुले विकतात	बगिचाचे माळी

नमुना क्र. 13 : शोभेच्या वनस्पती/झाडे/वेली प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	व्यापारी / अव्यापारिक	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती / ज्ञान	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
लहान वनस्पती									
छोटे झाड	सदाफुली	Catharanthus roseus (L.) G. Don	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	पानाचा उपयोग कर्करोगामध्ये उपयोगी आहे	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	मोगरा	Tabernaemontana divaricata	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	फुलांचा उपयोग पूजा विधीमध्ये होते	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	लहान अनंत	Tabernaemontana coronaria	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सफेद रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	शेवंती	Dendranthema indicum (L.) Des	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	फुलांचा उपयोग पूजा विधीमध्ये होते	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	झेंडू	Tagetes erecta L. (cultivated)	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	फुलांचा उपयोग पूजा विधीमध्ये होते	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	अग्लानेमा	Aglaionema nitidum	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	हिरवी व सफेद रंगाची पाने असतात	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
छोटे झाड	क्रोटोण	Codiaeum variegatum	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	या झाडाला रंगीत पाने असतात / सावली मध्ये येणारे झाड.		बगिचाचे माळी
छोटे झाड	डीफेण	Dieffenbachia seguine	छोटे झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	या झाडाची पाने सफेद व हिरव्या रंगाची असतात, सावली मध्ये येणारे झाड		बगिचाचे माळी
वेलवर्गीय									
वेल	बोगणवेलिया	Bougainvillea glabra	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	विविध रंगाची फुले असतात.		बगिचाचे माळी
वेल	रेल्वे क्रीपर	Tropaeolum pulmatum	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	जांभळ्या रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
वेल	लिली	Antigonon leptopus	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सफेद रंगाची फुले येतात.	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
वेल	मधुमालती	Quisqualis indica	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	गुलाबी रंगाची फुले असतात		बगिचाचे माळी
वेल	बगप्लॉवर	Clerodendrum thomsoniae	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात			बगिचाचे माळी
वेल	क्लस्टर वाईन	Jacquemontia violacea	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	निळ्या रंगाची फुले येतात		बगिचाचे माळी
पाम ट्री									
पाम	फॅन पाम	Licula grandis	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	फॅनसारखे पाने असतात		बगिचाचे माळी
पाम	फ्लोरिडा पाम	Thrinia radiata	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला			बगिचाचे माळी
पाम	बोटल पाम	Hyophorbe lagenicaulis	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	बाटलीचा आकाराचे खोड असते		बगिचाचे माळी
पाम	बेरली माड	Caryota urene	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	याला जठा शंकर बोलतात. शंकरच्या केसाप्रमाणे याला फळांचा गुच्छा लागतो.		बगिचाचे माळी
झाड	ताड	Borassus flabellifer L.	झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात			बगिचाचे माळी
पाम	रोयल पाम	Oreodox regia	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	बॉटल पाम प्रमाणे झाड असते.		बगिचाचे माळी

नमुना क्र. 13 : शोभेच्या वनस्पती/झाडे/वेली प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	रोप/बीज मिळण्याचे ठिकाण	व्यापारी / अव्यापारिक	वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती / ज्ञान	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
पाम	डेट पाम	Phoenix sylvestris	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	पाने काटेरी प्रमाणे असतात व खजुरा सारखी फळे लागतात.		बगिचाचे माळी
पाम	अरेका पाम	Areca catechu	पाम	नर्सरी	व्यापारी	पार्क मध्ये / घरच्या आवारात/ रस्त्याकडेला	हवा शुद्ध करण्यासाठी या झाडाची लागवड करतात.		बगिचाचे माळी
पाम	सायकस	cycas revoluta	पाम	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	कमी उंचीचे झाड.		बगिचाचे माळी
फुलझाड									
वेल	चमेळी	Jasminum grandiflorum	वेल	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	फुलांचा सुगंध खूप चांगला येतो.	फुले विकतात	बगिचाचे माळी
लहान झाड	लोखंडी	Ixora sp.	लहान झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	लाल रंगाची छोटी फुले गुच्छा मध्ये येतात.		बगिचाचे माळी
लहान झाड	गुलाब	Rosa	लहान झाड	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	लाल रंगाची फुले असतात.		बगिचाचे माळी
लहान वनस्पती	लिली	Lilium	लहान वनस्पती	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सफेद रंगाची फुले येतात.		बगिचाचे माळी
लहान वनस्पती	चीनी गुलाब	Portulaca grandiflora	लहान वनस्पती	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	लहान आकाराची फुले (सफेद , लाल , गुलाबी)		बगिचाचे माळी
गवत									
गवत	दूर्वा	Cynodon dactylon	गवत	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सहज मिळणारी, लवकर वाढ होणारी.		बगिचाचे माळी
गवत	दुप ग्रास	Stenotaphrum secundatum	गवत	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	सावलीच्या जागी हे ग्रास चांगले वाढते		बगिचाचे माळी
गवत	कोरियन कारपेट	Zoysia japonica	गवत	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	या गवताला ऊन व पाणी जास्त लागते / याच्या लादया येतात लावण्यासाठी खूप सोपे पडते.		बगिचाचे माळी
कॅक्टस / अगेव									
कॅक्टस	कॅक्टस	Opuntia microdasys	कॅक्टस	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	काटे जास्त असतात		बगिचाचे माळी
कॅक्टस	कॅक्टस	Cereus diffusus	कॅक्टस	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	काटे जास्त असतात		बगिचाचे माळी
कॅक्टस	कॅक्टस	Mammillaria	कॅक्टस	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	काटे जास्त असतात		बगिचाचे माळी
अगेव	अगेव	American agave	अगेव	नर्सरी	व्यापारी	बागेमध्ये/ घरच्या आवारात	अननस सारखे दिसायला.		बगिचाचे माळी

नमुना क्र. 14 : इमारती लाकडांची रोपे /झाडे

झाडाचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	स्थानिक स्थिती		रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	इतर वापर (बहु)	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील	जाति/व्यवृत्ती माहिती/ज्ञान असणारी
				पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10
झाड	कडुलिंब	Azadiracta indica juss	रोडच्या कडेला / खुल्या जागी	जास्त प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	१. पाने व बिया चा उपयोग जैव कीटकनाशक तयार करण्यासाठी होतो. २. झाडाची पाने साठवण केलेल्या तांदुळमध्ये कीटकनाशक म्हणून उपयोगी	१. झाडाची लहान फांदी चा उपयोग दात साफ करण्यासाठी होतो. २. झाडाची पाने मच्छर मारण्यासाठी वापरतात. व मकरसंक्रांतीच्या दिवशी गरम पाण्यामध्ये अंधोळीसाठी वापरतात	लाकडाचा उपयोग फर्निचर साठी करतात	संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	किन्ही	Albizia procera (Roxb.) Benth	रोडच्या कडेला / खुल्या जागी	जास्त प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी	पाने चारा म्हणून बकऱ्यांना देतात	झाडाचा खोड फर्निचर साठी करतात	लाकडाचा उपयोग फर्निचर साठी करतात	संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	जांभूळ	Syzygium cumini (L.) skeels.	घरचा बगीचा ,रस्त्याचे बाजूला,मोकळ्या जागी	जास्त प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	फळ खाण्यासाठी	बिया मधुमेह उपचारासाठी वापर करतात.	फर्निचर व इतर लाकूड कामासाठी उपयोगी	संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	साग	Tectona grandis L.f.	घरचा बगीचा ,रस्त्याचे बाजूला,मोकळ्या जागी	जास्त प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	लाकडाचा वापर फर्निचर व स्तंभासाठी वापरतात	बारीक फांद्या जाळण्यासाठी वापरतात	लाकडाचा वापर, खिडक्या, आलमारी, पलंग, बैलगाडी, नांगर, व इतर शेंतीचे उपकरण करता होतो	संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	बांबू	Dendrocalamus strictus (Roxb.) Nees	घरचा बगीचा ,रस्त्याचे बाजूला,मोकळ्या जागी	जास्त प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	कोवळी खोडाची भाजी बनवतात	घराची छत बनविण्यासाठी वापर करतात	इमारतीच्या बांधकामासाठी वापरतात	संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	निलगीरी	Eucalyptus	घरचा बगीचा ,रस्त्याचे बाजूला,मोकळ्या जागी	कमी प्रमाणात	जास्त प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील		झाडाचे खोड बांधकामासाठी उपयोग करतात	निलगीरी या झाडाबरोबर आपल्याला निलगीरीचे तेल आठवते.	संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	शिसम	Dalbergia sissoo	घरचा बगीचा ,रस्त्याचे बाजूला,मोकळ्या जागी	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी	घरच्या आवारात सावलीसाठी हे झाड लावले जाते.	अवजारे मधील वापर करण्यात येणाऱ्या लाकडासाठी		संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	आंबा	Mangifera indica	घरचा बगीचा ,रस्त्याचे बाजूला,मोकळ्या जागी	जास्त प्रमाणात	जास्त प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	खाण्यासाठी वापर करतात.	झाडाचे खोड बांधकामासाठी उपयोग करतात		संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	बाबूल	Vachellia nilotica	खुल्या जागी	जास्त प्रमाणात	जास्त प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील	गुरांच्या खाण्यासाठी पाल्याचा वापर करतात.			संजय उराडे रा. चंद्रपुर
झाड	अर्जुन	Terminalia arjuna	खुल्या जागी	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	रानटी/नर्सरी बगीच्यातील		झाडाचे खोड बांधकामासाठी उपयोग करतात		संजय उराडे रा. चंद्रपुर

नमुना क्र. 15 : पाळीव प्राणी

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	पैदास (स्थानिक/मिश्र)	गुण वैशिष्ट्ये	पाळण्याची पध्दती	स्थानिक स्थिती		उपयोग	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	व्यापारी कारणासाठी पालन	इतर तपशील उत्पादने आणि सेवा धरून	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
गाई	गाई	Bos indicus	स्थानिक	स्थानिक	गोठा	सामान्य प्रमाणात	कमी प्रमाणात	दुध, गोवारी	गावरण गाईला आईचा दर्जा अजून तिचे स्थान देवच्या जागी आहे.	होय	दूध, शेण, गोमूत्र याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
गाई	जर्सी	Bos indicus	मिश्र	संकरित	गोठा	कमी प्रमाणात	जास्त प्रमाणात	दुध, गोवारी	जास्त प्रमाणात दूध मिळते	होय	दूध, शेण, गोमूत्र याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
गाई	गीर	Bos indicus	मिश्र	संकरित	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	दुध, गोवारी	जास्त प्रमाणात दूध मिळते	होय	दूध, शेण, गोमूत्र याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
गाई	सुतरी	Bos indicus	मिश्र	संकरित	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	दुध, गोवारी	जास्त प्रमाणात दूध मिळते	होय	दूध, शेण, गोमूत्र याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
बैल	खिल्लारी	Bos taurus	मिश्र	संकरित	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	शेण खतासाठी	बैलाची जात मुख्यतः शेतीसाठी उपयोगी व इतर जातीपेक्षा जास्त पैसे देणारी आहे .	होय	शेतीच्या कामासाठी	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
बैल	बैल	Bos taurus	स्थानिक	स्थानिक	गोठा	जास्त प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	शेण खतासाठी		होय	शेतीचा कामासाठी	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
म्हैस	पंढरपुरी	Bubalus bubalis	मिश्र	स्थानिक	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	दुध, गोवारी		होय	दूध, शेण याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
म्हैस	म्हैस	Bubalus bubalis	मिश्र	स्थानिक	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	दुध, गोवारी		होय	दूध, शेण याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
म्हैस	मुरार	Bubalus bubalis	मिश्र	संकरित	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	दुध, गोवारी		होय	दूध, शेण याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
म्हैस	गुण्णार	Bubalus bubalis	मिश्र	संकरित	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	दुध, गोवारी		होय	दूध, शेण याचा उपयोग केला जातो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
शेळी	गावरान	Caprahaircs	मिश्र	स्थानिक	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	मटणासाठी व खतासाठी		होय	विष्टेपासून उत्तम दर्जाचे खत मिळते.	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
शेळी	जाफराबादी	Caprahaircs	मिश्र	संकरित	गोठा	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	मटणासाठी व खतासाठी	संकरित जात	होय	खतासाठी उत्तम प्रतीचे दुध मिळते	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कुत्रा	कुत्रा	Cannis familiaris	स्थानिक	स्थानिक	कुत्रा घर किवा घरात	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	सुरक्षेसाठी		होय	वन्यजीवापासून संरक्षण करते	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कुत्रा	रोतरोव्दार	Cannis familiaris	मिश्र	संकरित	कुत्रा घर किवा घरात	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	सुरक्षेसाठी		होय	वन्यजीवापासून संरक्षण करते	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
मांजर	मांजर	Felis catus	स्थानिक	स्थानिक	घरात	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	घरातील उंदीर पकण्यासाठी		होय	कुरतडणारा प्राणांना नियंत्रण करतो	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कोंबडी	कोंबडी	Gallus domesticus	स्थानिक	स्थानिक	कोंबडी घर	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	मटणासाठी व खतासाठी	अंडी व मांस साठी पालन	होय	पोल्ट्री व खता साठी	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कोंबडी	कडकनाथ	Gallus domesticus	मिश्र	संकरित	कोंबडी घर	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	पोल्ट्री	अंडी व मांस साठी पालन	होय	पोल्ट्री व खता साठी	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कोंबडी	विलायती	Gallus domesticus	मिश्र	संकरित	कोंबडी घर	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	पोल्ट्री	अंडी व मांस साठी पालन	होय	पोल्ट्री व खता साठी	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कोंबडी	आरआर	Gallus domesticus	मिश्र	गावठी कोंबडी पासून संकरित	कोंबडी घर	सामान्य प्रमाणात	सामान्य प्रमाणात	पोल्ट्री	अंडी व मांस साठी पालन	होय	पोल्ट्री व खता साठी	संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कबुतर	कबुतर	Columba livia	स्थानिक	राखाडी रंगाचा	पिंजऱ्यात	सर्वत्र आढळते	सर्वत्र आढळते	नाही	सुशोभीकरण साठी	होय		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
लव बर्ड	लव बर्ड	Agapornis	मिश्र	लाल,पिवळ्या,हिरव्या रंगाचे व बारीक चोचीचे	पिंजऱ्यात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	सुशोभीकरण साठी	होय		संजय उराडे रा .चंद्रपुर

नमुना क्र. 15 : पाळीव प्राणी

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	पैदास (स्थानिक/मिश्र)	गुण वैशिष्ट्ये	पाळण्याची पध्दती	स्थानिक स्थिती		उपयोग	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	व्यापारी कारणासाठी पालन	इतर तपशील उत्पादने आणि सेवा धरून	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
मासा	गोल्ड फिश	Carassius auratus	मिश्र	लाल रंगाचा फुगिर मासा	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
मासा	शार्क	Selachimorpha	मिश्र	काळ्या सफेद तोंडचे बसक्या तोंडचे	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
मासा	गप्पी	Poecilia reticulata	मिश्र	आकाराने लहान वेगवेगळ्या रंगात असतात	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
मासा	फ्लोरोन	Vieja synspilus	मिश्र	लाल रंगाचा डोक्यावर वूड असतो	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
मासा	कॅट फिश	Siluriformes	मिश्र	मांजरासारखे मिश्या असतात	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
मासा	सकर फिश	Hypostomus plecostomus	मिश्र	काचेला चिटकुन असतो व मळ खातो.	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
कासव	कासव	Testudines	मिश्र	विदेशातून कासव आणतात बहुतांश हिरव्या रंगाचे असतात	घरात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	नाही	घरच्या शोभेसाठी	नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
घोडा	घोडा	Equus caballus	मिश्र	जास्तकरून राजस्थान, पंजाब मधून आणले जातात.	गोठा	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	छंद साठी		नाही		संजय उराडे रा .चंद्रपुर
गाढव	गाढव	Equus asinus	स्थानिक		गोठा	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	मालवाहक साठी		होय		संजय उराडे रा .चंद्रपुर

नमुना क्र. 16 : संवर्धित मत्स्यपालन

माशाचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	गुण वैशिष्ट्ये	जलसंचय तळी, तलाव इ.	स्थानिक अवस्था		वापर	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	व्यापारी कारणासाठी पालन	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
कटला	कटला	Catla catla	कार्प	खवले	तलाव	कमी	जास्त	पैसे कमविण्या साठी	चांगली चव व जास्त वजन	होय	जलद वाढणारी	आनंद लटारूजी कस्तुरे रा.चंद्रपुर,सचिव, वाल्मिकी मछुवा सहकारी संस्था चंद्रपुर
मृगळ	मृगळ	Cirrhinus mrigala	कार्प	खवले	तलाव	सामान्य	सामान्य	पैसे कमविण्या साठी	चांगली चव व जास्त वजन	होय	जलद वाढणारी	आनंद लटारूजी कस्तुरे रा.चंद्रपुर,सचिव, वाल्मिकी मछुवा सहकारी संस्था चंद्रपुर
रोहू	रोहू	Labeo rohita	कार्प	खवले	तलाव	सामान्य	सामान्य	पैसे कमविण्या साठी	चांगली चव व जास्त वजन	होय	जलद वाढणारी	आनंद लटारूजी कस्तुरे रा.चंद्रपुर,सचिव,

नमुना क्र. 17 : पाळीव प्राणी, वैद्यकिय वनस्पती आणि इतर उत्पादनासाठी बाजार आणि जत्रा

साप्ताहिक बाजार/ जत्रेचे नाव	स्थळ	साप्ताहिक/ पाक्षिक आणि इतर षटमासी व वार्षिक	बाजार जत्रेचा दिवस	षटमासी वार्षिक बाजाराचा महिना	बाजार/जत्रेत खरेदी, विक्री होणारे प्राणी	बाजाराचे दिवशी देवाणघेवाण होणाऱ्या प्राण्यांची सरासरी संख्या	जागा जेथून प्राणी आणले आहेत	जागा जेथे प्राणी वाहून नेले जातात ते स्थळ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
कृषि उत्पन्न बाजार समिति , रामनगर	रामनगर	आठवडी	बुधवार	वर्षभर	गाय- गावरान, खिल्लारी, जर्सी, गीर, सूतरी	१००-१५०	बल्लारपूर, वनी, घुगगूस, भद्रावती, मूल, गोण्डपिपरी, चीचपल्ली, खुतला, वेडाळी, लोहारा, कोंडूमाळ	
					बैल - खिल्लारी गावरान	२००-२५०		
					म्हैस - गावरान, जाफराबाडी, शिंगाळू, गुंणार, पंढरपुरी	१०० - २००		
					शेळी :-गावरान उस्मानाबादी	२००		
					कोंबडी - गावरान, आरआर	५००		
					मासे -कटला, रोहू, मिसाळ, शिंगाडा	१०००		
					फळबाजार			
					सफरचंद, मोसंबी, डाळिंब, पपई, ड्रॅगन फ्रूट, किवी, अंजीर, केळ, अननस, खरबूज, चिकू, सीताफळ, पेरू, संत्र, अवोकोडा, नारळ, द्राक्ष, कलिंगड, जांभूळ, बोर, लीची.			
					फळभाज्या व भाजीपाला-			
					मेथी, कोथांबीर, फलावर, टोमाटो, शेपुपालक, भेंडी, हिरवी मिरची, वांगे, लिंबू, दोडके, कांदा, लसून, गाजर, मुळा, अद्रक, घेवडा, काकडी, रातले, बटाटे, कांदापात, भोपळा, पडोल, बीट.			
फुलबाजार								
मार्कामिया, झेंडू, गुलाब, कान्हेर, चांदणी, सुपारी, शेवंती, निशिघंधा, जाईजुई, चाफा, औरचिड, जरबेरा.								

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	

वृक्ष प्रजाती यांची माहिती चंद्रपुर महानगरपालिका ची २०१९-२० मध्ये झालेल्या वृक्ष गणना अहवाल यातून घेतलेली आहे.

वृक्ष प्रजाती

वृक्ष प्रजाती	ACACIA LEUCOPHLOEA	ACACIA LEUCOPHLOEA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	An antidote for snake bites and in the treatment.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ACACIA SPS	ACACIA SPS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used traditionally to overcome various medical complications like sore eyes, aches, rheumatism, allergy, itching, and rashes	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AGAR WOOD	AQUILARIA MALACCENSIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used for perfume and incense.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AGASTI	SESBANIA GRANDIFLORA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Agastya fruits are very helpful in pacifying pitta dosha.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AIN	TERMINALIA ELLIPTICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood useful for minor works.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AKASHNEEM	MILLINGTONIA HORTENSIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Wood used in making bottle corks.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ALL SPICE TREE	PIMENTA DIOICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Dried fruits and leaves are used as spice.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ALU	MEYNA LAXIFLORA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits are fleshy and edible. Relished by most of the birds and mammals	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AMBA	MANGIFERA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit commercially important. Leaves of religious and medicinally importance.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AMBADA	SPONDIAS PINNATA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible, most often they are pickled. Wood is weak and is used for minor works.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ANANT	GARDENIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Gardenia is used for swelling (inflammation), liver disorders, diabetes, and other conditions	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	ANJAN	MEMECYLON UMBELLATUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	In Ayurveda, the leaves are used as a cooling astringent; used in conjunctivitis as a lotion;	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ANJIR	FICUS CARICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Figs can be eaten fresh or dried, and used in jam-making.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ANKUL	ALANGIUM SALVIFOLIUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Roots useful in treatment of rheumatism and external application heals animal bites.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ANOGEISUS SPECIES	ANOGEISUS SPECIES	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used for its wood and to make yellow dye and medicinal compound	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ANTIDESMA	ANTIDESMA GHAESE	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	APTA	BAUHINIA RACEMOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The leaves are used in the production of beedi, a thin Indian cigarette.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ARJUN	TERMINALIA ARJUNA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Inner bark medicinal in heart ailments.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ARJUN VAR ANGUSTIFOLIA	TERMINALIA ARJUNA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Inner bark medicinal in heart ailments.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ASANA	BRIDELIA RETUSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood used to make agricultural equipments.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ASHOK	SARACA ASOCA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree, fruits and bark medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ASUPALAV (D)	POLYALTHIA LONGIFOLIA VAR. PENDULA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental. Wood is used for making of Mast for Sailing ships. Seed oil medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ASUPALAV (M)	POLYALTHIA LONGIFOLIA VAR. PENDULA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental. Wood is used for making of Mast for Sailing ships. Seed oil medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ASUPALAV (S)	POLYALTHIA LONGIFOLIA VAR. LONGIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental. Wood is used for making of Mast for Sailing ships. Seed oil medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AUSTRALIAN BABHUL	ACACIA AURICULIFORMIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	AUSTRALIAN PALM	ARCHONTOPHOENIX ALEXANDRAE	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Landscaping as specimens or group plantings, erosion control along river and creek banks, tropical effect gardens, Tropical Australian native gardens, shade tree, bird and bee attracting when in fruit and flower	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AVALA	PHYLLANTHUS EMBLICA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	AVOCADO	PERSEA AMERICANA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	fruit edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BABHUL	ACACIA NILOTICA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood is hard and used for agriculture tools	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BAHAHA	CASSIA FISTULA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Fruits pulp generally used for stomach ailments, majority of animals and birds group feeds on this pulp.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BAKNEEM	MELIA AZEDARACH	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible but poisonous in large quantity.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BAKUL	MIMUSOPS ELENGI	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Flowers aromatic. Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BARTONDI	MORINDA CITRIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BARTONDI (P)	MORINDA CITRIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BARTONDI ©	MORINDA CITRIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BAUHINIA SPS	BAUHINIA SPS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The flowers are said to be laxative and used in curries and pickles.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BEHEDA	TERMINALIA BELLERICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits are excellent in reducing mucous.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BEHERA	TERMINALIA BELLERICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used for high cholesterol and digestive disorders,	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	BEL	AEGLE MARMELOS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	All parts medicinal. Leaves are useful against the snake bites and wasps stings treatment. Unripe fruits are highly medicinal and are used in array of health issues related to digestive system.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BHADRAKSH	SCAEVOLA TACCADA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Used for as a false rudraksh.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BHEND	THESPESIA POPULNEA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BHERLI MAD	CARYOTA URENS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Plant parts medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BHOKAR	CORDIA DICHOTOMA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits are pickled.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BIBBA	SEMECARPUS ANACARDIUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Fruit edible and used to produce water-insoluble dye.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BILAMBI	AVERRHOA BILIMBI	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible. Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BITTI	CASCABELA THEVETIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts poisonous. Flowers ornamental.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BIVLA	PTEROCARPUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood and wood bark anti-medicinal tree traditionally used to lower blood sugar in the body.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BONDARA	LAGERSTROEMIA SPECIOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BOR	ZIZIPHUS JUJUBA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BOTTLE BRUSH	CALLISTEMON LANCEOLATUS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Stem bottle shaped.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BOTTLE PALM	ROYSTONEA REGIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Astringent to bowels; useful in treatment of biliousness, ulcers, erysipelas, vomiting, vaginal complaints, fever, inflammations, leprosy etc.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	BURSERIA	BURSERIA SIMARUBA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is used as treatment for dropsy, dysentery and yellow fever	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	BUTTERFLY PALM	DYPSIS LUTESCENS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	excellent air humidifier	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CASSERIA	CASEARIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Its fruits are used as fish poison.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CASSIA GRANDIS	CASSIA GRANDIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Drunk with milk, it is said to fight anaemia and add iron to the blood.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CASSIA JAVANICA	CASSIA JAVANICA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is used medicinally as a substitute to Cassia fistula for treating constipation, colic, chlorosis and urinary disorders.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CASSIA SPS	CASSIA SPS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Various plants of Cassia sps. are also used traditionally in the treatment of periodic fever and malaria in subtropical and tropical regions	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHANDA	MACARANGA PELTATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Wood durable.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHANDAN	SANTALUM ALBUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Tree is heavily priced for its sweet scented heartwood possessing the medicinal value.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHAPHA	PLUMERIA ALBA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHAPHA (A)	PLUMERIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plumeria species are widely used as a purgative, remedy for diarrhea	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHAPHA (O)	PLUMERIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood used to make charcoal. Tree of immense ecological importance as many species of butterflies depend on it.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHAROLI	PARKIA BIGLANDULOSA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	CHENDUPHUL	PARKIA BIGLANDULOSA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	medicinal uses. Traditionally, different parts of the plant are used in treating ulcer, antibacterial activity, antifungal activity, anti inflammatory activity etc	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHIKNE LIMBU	CITRON	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The essential oil of the flavedo (the outermost, pigmented layer of rind) was also regarded as an antibiotic.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHIKU	MANILKARA ZAPOTA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHINABERRY TREE, MELIACEN	MELIA AZEDARACH	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHINCH	TAMARINDUS INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits, leaves edible. Avenue tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHINESE PALM	LIVISTONA CHINENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Beutification in garden	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CHRISTMAS TREE	ARAUCARIA COLUMNARIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental, commercial tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	COCOCARPUS	CONOCARPUS ERECTUS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CORDIA SPS	CORDIA SPS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CORDIA SUBCORDATA	CORDIA SUBCORDATA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CORDIA SUBESTINA	CORDIA SUBESTINA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CUPRESSUS	CUPRESSUS SEMPERVIRENS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CYCAS	CYCAS REVOLUTA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	CYCAS ©	CYCAS REVOLUTA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DALCHINI	CINNAMOMUM VERUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves, bark used as spice.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DALIMB	PUNICA GRANATUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible. All parts medicinal	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DANDUS	DALBERGIA LANCEOLARIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood used to make tool handles and other purposes. Fruit pulp medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	DATRANG	EHRETIA LAEVIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree with medicinal properties.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DESHIBADAM	TERMINALIA CATAPPA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree, Fruit and seed edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DEV BABHUL	VACHELLIA NILOTICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used for the treatment of sore throat, cold, bronchitis, pneumonia	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DHAMAN	GREWIA TILIIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood useful, plant parts medicinal, fruit edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DHATRIPHAL	BARRINGTONIA ACUTANGULA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Useful as medicine, timber and fish poison.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DHAVADA	GARDENIA RESINIFERA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Insect-repellant, medicinal gum obtained from stem and buds.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DIKEMALI	GARDENIA RESINIFERA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	it increases appetite, astringent to bowels, relieves pain of bronchitis, vomiting and constipation	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	DIOSPYROS SPECIES	DIOSPYROS SPECIES	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The genus Diospyros from family Ebenaceae has versatile uses including edible fruits, valuable timber, and ornamental uses	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	F. BENJAMIA	FICUS BENJAMINA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ecologically important species, fruits providing shelter and fruits to myriads of life forms.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	F. NITIDA	FICUS NITIDA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood useful, plant parts medicinal, ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	FAN PALM	LIVISTONA CHINENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	FERN TREE	FILICIUM DECIPIENS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Filicium decipiens is traditionally used as anti-diabetic agent	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	FIRE BUSH	HAMELIA PATENS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	FISHTAIL PALM	CARYOTA URENS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Caryota urens for seminal weakness and urinary disorders	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	FOXTAIL PALM	WODYETIA BIFURCATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GARARI	CLEISTANTHUS COLLINUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The leaves are used for poisoning humans	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GARDENIA	GARDENIA JASMINOIDES	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Gardenia is used for swelling (inflammation), liver disorders, diabetes	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GIRIPUSHPA	GLIRICIDIA SEPIUM	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Used as live hedge lining agricultural lands. Roots used as rat poison.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GOLDEN DURANTA	DURANTA ERECTA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It has been shown to possess antimicrobial, antioxidant, and insecticide properties.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GONDAN	CORDIA DICHOTOMA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Cordia dichotoma is used in Ayurveda, and Unani system of medicine for treating cold, cough, coryza, fever	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GORAKH CHINCH	ADANSONIA DIGITATA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The plant parts are used to treat various ailments such as diarrhoea, malaria and microbial infections	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GULAB JAMB	SYZYGIUM CUMINI	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used for the treatment of sore throat, bronchitis, asthma, thirst, biliousness, dysentery and ulcers.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	GULMOHAR	DELONIX REGIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HADAGA	SESBANIA GRANDIFLORA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Bark, leaves, gums, and flowers are considered medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HALDINA CORDIFOLIA	HALDINA CORDIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	uses in jaundice, stomachache, fodder and swelling in stomach, The Roots are astringent and constipating, and are useful in diarrhea and dysentery.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HALDU	ADINA CORDIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Timber useful.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	HANSOLI	MICROCOS PANICULATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal, fruits edible. Wood useful, leaves used for making cigars.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HANUMAN PHAL	ANNONA MURICATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Balanites roxburghii is a spiny, evergreen tree. It is common in open sandy plains of the Indian peninsula, western Rajasthan, west Bengal, Maharashtra	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HEMELIA PATTERNS	HAMELIA PATENS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HIBISCUS	HIBISCUS ROSA-SINENSIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Use for traditional perpose. (flower)	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HINGANBET	BALANITES AEGYPTIACA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is traditionally used in treatment of various ailments	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HIRDA	TERMINALIA CHEBULA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Its powder is a good astringent dentifrice in loose gums, bleeding and ulceration in gums	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HIRVA CHAPHA	ARTABOTRYS HEXAPETALUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	HIVAR	TERMINALIA CHEBULA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	I. ARBOREA	GMELINA ARBOREA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ID LIMBU	CITRUS AURANTIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is widely used because of its antibacterial, anticancer, antidiabetic, antifungal, anti-hypertensive	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	INDIAN RUBBER TREE	FICUS ELASTICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Latex useful.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	JAIPHAL	MYRISTICA FRAGRANS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is a well-known aromatic perennial plant with a characteristic scent that possesses multiple medicinal applications	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	JAMB	SYZYGIIUM JAMBOS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	JAMBHA	XYLIA XYLOCARPA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The wood pulp may be used for making wrapping paper.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	JAMBHUL	SYZYGIUM CUMINI	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible. Plant parts medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	JANGLI JAMBHUL	STERCULIA FOETIDA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Seeds edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	JANGLI NEEM	AZADIRACHTA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Neem leaf is used for leprosy, eye disorders, bloody nose, intestinal worms, stomach upset, loss of appetite, skin ulcers, diseases of the heart and blood vessels	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	JUNGLI BADAM	STERCULIA FOETIDA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	foetida are used as laxative, diuretic, anti-epileptic and insect repellent.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KACHNAR, CAMEL,S FOOD.	BAUHINIA VARIEGATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Medicinal uses. Bauhinia tree parts have anti-bacterial, anti-fungal, anti-malarial, pain reducing	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KADAMB	NEOLAMARCKIA CADAMBA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts useful, medicinal. Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KADIPATTA	MURRAYA KOENIGII	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves edible, medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KADUNEEM	AZADIRACHTA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves are useful against the summer related heat issues.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAHANDOL	FIRMIANA SIMPLEX	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAILASHPATI	COUROUPITA GUIANENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Fruit medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAJRA	STRYCHNOS NUX-VOMICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	male infertility and impotence.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAJU	ANACARDIUM OCCIDENT ALE	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible, commercially important.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAKAD	GARUGA PINNATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Tree yields useful gum.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KALA KUDA	WRIGHTIA TINCTORIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KALA SHIRISH, ALBIZIA LEBBECK	ALBIZIA LEBBECK	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Also used by some cultures to treat boils, cough, to treat the eye, flu, gingivitis, lung problems, pectoral problems	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	KALA UMBER	FICUS HISPIDA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KALAMB	MITRAGYNA PARVIFOLIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood useful as timber.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KANAK CHAMPA	PTEROSPERMUM ACERIFOLIUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KANCHAN	BAUHINIA PURPUREA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental and medicinal tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAPUS	GOSSYPIUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KARAMBOL	AVERRHOA CARAMBOLA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible, commercially important.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KARANJ	PONGAMIA PINNATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Seed oil commercially important as Biofuel.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KARMAL	DILLENIA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KARVAT	FICUS EXASPERATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	used as analgesic, antiarthritic, diuretic, wound healing, antiparasitic, vermifuge, abortifacient	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KASHID	SENNA SIAMEA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KATE SAVAR	BOMBAX CEIBA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental and ecologically tree, thorns and flowers of medicinal importance. Attracts large numbers of birds for nectering.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAVATH	LIMONIA ACIDISSIMA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit of Limonia Acidissima L. is used as a substitute for bael in diarrhea and dysentery	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KAVTI CHAPHA	PLUMERIA PUDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	its root bark is used in the treatment of blennorrhagia, herpes and syphilis, latex from the stem is used for treating ulcers, darte (skin diseases) and flowers are used in a complex pectoral syrup	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KHAIR	ACACIA CATECHU	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Bark edible, dye-yielding.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	KHAJUR (SHINDI)	PHOENIX DACTYLIFERA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The fruits of Phoenix dactylifera are used as a deterrent and astringent in intestinal troubles	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KHAROTI	STREBLUS ASPER	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves useful as sandpaper, latex medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KHAYA	KHAYA SENEGALENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KHEJDI	PROSOPIS CINERARIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Prosopis cineraria has been used traditionally and also the treatment of respiratory diseases	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KHIRNI	MANILKARA HEXANDRA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible. Plant used as stock in chikoo plantation.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KINAI	ALBIZIA PROCERA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KOKAM	GARCINIA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit, leaves edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KRISHNA VAD	FICUS BENGHALENSIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Astringent to bowels; useful in treatment of biliousness, ulcers, erysipelas, vomiting, vaginal complaints, fever, inflammations, leprosy etc.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KUBA FUL	PLUMERIA L.	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wounds, skin disease and cracked heel, Decoction of leaves Decoction of wood	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KUDA	HOLARRHENA PUBESCENS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KUMBH	CAREYA ARBOREA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Bark yields useful dye and fibres. Plant parts medicinal	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KUNDA	JASMINUM MULTIFLORUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Kund flowers, as it is pleasant to see is also considered as coolant to the body	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KUNTI	MURRAYA PANICULATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	KUSUM	SCHLEICHERA OLEOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The plant contains low tannin levels therefore it can be used as fodder for livestock.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	LAL CHAPHA	PLUMERIA RUBRA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plumeria species are widely used as a purgative, remedy for diarrhea, cure of itch	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	LAL JAMB	SYZYGIUM JAMBOLANUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Edible fruit.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	LAL KHAIR	SENEGALIA CHUNDRA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Uses. The wood is used for certain applications in shipbuilding.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	LICHI	LITCHI CHINENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Edible fruit.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	LIMBU	CITRUS LIMON	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit, leaves edible, therapeutic, Fruit is highly medicinal due to its aromatic oil content. Juice is generally uses for dressing food.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	LITCHI	LITCHI CHINENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	LOKHANDI	QUASSIA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MAHA DHAVADA	ANOGEISSUS LATIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Medicinal plant as since Ayurveda in cardiac disorde	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MAHANEEM	AZADIRACHTA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Neem leaf is used for leprosy, eye disorders, bloody nose, intestinal worms, stomach upset, loss of appetite, skin ulcers	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MAHARUKH	AILANTHUS EXCELSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Resin used to prepare frankincense.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MAHOGANI	SWIETENIA MACROPHYLLA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MAKAD LIMBU	ATALANTIA RACEMOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MAYURPANKHI	PLATYCLADUS ORIENTALIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MEDSHING	DOLICHANDRONE SPATHACEA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Wood used as timber.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MEHENDI	LAWSONIA INERMIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Hair dye and use in marriage function.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MOGALI ERAND	JATROPHA CURCAS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts medicinal. Seed oil used as biofuel.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	MOHA	MADHUCA LONGIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is used as Anti diabetic, antiulcer, hepato protective, anti pyretic, anti fertility, analgesic, anti oxidant, swelling, inflammation, piles	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	MOSAMBI	CITRUS SINENSIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NAGKESAR	MESUA FERREA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Mesua ferrea Linn (Nagakesar) is a rare plant which is traditionally being used for its antiseptic, anti-inflammatory, blood purifier	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NARAL	COCOS NUCIFERA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Plant parts useful. Fruit commercially important.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NILGIRI	EUCALYPTUS GLOBULUS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Essential oil derived from plant parts.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NILGIRI ©	EUCALYPTUS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	High mortality rate, bad for local biodiversity plants.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NILGUDI	VITEX NEGUNDO	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NILMOHAR	JACARANDA MIMOSIFOLIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	NIRPHANAS	ARTOCARPUS ALTILIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	OTAM	ARTOCARPUS LACUCHA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Edible fruit.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PADAL	STEREOSPERMUM CHELONOIDES	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood used in furniture making. Plant parts medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PALAS	BUTEA MONOSPERMA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Flowers medicinal and	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PALM	PALM TREES	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PANDHARA KUDA	WRIGHTIA TINCTORIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Tinctoria is the most commonly prescribed Siddha herbal medication for skin diseases, in specific psoriasis.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PANGARA	ERYTHRINA VARIEGATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PANGARA (VG)	ERYTHRINA VARIEGATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PAPNAS	CITRUS MAXIMA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible, medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	PARIJATAK	NYCTANTHES ARBOR-TRISTIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PARKINSONIA ACULEATA L.	PARKINSONIA ACULEATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is a well known medicinal shrub for its beneficial effects as antipyretic, antimalarial	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PAYAR	FICUS ARNOTTIANA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PERU	PSIDIUM GUAJAVA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PETARI	MALLOTUS NUDIFLORUS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Medicinal uses: to remove swelling and bile, to relieve flatulence, for gout and rheumatic afflictions	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PHALSA	GREWIA ASIATICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits are pickled.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PHANAS	ARTOCARPUS HETEROPHYLLUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible, commercially important. Its forms a major diet for birds and large	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PICHKARI	SPATHODEA CAMPANULATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Important species for attracting birds	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PIMPAL	FICUS RELIGIOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Tree of religious importance.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PIPLI	FICUS LACOR	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PIPRI	FICUS LACOR	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	POLITENI PALM	BEAUCARNEA RECURVATA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	POWDER PUFF	CALLIANDRA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PRUNUS AVIUM, SWEET CHERRY	PRUNUS AVIUM	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	That are widely grown in gardens and commercially, and has also been used to develop ornamental cultivars.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	PUTRANJIVA	PUTRANJIVA ROXBURGHII	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Seed medicinal. Foliage drooping, ornamental.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	RAI AVLA	PHYLLANTHUS ACIDUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	RAIN TREE	ALBIZIA SAMAN	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree with umbrella like canopy, mostly uses along the avenues.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	RAKTACHANDAN	PTEROCARPUS SANTALINUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Pterocarpus santalinus is used in traditional herbal medicine as an antipyretic, anti-inflammatory, anthelmintic, tonic, hemorrhage, dysentery, aphrodisiac, anti-hyperglycaemic and diaphoretic	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	RAMPHAL	ANNONA RETICULATA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible, commercially important.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	RANCHIKU	DIOSPYROS PEREGRINA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	D. tomentosa have been used extensively in Indian traditional medicine to treat for a variety of diseases including diarrhea, cholera, dysentery, intermittent fevers, bleeding gums	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	RATANGUNJ	ADENANTHERA PAVONINA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit, leaves, bark medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	RITHA	SAPINDUS EMARGINATUS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit commercially important as soaping agent.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ROYAL PALM	ROYSTONEA REGIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SAG	TECTONA GRANDIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree, fruit used as fish poison.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SANTRA	CITRUS RETICULATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental and medicinal tree. Its an ecologically important night blooming tree supporting insects and bats diversity.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SAPTPARNI	ALSTONIA SCHOLARIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Fruit medicinal.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SAUSAGE TREE	KIGELIA AFRICANA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit yields cotton-like fibres.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SAVAR	CEIBA PENTANDRA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	SESBANIA GRANDIFLORA	CORDIA SEBESTENA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHAMI	PROSOPIS CINERARIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHANKASUR	CAESALPINIA PULCHERRIMA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Bark and leaves medicinal. Tannins obtained from the tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHEMAT	LANNEA COROMANDELICA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Red dye obtained from seeds surface.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHENDRI	BIXA ORELLANA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits, leaves edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHEVGA	MORINGA OLEIFERA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHINDI	PHOENIX SYLVESTRIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree with umbrella like canopy, mostly uses along the avenues.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHIRISH	ALBIZIA LEBBECK	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible, wood useful. Bark, fruits yeild yellow dye.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SHIVAN	GMELINA ARBOREA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree with fan shaped leaves.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SIGAPUR CHERRY	MUNTINGIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SILVER OAK	GREVILLEA ROBUSTA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree, fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SINGAPUR CHERRY	MUNTINGIA CALABURA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Major timber plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SISAM	DALBERGIA SISSOO	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Major timber plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SISVI	DALBERGIA LATIFOLIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible, commercially important.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SITAPHAL	ANNONA SQUAMOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Flowers commercially important, ornamental.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SONCHAPHA	MAGNOLIA CHAMPACA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SONMOHAR	PELTOPHORUM PTEROCARPUM	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves, pods, seeds edible. Timber useful.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	STAR FRUT	AVERRHOA CARAMBOLA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Edible fruit.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SUBABHUL	LEUCAENA LEUCOCEPHALA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruit edible. Plant parts useful.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	SUPARI	ARECA CATECHU	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental trees, generally planted for its beautiful aromatic flowers	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SURANGI	MAMMEA LONGIFOLIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wind-breaking, ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SURU	CASUARINA EQUISETIFOLIA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	SURYA	SHOREA ROBUSTA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	It is used as an astringent in Ayurvedic medicine, burned as incense in Hindu ceremonies	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	T. ARGENTEA	TABEBUIA AUREA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	T. PENTAPHYLLA	TABEBUIA HETEROPHYLLA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	T. ROSEA	TABEBUIA ROSEA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Commercially important tree. All the parts of the fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TABUBIA SPECIES	TABUBIA SPECIES	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TAD	BORASSUS FLABELLIFER	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves useful as spice.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TAGAR	TABERNAEMONTANA DIVARICATA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Flower use for traditional perpose.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TAMALPATRA	CINNAMOMUM TAMALA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TAMAN	LAGERSTROEMIA SPECIOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves are used in beedi preparation	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TAMAN (H)	LAGERSTROEMIA SPECIOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Leaves are used in beedi preparation	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TAMBADA KUDA	WRIGHTIA TINCTORIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Tinctoria is the most commonly prescribed Siddha herbal medication for skin diseases	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TARMEIA MANTALI	TARMEIA MANTALI	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TECOMA STANS	TECOMA STANS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Mostly use for roadside plantation. High mortality rate	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	TEMBURNI	DIOSPYROS PEREGRINA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TENDU	DIOSPYROS MELANOXYLON	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Highly medicinal plants. Bark along with few other plants are used locally in cancer treatment. Leaves used in making cigars.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TETU	OROXYLUM INDICUM	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree, leaves spreading like fan.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TRAVELERS PALM	RAVENALA MADAGASCA RIENSIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible, leaves of commercial importance in silk production.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TRIANGLE PALM, ARECACEAE	TRIANGLE PALM	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Garden beautification plant.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	TUTI	MORUS ALBA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	UMBER	FICUS RACEMOSA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	UMBRELLA TREE	SCHEFFLERA ACTINOPHYLLA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Flowers aromatic, ornamental tree.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	UNDI	CALOPHYLLUM INOPHYLLUM	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Tree of religious importance.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	VAD	FICUS BENGHALENSIS	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Wood used for minor works.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	VAI VARNA	CRATAEVA TAPIA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree. Medicinal uses in folk medicine.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	VAVALA	HOLOPTELEA GRANDIS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Foliage ornamental. Astringent bark medicinal, yields tannins.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
वृक्ष प्रजाती	VILAYATI CHINCH	PITHECELLOBIUM DULCE	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Taxonomists know it as <i>Prosopis juliflora</i> , one of 44 known species of the genus <i>Prosopis</i> . Like thousands of other species, it too rode on the Empire's bandwagon and settled in foreign lands across the world. The British brought it to Delhi in the early 1900s and it spread like wildfire as it could survive in hostile conditions such as drought. Ironically, the same virtues lowered groundwater tables and killed off native species	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	VILAYATI KIKAR	PROSOPIS JULIFLORA	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	The fruit is usually called soursop due to its slightly acidic taste when ripe	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	VILAYTI BABHUL	ACACIA MANGIUM	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Ornamental tree, fruits edible.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	VILAYTI NEEM	AZADIRACHTA INDICA	Native	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	WARAS	HETEROPHRAGMA QUADRILOCULARE	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले	Unripe fruits edible. Plant parts medicinal. Seeds yield oil.	वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
वृक्ष प्रजाती	ZIZIPUS SPS	ZIZIPUS SPS	Exotic	जंगल/ खुली जागा	कमी	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने, फुले		वर्षभर		चंद्रपुर मनपा
झुडुप वर्गीय												
झुडुप	तगर	Gardenia resinifera	झुडुप	लोकवस्ती	सामान्य	जास्त	स्वतःसाठी		सफेद रंगाची फुले	वर्षभर		वनविभाग
झुडुप	अडळसा	Justcia adhatoda	झुडुप	लोकवस्ती	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी		मोठी पाने व सफेद फुले	वर्षभर		वनविभाग
झुडुप	घाणेरी	Lantana camera	झुडुप	खुला भाग	जास्त	जास्त	स्वतःसाठी		रंगीबेरंगी लहान फुले, पानांना उग्र वास	वर्षभर		वनविभाग
झुडुप	पाऊडर पफ	Calliandra haematocephala	झुडुप	लोकवस्ती	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी		लाल रंगाची फुले असतात.	वर्षभर		वनविभाग
झुडुप	भांदिरा	Clerodendrum infortunatum	झुडुप	घरच्या आवारात	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी		सफेद रंगाची फुले येतात.	वर्षभर		वनविभाग

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती/ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	

गवत वर्गीय

गवत	क्राब ग्रास/ उन्हाळी ग्रास	Digitaria sanguinalis	गवत	खुला भूभाग	जास्त	जास्त	स्वतःसाठी	पाने/फळे	गुरांना चार म्हणून उपयोग होतो	पावसाळा		वनविभाग
गवत	वायर ग्रास	Eleusine indica	गवत	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	चारा म्हणून गुरे खातात	पावसाळा		वनविभाग
गवत	गोंदवेल	Chloris barbata	गवत	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने		पावसाळा		वनविभाग
गवत	लप्पा	Aristida adscensionis	गवत	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने		पावसाळा		वनविभाग
गवत	रीड ग्रास	Arundinella pumila	गवत	खुला भूभाग	जास्त	जास्त	स्वतःसाठी	पाने/ बी	लाल रंगाचे तुरे असलेले	पावसाळा		वनविभाग
गवत	दूर्वा	Cynodon dactylon	गवत	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	कुत्रा माजर जेव्हा पोत दुखते तेव्हा दूर्वाची पाने खातात व उलटी करून पोट साफ करतात.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
गवत	कांगारू ग्रास	Themeda triandra	गवत	खुला भूभाग	जास्त	जास्त	स्वतःसाठी	पाने		पावसाळा		वनविभाग

लहान वनस्पती

लहान वनस्पती	पेटारी	Abutilon indicum	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	लाल रंगाची फुले व स्टार आकाराचे फळ	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	अघाडा	Achyrothes aspera	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	कातदार फुले प्राणांच्या अगावर चिपकून प्रवास करतात व नवीन ठिकाणी उगवतात.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	उनाड भाजी	Amaranthus viridis	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	हिरवा माठ, शेतकरी यांची भाजी बनवून खातात.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	पिवळा धोत्रा	Argemone mwxicana	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फूल	पिवळा रंगाची फुले येतात व झाडाला काटे असतात.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	शतावरी	Asparagus racemosus Willd.	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	हिरव्या रंगाचे वेळीसारखे झाड, झाडावर काटे असतात	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	रुई	Calotropis gigantean (L.) R.Br.	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फूल	मोठी पाने, सफेद फुले, सफेद डिक येतो.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	टाकला	Cassia tora	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने / फूल	लहान झाड पिवळी फुले, शेंगा	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	सुर्ववर्ती	Chrozophora plicata	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	नरम नरम पाने व पिवळीफुले.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	धतुरा	Datura metel L.	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फूल	सफेद रंगाची मोठी व खाली लटकणारी फुले असतात.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	गलींसोगा	Galinsoga parviflora	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	लहान झाड, पिवळ्या व सफेद रंगाची फुले येतात.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	लाल गुमा	Leonotis nepetifolia (L) R.Br.	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	झाडाला मध्येमध्ये काटे असतात	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
लहान वनस्पती	लुनिया	Portulaca olearacea	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	लहान पिवळ्या रंगाची फुले	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	एरंडी	Ricinus communis L.	वनस्पती	खुला भूभाग	जास्त	जास्त	स्वतःसाठी	पाने/ फळ	स्टार आकाराची पाने व कातेदार फळे	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	कुरडू	Celosia argentea	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने	सफेद रंगाची तूरयाप्रमाणे फुले.	पावसाळा/ हिवाळा		वनविभाग

वेलवर्गीय

लहान वनस्पती	अमर वेल	Cuscuta campestris	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फळ	या वेलीला पाने नसतात.	हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	पाकर	Cyclea peltata	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फळ	सफेद रंगाची द्राक्षाप्रमाणे फळे लागतात.	पावसाळा/हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	करता	Diplocyclos palmatus	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फळ	हिरव्या रंगाची तोंडली सारखी फळे लागतात.	पावसाळा/हिवाळा		वनविभाग
लहान वनस्पती	बटरफ्लाय पी	Centrosema pubescens	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पाने/ फळ	जांभळ्या रंगाची फुले येतात.	पावसाळा/हिवाळा		वनविभाग

ओरचिड / झाडावरील फुलझाडे

ओरचिड	अमरकांत	Eulophia ochreatea	वनस्पती	झाडावर	सामान्य	कमी	स्वतःसाठी/ विकण्यासाठी	फुले	जमिनीवर येते, पाने मोठी पिवळ्या रंगाची फुले.	पावसाळा		बोटनिकल सर्वे ऑफ इंडिया
ओरचिड	पिवळी हबे आमरी	Habenaria marginata	वनस्पती	झाडावर	सामान्य	कमी	स्वतःसाठी	फुले	पिवळ्या रंगाची फुले येतात.	पावसाळा		बोटनिकल सर्वे ऑफ इंडिया
ओरचिड	रुकाळू	Peristylus plantagineus	वनस्पती	झाडावर	सामान्य	कमी	स्वतःसाठी	फुले	सफेद रंगाची फुले येतात.	पावसाळा		बोटनिकल सर्वे ऑफ इंडिया
ओरचिड		Habenaria roxburghii	वनस्पती	झाडावर	सामान्य	कमी	स्वतःसाठी	फुले	सफेद रंगाची जुपक्यामध्ये फुले येतात.	पावसाळा		बोटनिकल सर्वे ऑफ इंडिया
ओरचिड	वांदा	Vanda tessellata	वनस्पती	झाडावर	सामान्य	कमी	स्वतःसाठी	फुले	झाडावर येतात निळसर रंगाची फुले असतात.	पावसाळा		बोटनिकल सर्वे ऑफ इंडिया

बांबू

बांबू	चिवा/ हुडा	Oxytenanthera monostigma/	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी/ विकण्यासाठी	लाकूड		वर्षभर		वनविभाग
-------	------------	---------------------------	---------	------------	---------	---------	------------------------	-------	--	--------	--	---------

नमुना क्र. 18 : वृक्षे, झुडुप, जडीबुटी, गवत, वेल इत्यादि प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	सवयी	अधिवास	स्थानिक अवस्था		व्यापारी कारणासाठी/ स्वतःसाठी वापर	गोळा केलेला भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची						
1	2	3	4	5	6		7	8	9		10	11
बांबू	कळक/ पाधाड	Bambusa bambos	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी/ विकण्यासाठी	लाकूड			वर्षभर	वनविभाग
बांबू	उधा/ मेधर	Dendrocalamus strictus	वनस्पती	खुला भूभाग	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी/ विकण्यासाठी	लाकूड			वर्षभर	वनविभाग
मशरूम												
अळंबी	अळंबी	Clitocybe infundibuliformis	बुरशी	जमिनीवर/ झाडावर	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पूर्ण भाग			पावसाळा	वनविभाग
अळंबी	अळंबी	Fistulina hepatica	बुरशी	जमिनीवर/ झाडावर	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पूर्ण भाग			पावसाळा	वनविभाग
अळंबी	अळंबी	Lentinus sajor-caju	बुरशी	जमिनीवर/ झाडावर	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पूर्ण भाग			पावसाळा	वनविभाग
अळंबी	अळंबी	Pleurotus	बुरशी	जमिनीवर/ झाडावर	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पूर्ण भाग			पावसाळा	वनविभाग
अळंबी	अळंबी	Scleroderma citrinum	बुरशी	जमिनीवर/ झाडावर	सामान्य	सामान्य	स्वतःसाठी	पूर्ण भाग			पावसाळा	वनविभाग

नमुना क्र. 19 : महत्वाच्या वन्य वनस्पतीच्या जाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	आर्थिक, सामाजिक सांस्कृतिक इ. महत्व	सद्यस्थिती/ सध्याची अवस्था
2	3	4	5	6
गुडवेल	Tinospora cordifolia (Willd) Miers	वेल	खोडाचा उपयोग जंतुसंसर्ग उपचारावर करतात	मुबलक, खूप प्रमाणात
चिकना	Sida acuta Burm.f.	शाक	पूर्ण झाडाचा उपयोग झाडू बनविण्यासाठी करतात	मुबलक, खूप प्रमाणात
विष्णुकांत	Sida cordata (Burm.f.)		मुळाचा उपयोग स्त्रीरोगावर उपचारासाठी करतात	मुबलक, खूप प्रमाणात
बेल	Aegle mormelos (L) Corr	झाड	फळाचा उपयोग पोटदुखी मध्ये करतात	खूप प्रमाणात
बेहरा	Chloroxylon swietenia (DC.) Hiem	झाड	पानाचा उपयोग मच्छर मारण्यासाठी करतात	खूप प्रमाणात
बोर	Zizphus mauritiana Lam	झाड	फळ खाण्यासाठी, पानाचा उपयोग जनावरांना चारासाठी करतात	खूप प्रमाणात
पारसवेल	Cayratia trifolia (L.) Domin	वेल		कमी प्रमाणात
चार	Buchanania cochinchinensis (Lour.) Almewida	झाड	फळ खाण्यासाठी, पानाचा वापर जेवणाची पत्रावळी तयार करण्यासाठी करतात	मुबलक खूप जास्त
करंज	Pongamia pinnata (L.) Pierre	झाड	पानाचा उपयोग जैविक कीटक नाशक साठी करतात	कमी प्रमाणात
हिरडा	Terminalia chebula Retz.	झाड	फळाचा उपयोग खोकल्यासाठी करतात	कमी प्रमाणात
ऐन	Terminalia elliptica Willd.	झाड	लाकडाचा उपयोग फर्निचर बनविण्यासाठी करतात	कमी प्रमाणात
जांभूळ	Syzygium cumini (L.) skeels.	झाड	बियाचा उपयोग मधुमेह रोगावर उपचारासाठी करतात	कमी प्रमाणात
कमारमोदी	Tridax procumbence L.	शाक	पानाचा उपयोग जखमेवर उपचार साठी करतात	भरपूर प्रमाणात
धोत्रा	Datura metel L.	शाक	पानाचा उपयोग हाड दुखी मध्ये व जैविक खतासाठी करतात	कमी प्रमाणात
निम	Azadirachta indica Juss	झाड	पानाचा जैविक कीटक नाशक म्हणून वापर करतात. लाकडाचा उपयोग घरासाठी फर्निचर व लाकूड कामासाठी करतात	कमी प्रमाणात
भुईनिम	Andrographis paniculata (Burm.f)Wall.	शाक	खोकला व ज्वर ताप आल्यास भुईनीम चा रस देतात	कमी प्रमाणात
आवळा	Embllica officinalis Gaertn.	झाड	फळ खाण्यासाठी	कमी प्रमाणात
वड	Ficus benghalensis L.	झाड	झाडाची पाने धार्मिक कार्यक्रमात वापरतात	कमी प्रमाणात

नमुना क्र. 19 : महत्वाच्या वन्य वनस्पतीच्या जाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	आर्थिक, सामाजिक सांस्कृतिक इ. महत्व	सद्यस्थिती/ सध्याची अवस्था
2	3	4	5	6
सुरण	<i>Amorphophalus paeonifolius</i> Dornst.	शाक	कंदाचा वापर मूळव्याध व भाजी बनविण्यासाठी करतात	कमी प्रमाणात
काटेस्वर	<i>Bombax ceiba</i> L.	शाक	मुळाचा उपयोग लैंगिक दुर्बलता उपचारसाठी	कमी प्रमाणात

नमुना क्र. 20 : जलचर वन्यप्राणी प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	गुण वैशिष्ट्ये	अधिवास	स्थानिक अवस्था		उपयोग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	हंगाम	इतर तपशील	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	
कासव	Melanochelys trijuga	उभयचर	फडफडणारा कासव	गावातील शेतामध्ये	सामान्य	सामान्य		छोटे कीटक व छोटे मासे पकडण्यासाठी तरबेज	पावसाळा		ठीवर समाज
कासव	Lissemys punctata	उभयचर	चिखलामध्ये असणारा कासव	गावातील शेतामध्ये	सामान्य	सामान्य		छोटे कीटक व छोटे मासे पकडण्यासाठी तरबेज	पावसाळा		ठीवर समाज
कासव	Aspideretes gangeticus	उभयचर	कवच जरा इतर कासवापेक्षा नरम असते	गावातील शेतामध्ये	सामान्य	सामान्य		छोटे कीटक व छोटे मासे पकडण्यासाठी तरबेज	पावसाळा		ठीवर समाज
तोड	Bufo stomaticus	उभयचर	आकाराने मोठा, पाण्यामध्ये कमी पाण्याबाहेर घरच्या आजूबाजूला जास्त दिसणारा	गावातील शेतामध्ये	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	कीटक पकडण्यात तरबेज.	पावसाळा	पावसात प्रजनन काळ असतो तेव्हा मोठयाने आवाज करतात	ठीवर समाज
तोड	Bufo melanostictus (Schneider)	उभयचर	आकाराने मोठा, पाण्यामध्ये कमी पाण्याबाहेर घरच्या आजूबाजूला जास्त दिसणारा	जलाशय	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	छोटे मासे पकडण्यासाठी तरबेज	पावसाळा	पावसात प्रजनन काळ असतो तेव्हा मोठयाने आवाज करतात	ठीवर समाज
बेडूक	Philautus sp.	उभयचर	जास्तकरून झाडाच्या पानावर आढळणारा	ओलसर भागात.	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	लहान कीटक, छोटे कीटक पक्षी पकडतात	पावसाळा	पावसात प्रजनन काळ असतो तेव्हा मोठयाने आवाज करतात	ठीवर समाज
बेडूक	Polypedates maculatus	उभयचर	जास्तकरून झाडाच्या पानावर आढळणारा	ओलसर भागात.	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	लहान कीटक, छोटे कीटक पक्षी पकडतात	पावसाळा		ठीवर समाज
बेडूक	Rana hexadactylus	उभयचर	रंग हिरवा	ओलसर भागात.	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	लहान कीटक, छोटे कीटक पक्षी पकडतात	पावसाळा		ठीवर समाज
बेडूक	Rana tigerina	उभयचर	रंग पिवळसर व आकाराने मोठा	ओलसर भागात.	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	लहान कीटक, छोटे कीटक पक्षी पकडतात	पावसाळा		ठीवर समाज
बेडूक	Rana aurantiaca	उभयचर	जास्तकरून झाडाच्या पानावर आढळणारा	ओलसर भागात.	सामान्य	सामान्य	कीटक खाण्यामुळे शेतकरीना मदत होते, पीक जास्त येते	लहान कीटक, छोटे कीटक पक्षी पकडतात	पावसाळा		ठीवर समाज
पान कोळी	Gerridae	उभयचर	पाण्यावर तरंगतात	पाण्याच्या वर	सामान्य	सामान्य			पावसाळा		ठीवर समाज
शिंपले	Shell	जलचर	पाण्याखाली चिखलामध्ये असतात	चिखलामध्ये	जास्त	जास्त	खाण्यासाठी	माती खातात	पावसाळा		ठीवर समाज
साप	Water Snake	उभयचर	मासे पकडण्यात तरबेज	पाण्यामध्ये	सामान्य	सामान्य		मुख्यतो मासे पकडतो.	पावसाळा		ठीवर समाज
झिंगा	Dendrobranchiata	जलचर	आकाराने विचित्र, दोन डोंगे असतात.	पाण्यामध्ये	जास्त	जास्त	खाण्यासाठी	माश्यांचे मुख्य खाद्य हे झिंगे असतात.	पावसाळा		ठीवर समाज
खेकडा	Barytelphusa cunicularis	उभयचर	आकाराने मोठा रंग काळा	पाण्यामध्ये	जास्त	जास्त	खाण्यासाठी		पावसाळा	पाऊस संपला की जमिनीत होल करून राहतो.	ठीवर समाज
खेकडा	Inglethelphusa fronto	उभयचर	आकाराने लहान रंग लालसर	पाण्यामध्ये	सानान्यता आढळतात	सानान्यता आढळतात	खाण्यासाठी	छोटे मासे, झाडाची पाने खातात	पावसाळा	पाऊस संपला की जमिनीत होल करून राहतो.	ठीवर समाज
खेकडा	Barytelphusa cunicularis	उभयचर		पाण्यामध्ये	सानान्यता आढळतात	सानान्यता आढळतात	खाण्यासाठी		पावसाळा	पाऊस संपला की जमिनीत होल करून राहतो.	ठीवर समाज

मासे प्रजाती

नमुना क्र. 21 : जलचर वन्य वनस्पती प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	महत्व	हंगाम	नवीन कल/पध्दती
2	3	4	5		6
पाण्यावर तरंगणारे वनस्पती					
water velvet	Azolla pinnata	जलचर	वनस्पतींद्वारे शोषलेल्या पर्यावरणीय नायट्रोजनला नायट्रेट्समध्ये फिक्सिंग करून मातीची समृद्धी आणते.	पावसाळा	
Duckweed	Lemna minor	जलचर	या वनस्पतीचा उपयोग जनावरांचा चारा, बायोरेमेडीएटर, सांडपाणी पोषक पुनर्प्राप्ती	पावसाळा	
Water lettuce	Pistia stratiotes	जलचर	हे बऱ्याचदा लहान माशांच्या संरक्षणासाठी उष्णकटिबंधीय एकैरियममध्ये वापरले जाते. यात औषधी गुणधर्म आहेत आणि ते गुरेढोरे आणि डुकरांना चारा म्हणून वापरता येतात.	पावसाळा	
Kariba weed	Salvinia molesta	जलचर	ही ब्राजील मधील वनस्पती आहे ही आशिया खंडात खूप जलद गतीने पसरलेली आहे.	पावसाळा	
Water meal	Wolffia spp.	जलचर		पावसाळा	
पाण्यावर तरंगणारे वनस्पती (लांब मूळ असलेली)					
Hydrilla	Hydrilla verticillata	जलचर	भारी धातुने दूषित होणारे पाणी शुद्ध करण्यास मदत होते.	पावसाळा	
Water clover	Marsilea spp.	जलचर		पावसाळा	
Indian lotus	Nelumbo nucifera	जलचर	पाने गुंडाळण्यासाठी आणि प्लेट म्हणून वापरली जातात. कमळाच्या अत्तराचे स्रोत म्हणून फुलांचा वापर केला जातो. सुवासिक हर्बल चहा तयार करण्यासाठी वाळलेल्या फुलांचा वापर केला जातो. कोवळ्या पाने, पेटीओल आणि फुले भाजी म्हणून खातात	पावसाळा	
Water lily	Nymphaea spp.	जलचर		पावसाळा	
Water chestnut	Trapa natans	जलचर	औषधी प्रणालीची एक महत्त्वाची वनस्पती आहे जी पोट, जननेंद्रियाच्या, यकृत, मूत्रपिंड आणि प्लीहाच्या समस्यांमध्ये वापरली जाते. हे कडू, तुरट, पेटीक, लघवीचे प्रमाण वाढवणवणारा पदार्थ	पावसाळा	
पाण्याच्या आतमधील वनस्पती					
Hornwort	Ceratophyllum demersum	जलचर	डिमर्सम ही एक वैश्विक जलमग्न जलचर आहे ज्याने बहुधा त्याच्या संभाव्य विदेशी श्रेणीवर आक्रमण केले आहे.	पावसाळा/ हिवाळा	
Water weed	Najas spp.	जलचर		पावसाळा/ हिवाळा	
Curly leaf pondweed	Potamogeton crispus	जलचर	जगभरातील जलचर पर्यावरणातील रचना आणि कार्यासाठी हे अत्यंत महत्त्वाचे झाड आहे	पावसाळा/ हिवाळा	
Bladderworts	Utricularia spp.	जलचर	विशेषतः मांसाहारी वनस्पती उत्साही असतात. सर्व युटिक्युलरिया मांसाहारी आहेत आणि मूत्राशयासारख्या सापळ्यांद्वारे लहान जीव पकडतात.	पावसाळा/ हिवाळा	
Eel grass	Vallisneria spiralis	जलचर		पावसाळा/ हिवाळा	

नमुना क्र. 21 : जलचर वन्य वनस्पती प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	महत्व	हंगाम	नवीन कल/पध्दती
2	3	4	5		6
पाण्यालगत असलेली वनस्पती					
Water spinach	Ipomoea aquatica	जलचर	औषधांमध्ये हे मूळव्याध, आणि नाकपुडे, अथेलमिंटिक म्हणून आणि उच्च रक्तदाबच्या उपचारांसाठी वापरले जाते.	पावसाळा/ हिवाळा	
Morning glory	Ipomoea indica	जलचर		पावसाळा/ हिवाळा	
Duck potato	Sagittaria spp.	जलचर	खाद्यतेल उपयोग: मूळ कच्चे किंवा शिजवलेले, भाजलेले असताना उत्कृष्ट, पोत काही प्रमाणात गोड चेस्टनट्स सारख्या चव असलेल्या बटाट्यांसारखी असते.	पावसाळा/ हिवाळा	
Reedmace	Typha spp.	जलचर	नदीचे पाणी फिल्टर करून तलाव निरोगी ठेवण्यात देखील महत्त्वपूर्ण कार्य करतात.	पावसाळा/ हिवाळा	

नमुना क्र. 22 : औषधी महत्व असलेल्या वन्य वनस्पती

वनस्पती (जडीबुटी, झुडुप, झाडे इ.)	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिरचना / अधिवास	स्थानिक अवस्था		संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	उपयोग	वापरलेला भाग	इतर तपशील बाजार / स्वतःच्या उपयोगासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11
झाड	भेलावू	Semecarpus anacardium L.f.	झाड	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	बियाचे तेल डोकेदुखी वर उपयोगी येते. बियाचे तेलाने पाठदुखी व जखम बरी होण्यास मदत मिळते	बियाचा उपयोग औषधी साठी करतात	फळ	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झाड	खैर	Acacia catechu (L.f.)Willd	झाड	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	झाडाची साल मुखाचे वर्ण रोगामध्ये वापर करतात	पान कत्या तयार करण्यासाठी झाडाची साल उपयोगी करतात	साल	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झाड	हिरडा	Terminalia chebula Rez	झाड	जंगलात	कमी प्रमाणात उपलब्ध	कमी प्रमाणात उपलब्ध	कच्च्या फळाचा उपयोग खोकला बरा होण्यासाठी करतात	फळाचा वापर औषधी तयार करण्यासाठी करतात	फळे	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झाड	महुआ	Madhuca longifolia (J.Korning) ex L.)	झाड	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	बियाचा तेलाचा उपयोग बैलाच्या मानेला मालिश करण्यासाठी करतात	फुलाचा व बियाचा उपयोग मनुष्य व पशुधनासाठी करतात	या वनस्पतीच्या बिया उपयोगात आणल्या जातात	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झाड	कुडवा	Holarrhena pubescens Wall	झाड	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	पानाचा उपयोग जेवणाची पत्रावळ तयार करण्यासाठी व धार्मिक कार्यात उपयोग करतात. साली चा उपयोग संधिवात बारा होण्यासाठी करतात.	फुलाचा उपयोग भाजी बनविण्यासाठी करतात	झाडाची साल उपयोगात आणली जाते	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झाड	लेनजा	Litsia glutinosa (lour) Robinson	झाड	घरच्या बगिच्या जवळ	कमी प्रमाणात उपलब्ध	कमी प्रमाणात उपलब्ध	झाडाची साल पाण्यात उकडून जनावरंना हगवण लागल्यास त्यावर उपयोग होतो	झाडाची साल पशुवैद्यकीय रोगासाठी उपयोगी पडतात	झाडाची साल उपयोगात आणली जाते	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झाड	आवळा	Emblica officinalis Gaertn	झाड	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	फळाचा उपयोग आवळा खट्टी तयार करण्यासाठी करतात	फळ खाण्यासाठी करतात	फळ उपयोगात आणले जाते	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे

नमुना क्र. 22 : औषधी महत्व असलेल्या वन्य वनस्पती

वनस्पती (जडीबुटी, झुडूप, झाडे इ.)	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिरचना / अधिवास	स्थानिक अवस्था		संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	उपयोग	वापरलेला भाग	इतर तपशील बाजार / स्वतःच्या उपयोगासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11
झाड	वड	Ficus benghalensis L.	झाड	चौकात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	लेटेक्स (दुध) चा उपयोग मनुष्यातील लैंगिक रोगावर होते	लैंगिक रोगावर	लेटेक्स (दुध)	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
झुडूप	एरंडी	Ricinus communis L.	झुडूप	घरच्या बगिच्या जवळ	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	बियाचे तेल बद्धकोस्त दूर करण्यासाठी वापरतात	पानाचा उपयोग कावीळ रोगाचा उपचारावर करतात	पाने	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
शाक वनस्पती	भुंगराजा मका	Eclipta prostate (L.) L.	शाक वनस्पती	धान्याच्या शेतात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	केस गळती साठी वापरतात	अर्काचा उपयोग केस गळती साठी वापरतात	पाने	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
शाक वनस्पती	दुधरा	Pedilanthus tithymoloides(L.) Poit.	शाक वनस्पती	घरच्या बगिच्यात	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	लैंगिक रोगामध्ये व मुळव्याध उपचारासाठी उपयोग करतात	पानाचा उपयोग मुळव्याध व लैंगिक रोगामध्ये करतात	पाने	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
औषधी वनस्पती	काळी मुसळी	Curculigo orchioides Gaerth	औषधी वनस्पती	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	मुळाचे पावडर कमजोरी अशक्तपणा उपचारासाठी वापरतात.		मूळ	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
वेल	रक्तपापडी	VentilagoDenticulat e Willd	वेल	जंगलात	कमी प्रमाणात उपलब्ध	कमी प्रमाणात उपलब्ध	सालीचा उपयोग जनावरांना हगवण लागल्यास उपचार करतात		झाडाची साल	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
वेल	कावळी	Trichosanthes Cucumerina L.	वेल	रस्त्यालगत	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	झाडाचा उपयोग जनावरामध्ये तोड खुरी रोगामध्ये उपचारासाठी वापर करतात		फळाचा	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
वेल	खोबर वेल	Hemidesmus indicus (L.) R.Br.	वेल	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	कंदाचा उपयोग चहामध्ये स्वाद येण्याकरिता वापर करतात		कंद	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे
औषधी वनस्पती	शतवारी	Asparagus racemosusWilld	औषधी वनस्पती	जंगलात	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	मुळाचा उपयोग स्त्रीप्रसूती मध्ये दुध वाढवण्यासाठी वापर करतात	फांद्याचा उपयोग पोळा सणामध्ये घरासमोर ठेवतात	कंद	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे

नमुना क्र. 22 : औषधी महत्व असलेल्या वन्य वनस्पती

वनस्पती (जडीबुटी, झुडूप, झाडे इ.)	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	भूमिरचना / अधिवास	स्थानिक अवस्था		संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	उपयोग	वापरलेला भाग	इतर तपशील बाजार / स्वतःच्या उपयोगासाठी	जाति/व्यक्ती माहिती/ज्ञान असणारी
					पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11
झुडूप	अडुळसा	Justicia adhatoda L.	झुडूप	घरच्या बगिच्या जवळ	सामान्यतः उपलब्ध	सामान्यतः उपलब्ध	पानाचा अर्क लहान मुलांना खोकला बारा करण्यासाठी देतात		पाने	स्वतःसाठी	दोडकू गोहणे

नमुना क्र. 23 : पिक प्रजातींच्या रानटी मूल प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	संबंधित पीके	भूमिरचना / अधिवास	स्थानिक अवस्था		उपयोग	उपयुक्त भाग	संबंधित पारंपारिक ज्ञान/ माहिती	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
				पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10
जंगली तुर	Cajanus scarabaeoides (L.)du petit-Thouars	तुर	जमिनीवर रहाणारा	सामान्यता	सामान्यता	बिया खाण्यासाठी वापरतात, व डाळ बनविण्यासाठी	बियाणे	-	-	दोडकू गोहणे
देवधान्य	Oryza rufipogonGriff	धान्य	जलीय	कमी प्रमाणात	सामान्यता	धान्य गोळा करून त्याची खीर व पोळी/ चपाती तयार करतात.	बियाणे		गरीब लोक भूमिहीन जे गरीब असून धान्य गोळा करतात. व भात बनवण्यासाठी उपयोग करतात.	दोडकू गोहणे

नमुना क्र. 24 : शोभेच्या वनस्पती प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	अधिवास	व्यापारिक / अव्यापारिक वापर	संबंधित पारंपारिक तपशील	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
1	2	3	4	5	6	7	8
तक्ता क्रमांक 13 मध्ये माहिती उपलब्द आहे.							

नमुना क्र. 25 : वाफरणी / धुरी द्यायचे / चघळायच्या वनस्पती प्रजाती

वनस्पती (जडीबुटी, झुडुप, झाडे इ.)	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्रकार	अधिवास	स्थानिक अवस्था		उपयोग	उपयुक्त भाग	संबंधित पारंपारिक माहिती /ज्ञान	इतर तपशील (वापरण्याची पध्दत)	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
					पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11
झाड	बेहरा	Chloroxylon swietenia (DC.) Hiem	झाड	वनात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	पान	धूर करून मच्छर दूर करतात.	-	मंगेश भसारकर
शाक वेल	नागवेल	Piper betle L.	शाक वेल	घरच्या बागीचेत	कमी प्रमाणात	कमी प्रमाणात	चघळण्यासाठी	पान	पानाचा उपयोग खोकला बरा होण्यासाठी	जेवण झाल्यानंतर पानाचा उपयोग मुख्य सुधिसाठी करतात. व अंत विधी मध्ये वापर करतात	मंगेश भसारकर
शाक वनस्पति	हळदी	Curcuma Longa L.	शाक वनस्पति	घरच्या बागीचेत	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	कंद मूळ	हळदीचा वापर धूर देवून खोकला व ताप उपचारासाठी करतात.	-	मंगेश भसारकर
झाड	कडुनिंब	Azadiricta indica	झाड	शेतात ,रानात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	पाने, खोड	मच्छर पळविण्यासाठी धूर करतात		मंगेश भसारकर
शक वनस्पति	हिरडा	Terminalia chebula	शक वनस्पति	शेतात ,रानात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	मूल खोद			मंगेश भसारकर
शक वनस्पति	डिकेमाली	Gardenia gummifera	शक वनस्पति	घरच्या बागीच्यात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	पाने			मंगेश भसारकर
शक वनस्पति	कडुक्षिगी	terminalia chebula	शक वनस्पति	शेतात ,रानात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	पाने			मंगेश भसारकर
झाड	पिंपळी	Piper longum	झाड	शेतात ,रानात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	पाने			मंगेश भसारकर
झाड	बेहेडा	Terminalia bellirica	झाड	शेतात ,रानात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	खोद			मंगेश भसारकर
झाड	बदाम	Prunus dulcis	झाड	घरच्या बागीच्यात	सामान्यता	सामान्यता	धूर करण्यासाठी उपयोगी	फळ			मंगेश भसारकर

नमुना क्र. 26 : इमारती लाकुड वृक्ष प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	स्थानिक अवस्था		इतर उपयोग	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
			पूर्वीची	सध्याची				
1	2	3	4		5	6	7	8

तक्ता क्रमांक 14 मध्ये माहिती उपलब्ध आहे.

नमुना क्र. 27 अ : किनाऱ्यावरील आणल सागरी वनस्पती प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	स्थानिक अवस्था		गोळा केलेला भाग, कांही असल्यास	व्यापारी उपयोग, काही असल्यास	इतर उपयोग	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
				पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10
शहरी क्षेत्र असल्यामुळे लागू होत नाही.										

नमुना क्र. 27 ब : किनाऱ्यावरील आणि सागरी प्राणी प्रजाती

वनस्पतीचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	स्थानिक अवस्था		गोळा केलेला भाग, कांही असल्यास	व्यापारी उपयोग, कांही असल्यास	इतर उपयोग	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
				पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10
शहरी क्षेत्र असल्यामुळे लागू होत नाही.										

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
प्राणी												
जंगली प्राणी	Bonnet Macaque	Macaca radiata	जंगलात	आकाराने मध्यम लालसर चेहरा व मागील भाग	वर्षभर	जास्त	जास्त		शहरी भाग मध्ये आढळतात व दुकानामधील खायचे वस्तु नेतात.	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Common Langur	Presbytis entellus	जंगलात	आकाराने मोठा, पांढर सर व चेहरा काळा.	वर्षभर	जास्त	जास्त		शहरी भाग मध्ये आढळतात व दुकानामधील खायचे वस्तु नेतात.	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Tiger	Panthera tigris	जंगलात	आकाराने मोठा अंगावर काळ्या रेषा	वर्षभर	जास्त	कमी		कचित शहर भागात येतात	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Jungle Cat	Felis chaus	जंगलात	आकाराने लहान अंगावर ठिपके	वर्षभर	जास्त	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Common Palm Civet	Paradoxurus hermaphroditus	जंगलात	आकाराने लहान राखाडी रंग तोंड काळे.	वर्षभर	जास्त	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Common Mongoose	Herpestes edwardsi	जंगलात	आकाराने मध्यम तांबूरसर रंग साप पकडणारा	वर्षभर	जास्त	सामान्य		शहरी भागात जास्त दिसतात.	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Striped Hyena	Hyaena hyaena	जंगलात	कुत्रा सारखा दिसणारा आकाराने थोडा मोठा अंगावर काळ्या रेषा	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Indian Wild Dog	Cuon alpinus	जंगलात	जंगलात राहणारा कुत्रा. मुख्य:तो शिकार करतो.	वर्षभर	जास्त	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Sloth bear	Melursus ursinus	जंगलात	आकाराने मोठे लांब केस रंग काळा भोर	वर्षभर	जास्त	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Indian Tree Shrew	Anathana ellioti	जंगलात	आकार लहान लांब शोपटी दात तीक्ष्ण	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Flying Fox	Pteropus giganteus	जंगलात	काळ्या रंगाचा उडणारा पक्षी प्रजाती. रात्री उडतो व झाडावर उलटा उलकतो.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Fulvous Fruit – Bat	Rousettus leschenaulti	जंगलात	काळ्या रंगाचा उडणारा पक्षी प्रजाती. रात्री उडतो व झाडावर उलटा उलकतो. मुख्य:तो फळे खातो.	वर्षभर	जास्त	सामान्य		रात्री फिरतात व फळे खातात.	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Short – Nosed Fruit Bat	Cynopterus sphinx	जंगलात	काळ्या रंगाचा उडणारा पक्षी प्रजाती. रात्री उडतो व झाडावर उलटा उलकतो.	वर्षभर	जास्त	सामान्य		रात्री फिरतात व फळे खातात.	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Fivestriped Palm Squirrel	Funambulus pennanti	जंगलात	आकार लहान तांबूरसार रंग काळ्या रेषा दात अनुचिकदार	वर्षभर	जास्त	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
जंगली प्राणी	Indian Field Mouse	Mus booduga	जंगलात	जंगलात राहणारा आकार लहान डोळे काळे व मोठे.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य		जंगलामध्ये झाडावर राहतो.	विष देणे / सापळा लावणे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Common House Rat	Rattus rattus	जंगलात	आकार मध्यम राखाडी रंग लांब शेपटी	वर्षभर	सामान्य	सामान्य		घरात अडचणीच्या ठिकाणी राहतो	विष देणे / सापळा लावणे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Bandicoot Rat	Bandicota indica	जंगलात	आकार मध्यम राखाडी रंग लांब शेपटी	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			विष देणे / सापळा लावणे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Indian Porcupine	Hystrix indica	जंगलात	अंगावर काटे असतात हे स्वरक्षणसाठी उपयोग करतो.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य		घरात अडचणीच्या ठिकाणी राहतो	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Indian Hare	Lepus nigricollis	जंगलात	राखाडी रंग लांब कान मागचे पाय उंच	वर्षभर	जास्त	जास्त		शेतामध्ये गवत खाण्यासाठी येतो.	बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Gaur	Bos gaurus	जंगलात	जंगली म्हस पाय सफेद आकाराने मोठा रंग काळा	वर्षभर	जास्त	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Four - Horned Antelope	Tetracerus quadricornis	जंगलात	आकाराने मध्यम तंबुरसर रंग लहान शिंगे	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Sambar	Cervus unicolor	जंगलात	आकाराने मोठा मोठी सिंगे काळपट रंग	वर्षभर	जास्त	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Barking deer	Muntiacus muntjak	जंगलात	आकाराने मोठे लहान शिंगे रंग सफेद व तांबडा	वर्षभर	जास्त	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Indian Wild Boar	Sus scrofa	जंगलात	आकाराने मध्यम सफेद लांब दात काळपट रंग	वर्षभर	जास्त	जास्त			बंदी आहे		वनविभाग
जंगली प्राणी	Indian Pangolin	Manis pentadactyla	जंगलात	लांब व चपटा प्राणी अंगावर खवले लवचिक अंग गोल बाल सारखा अंग रूपांतर करतो.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी												
पक्षी	Little cormorant	Phalacrocorax niger	जंगल / शहरी भाग	काळ्या रंगाचा , कावळ्या सारखा दिसणारा.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Little egret	Egretta garzetta	जंगल / शहरी भाग	सफेद रंगाचा.	वर्षभर	कमी	कमी		शेतकऱ्यांसाठी मददगार, शेतातील कीटक खातो.	बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Cattle egret	Bubulcus ibis	जंगल / शहरी भाग	सफेद रंगाचा.	वर्षभर	कमी	कमी		शेतकऱ्यांसाठी मददगार, शेतातील कीटक खातो.	बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Great egret	Casmerodius albus	जंगल / शहरी भाग	सफेद रंगाचा.	वर्षभर	कमी	कमी		शेतकऱ्यांसाठी मददगार, शेतातील कीटक खातो.	बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Pond heron	Ardeola grayii	जंगल / शहरी भाग	तपकिरी रंगाचा.	वर्षभर	जास्त	जास्त			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Black headed ibis	Threskiornis melanocephalus	जंगल / शहरी भाग		वर्षभर	जास्त	जास्त			बंदी आहे		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
पक्षी	Red-naped ibis	Pseudibis papillosa	जंगल / शहरी भाग	काळ्या रंगाचा, मान लाल रंगाची.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Black kite	Milvus migrans	जंगल / शहरी भाग	तपकिरी रंग, पिवळसर चोच.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Black shoulder kite	Elanus caeruleus	जंगल / शहरी भाग	सफेद, राखाडी रंग, मान काळपट.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Shikra	Accipiter badius	जंगल / शहरी भाग	राखाडी रंग.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Common quail	Coturnix coturnix	जंगल / शहरी भाग	तपकिरी रंग, जमिनीवर राहणारे, जास्त उंच उडत नाही.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Rain quail	Coturnix coromandelica	जंगल / शहरी भाग	तपकिरी रंग, जमिनीवर राहणारे, जास्त उंच उडत नाही.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Jungle bush quail	Perdica asiatica	जंगल / शहरी भाग	अंगावर काळ्या रंगाचे पट्टे, जास्त उंच उडत नाही.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	white breasted water hen	Amaurornis phoenicurus	जंगल / शहरी भाग	जमिनीवर राहणारी, काळ्या रंगाची, पोत सफेद रंगाचे.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Red wattled lapwing	Vanellus indicus	जंगल / शहरी भाग	जमिनीवर राहणारी, काळ्या रंगाची, पोत सफेद रंगाचे.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Yellow footed green pigeon	Treron phoenicopterus	जंगल / शहरी भाग	हिरवट पिवळसर रंग, कबुतर सारखा दिसणारा पक्षी.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Eurasian collared dove	Streptopelia decaocto	जंगल / शहरी भाग	राखाडी, सफेद रंगाचा कबुतर सारखा दिसणारा पक्षी अंगावर काळे ठिपके.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Spotted dove	Stigmatopelia chinensis	जंगल / शहरी भाग	राखाडी, सफेद रंगाचा कबुतर सारखा दिसणारा पक्षी	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Laughing dove	Stigmstopelia senegalensis	जंगल / शहरी भाग		वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Rose ringed parakeet	Psittacula krameri	जंगल / शहरी भाग		वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Plum headed parakeet	Psittacula pcyanocephala	जंगल / शहरी भाग		वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Asian koel	Eudynamys scolopaceus	जंगल / शहरी भाग	काळ्या रंगाची डोळे लाल.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Common hawk cuckoo	Hierococcyx varius	जंगल / शहरी भाग	तपकिरी रंग डोळ्यांवर पिवळी पट्टी.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Southern coucal	Centropus sinensis	जंगल / शहरी भाग	काळ्या रंगाचा पक्षी पंख लाल रंगाचे.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
पक्षी	Indian nightjar	Caprimulgus asiaticus	जंगल / शहरी भाग	तपकिरी रंग अंगावर पिवळसर ठिपके, जमिनीवर जास्त राहणारा, रात्री बाहेर निघणारा पक्षी.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग
पक्षी	Spotted owlet	Athene brama	जंगल / शहरी भाग	राखाडी रंग डोळे पिवळसर.	वर्षभर	कमी	कमी			बंदी आहे		वनविभाग

चतुर / डॅगन फ्लाय

चतुर	Parkeet darter	Gynacantha bayadera	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	रंग हिरवा	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		सामान्यात जंगलामध्ये आढळतो	नाही		वनविभाग
चतुर	Ditch jewel	Brachythemis contaminata	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	रंग नारंगी	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Coral tailed gloud wing	Tholymis tillarga	झाडे, झडपे, फूलझाडांवर	लाल रंग	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Ground skimmer	Diplacodes trivialis	वन्य भागात व झाडे झडपांवर		मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Red groundling	Barchythemis lacustris	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	रंग लाल	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	common hawker	Aeshna juncea	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	रंग नीला व त्यावर पिवळ्या रंगाचे ठिपके.	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Blue dasher	Pachydiplax longipennis	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	निळ्या रंगाचा	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Common chasher	Symptrum striolatum	वन्य भागात व झाडे झडपांवर		मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Marsh glider	Urothemis signata	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	लाल रंगाचा	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग
चतुर	Anax indicus	Anax indicus	वन्य भागात व झाडे झडपांवर	हिरव्या रंगाचा	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी			नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
फुलपाखरू												
फुलपाखरू	Common emigrant	Catopsilia pomona	फूल झाडे व जंगलात		मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	common morman	Papilio polytes	फूल झाडे व जंगलात	काळपट रंगाचा त्यावर राखाडी पट्टे.	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Egg fly	Hypolimanas misippus	फूल झाडे व जंगलात		मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Plain tiger	Danaus chrysippus	फूल झाडे व जंगलात	नारंगी व काळ्या पट्टे असलेले पंख	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Malabar raven	Papilio dravidarum	फूल झाडे व जंगलात		मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Blue tiger	Tirumala limniace	फूल झाडे व जंगलात	सफेद रंगाचा त्यावर निळे पट्टे	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Babul blue	Azonus ubaldus	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा त्यावर काळ्या रंगाचे ठिपके.	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Blue pancy	Junonia orithya	फूल झाडे व जंगलात	निळ्या व काळ्यारंगाचा त्यावर नारंगी दोन मोठे ठिपके	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Chocolate pansy	Junonia iphita	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा तत्यावर काळपट पट्टे.	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Common baron	Euthalia aconthea	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा त्यावर सफेद व काळपट ठिपके राखाडी रंगाचा त्यावर सफेद ठिपके	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
फुलपाखरू	Common cerulean	Jamides celeno	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा त्यावर सफेद ठिपके.	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Common evening brown	Melantis leda	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा त्यावर काळपट ठिपके	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Common grass yellow	Eurema hecabe	फूल झाडे व जंगलात	पिवळ्या रंगाचा त्यावर बारीक काळपट ठिपके	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Common lineblue	Prosotas nora	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा त्यावर एक काळा टिपका.	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Common pierrot	Castalius rosimon	फूल झाडे व जंगलात	सफेद रंगाचा त्यावर काळपट ठिपके	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Lemon pancy	Junonia lemonias	फूल झाडे व जंगलात	तपकिरी रंगाचा त्यावर सफेद काळपट ठिपके	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Red pierrot	Talica niseus	फूल झाडे व जंगलात	काळपट व नारंगी रंगाचा	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Common emigrant	Catopsilia pomona	फूल झाडे व जंगलात	पोपटी रंगाचा	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
फुलपाखरू	Indian common rose	Pachliopta aristolochiae	फूल झाडे व जंगलात	काळ्या व लाल रंगाची पंखे	मार्च / एप्रिल	सामान्य	कमी		फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
सर्प												
सर्प	Brahminy Worm Snake	Ramphotyphlops braminus	वनात व झुडुपात	आकाराने लहान गांडूळसारखा दिसणारा रंग काळा	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Beaked Worm Snake	Grypotyphlops acutus	वनात व झुडुपात	लांब व गांडूळसारखा दिसणारा	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
सर्प	Large Scaled Shieldtail	Uropeltis macrolepis macrolepis	वनात व झुडुपात	रंग काळा व पिवळे ठिपके असणारा.	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Trinket Snake	Coelognathus nelenae	वनात व झुडुपात	रंग सावळ्या रंगाचा व काळे पट्टे	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Indian Rat Snake	Ptyas mucosa	वनात व झुडुपात	तपकिरी व पिवळसर रंग	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Banded Racer	Argyrogena fasciolata	वनात व झुडुपात	तपकिरी रंग व त्यावर सफेद नक्षीदार पट्टे	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Kukri Snake	Oligodon arnensis	वनात व झुडुपात	तपकिरी रंग व त्यावर नक्षीदार काळे पट्टे	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Bronzeback Tree Snake	Dendrelaphis tristis	वनात व झुडुपात	काळपट व पोटावर सफेद धार.	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Wolf Snake	Lycodon aulicus	वनात व झुडुपात	तपकिरी रंग व सफेद पट्टे.	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Checkered Keelback	Xenochrophis piscator	वनात व झुडुपात	पिवळसर रंग.	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Striped Keelback	Amphiesma stolatum	वनात व झुडुपात	राखाडी रंग व काळे ठिपके	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Green Keelback	Macropisthodon plumbicolor	वनात व झुडुपात	पिवळसर हिरवा रंग	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Cat Snake	Boiga trigonata	वनात व झुडुपात	तपकिरी रंग व त्यावर सफेद पट्टे.	वर्षभर	जास्त	सामान्य		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Ceylon Cat Snake	Boiga ceylonensis	वनात व झुडुपात	तोंडाचा आकार मोठा व तंबुरसर रंग	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Vine Snake	Ahaetulla nasuta	वनात व झुडुपात	हिरवा रंग झाडावर जास्त आढळणारा.	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Common Krait	Bungarus caeruleus	वनात व झुडुपात	रंग काळा व सफेद पट्टे.	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Spectacled Cobra	Naja naja	वनात व झुडुपात	मानेच्या मागे निशाण व फणा फुलवणारा	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
सर्प	Russell's Viper	Daboia russelli	वनात व झुडुपात	सफेद रंगाचा व त्यावर तपकिरी गोल गोल निशाण.	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
सर्प	Saw-Scaled Viper	Echis carinatus	वनात व झुडुपात	तांबरसर रंगाचा व त्यावर क्राँस चे निशाण.	वर्षभर	जास्त	कमी		उंदीर पकडतात त्यामुळे शेतीचे नुकसान कमी होते	नाही		वनविभाग
कीटक												
कीटक	Stick Insect	Phasmatodea	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	काटीसारखा दिसणारा कीटक.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Hornet Wasp	Vespa	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	मधुमशी सारखा दिसणारा एकटाच राहतो .	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Hooded Grass Hopper	Vespa orientalis	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	हिरवा रंगाचा व पानाच्या आकाराचा.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Painted Grass Hopper	Teratodes monticollis	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	रंगीत टोळ.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Praying Mantis	Mantodea	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	विचित्र दिसणारा समोरचे पाय आकाराने मोठे असतात.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Leaf Insects	Phylliidae	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	पुर्णपणे पानाच्या आकाराचा असतो.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Tortoise Shelled Beetle	Aspidimorpha miliaris	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	आकाराने लहान अंगावर ठिपके असतात.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Leopard Beetle	Dermestidae	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	आकाराने लहान अंगावर ठिपके असतात.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Bombardial Beetle	Brachinus crepitans	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	हा किडा काळा व तांबड्या रंगाचा असतो व धोका दिसतास समोरच्यावर अंगातील द्रवाचा मारा करतो.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Long Horned Beetle	Cerambycidae	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	काळ्या रंगाचा किडा व समोरचे अनटेना लांब असतात.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Spittle Bug		जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	हा किडा काळ्या हिरव्या रंगाचा असतो व स्वताचा अंगातून फेस बाहेर पडतो.	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	कमी			नाही		वनविभाग
कीटक	Green pitch aphids	Myzus persicae	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	लहान पारदर्शी हिरव्या रंगाचा	हिवाळा/ पावसाळा	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग
कीटक	Melon aphida	Aphis gossypii	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	रंग काळा व पिवळा जास्तकरून पानाखाली असतात	हिवाळा/ पावसाळा	कमी	सामान्य			नाही		वनविभाग
कीटक	Bettle	Cercopoidea	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	काळा रंगाचा सिंगे असणारा	हिवाळा/ पावसाळा	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग
कीटक	Yellow shield bug	Erthesina fullo	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	मुख्य:तो झाडावर असतात काळ्या व पिवळा रंगाचे असतात.	हिवाळा/ पावसाळा	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
कीटक	Green stink bug	Chinavia hilaris	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	हिरव्या रंगाचे असतात.	हिवाळा/ पावसाळा	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग
कीटक	Ticks and Mites	Acarina	जंगलात/ जमिनीवर/ लाकडावर	लहान आकाराची लाल रंगाची प्राणांच्या अंगावर चिटकते व रक्त पिते.	हिवाळा/ पावसाळा	जास्त	कमी			नाही		वनविभाग
मधमाशी												
मधमाशी	आंगया मधमाश्या	Apis dorsata	पोळावर, फुलावर	आकाराने मोठी १७-२० मीमी लांब	वर्षभर	जास्त	कमी		मधमाश्या फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
मधमाशी	फ्लोरी मधमाश्या	Apis florea	पोळावर, फुलावर	७-१० मीमी, तोंडाकधील भाग पाहूपासारखा असतो.	वर्षभर	जास्त	कमी		मधमाश्या फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
मधमाशी	सातेरी मधमाश्या	Apis cerana indica	पोळावर, फुलावर	आकाराने मोठा	वर्षभर	जास्त	जास्त		मधमाश्या फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
मधमाशी	पोयचा मधमाश्या	Apis trigona	पोळावर, फुलावर	आकाराने लहान डंक मारत नाहीत. झाडाच्या खोडामध्ये मध बनवतात	वर्षभर	जास्त	कमी		मधमाश्या फुलामधून मध पितात त्यामुळे परागीभवन होते म्हणून पिकाचे उत्पन्न वाढते	नाही		वनविभाग
वाळवी												
वाळवी	Termite	Heterotermes indicola	लाकडात/ जमिनीत	सफेद रंगाचे असतात जास्तकरून लाकडामध्ये आढळतात.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
वाळवी	Termite	Coptotermes heimi	लाकडात/ जमिनीत	थोडीफार तांबूस रंगाचे असतात जास्तकरून मातीमध्ये आढळतात.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी												
सरपटणारे प्राणी	Indian Chameleon	Chamaeleon zeylanicus	जमिनीवर	रंगीत फुगिर पाठ असणारा हळूहळू चालणारा.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Common Indian Monitor	Varanus bengalensis	जमिनीवर	आकाराने मोठे, सरड्यासारखे दिसणारे, झाडावर चढण्यात पटाईत.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Northern House Gecko		जमिनीवर	रंगाने तामसुर काळे डोळे.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Brook's Gecko	Hemidactylus brookii	जमिनीवर	रंगाने तामसुर पाठीवर काळे ठिपके असतात.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
सरपटणारे प्राणी	Rock Gecko	Hemidactylus maculatus	जमिनीवर	जास्त करून खडकामध्ये आढळते. पाठीवर नक्षी असते.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Common Garden Lizard	Calotes versicolor	जमिनीवर	मोठा सरडा गालाखाली फुगिर लाल रंगाचा भाग.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Southern Green Calotes	Calotes calotes	जमिनीवर	रंगाने हिरवा व डोके लाल.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Fan-throated Lizard	Sitana ponticeriana	जमिनीवर	आकाराने लहान व गालाखाली पानसारखा फुगिर भाग व त्याचा रंग निळसर.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Brahminy Skink	Mabuya carinata	जमिनीवर	त्वचा तेलकट असते व रंग काळपट.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
सरपटणारे प्राणी	Snake Skink	Lygosoma punctatus	जमिनीवर	त्वचा तेलकट असते व रंग काळपट व लांबी सापासारखी असते.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग

कोळी

कोळी	Giant Wood Spider	Nephila pilipes	झाडावर/ फांद्यावर	आकाराने मोठा व जाळे पण आकाराने मोठे असते. रंग पिवळसर	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
कोळी	Black Wood Spider	Nephila kuhlii	झाडावर/ फांद्यावर	रंग काळा पाय मोठे	वर्षभर	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग
कोळी	Ashy Social Spider	Stegodyphus sarasinorum	झाडावर/ फांद्यावर	आकाराने लहान पाय लहान जमिनीवर फिरणारे.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
कोळी	Brown Lynx		झाडावर/ फांद्यावर	तांबसर रंग	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
कोळी	Dandy Long Legs	Pholcidae	झाडावर/ फांद्यावर	पायाची लांबी खूप मोठी असते	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
कोळी	Zebra Jumper	Salticus scenicus	झाडावर/ फांद्यावर	आकाराने लहान जमिनीवर फिरणारे व झेब्रा सारखा रंग.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग
कोळी	Common Big Jaw.	Tetragnathidae	झाडावर/ फांद्यावर	आकाराने लहान व तोंड मोठे असते.	वर्षभर	सामान्य	सामान्य			नाही		वनविभाग

विंचू

विंचू	Indian Red Scorpion	Hottentotta Tamulus	दगडा खाली/ पानामध्ये	आकाराने लहान व रंग लालसररंग	वर्षभर	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग
विंचू	Indian Black Scorpion	Heterometrus Bengalensis	दगडा खाली/ पानामध्ये	आकाराने मोठा व रंग काळा भोर.	वर्षभर	जास्त	सामान्य			नाही		वनविभाग

गांडूळ

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
गांडूळ	Earthworm	<i>Octochaetona albida</i>	जमिनीमध्ये	क्रीम ग्रे रंग	पावसाळा	जास्त	जास्त		गांडुळे हे मातीतील सर्वात महत्वाचे प्राणी आहेत; त्यांच्यात मातीची सुपीकता राखण्याची क्षमता आहे आणि म्हणूनच ते टिकून राहण्यासाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावतात. ... ते कचरा कुजणे, माती सेंद्रिय पदार्थांची गतिशीलता, पोषक चक्र वाढवितात, वनस्पतींच्या वाढीस प्रोत्साहन देतात आणि काही माती-जनित रोग कमी करतात.	नाही		वनविभाग
गांडूळ	Earthworm	<i>Octochaetona paliensi</i>	जमिनीमध्ये	क्रीम ग्रे रंग	पावसाळा	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी												
मुंगी	Ant	<i>Formica pallidefulva</i> (Latreille, 1802)	जमिनीवर	अंतेना १२ भाग असतात	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Pseudomyrmex pallides</i> (Smith, F., 1855)	झाडावर/ फांद्यावर	पिवळसर रंग व डोळे काळे भोर.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Solenopsis aurea</i> (Wheeler, W. M., 1906)	जमिनीवर	४ डाट जबड्यावर	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Solenopsis geminata</i> (Fabricius, 1804)	जमिनीवर		वर्षभर	जास्त	जास्त	झाडाच्या फांद्यावर घरटे बनवतात.		नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Pheidole hyatti</i> (Emery, 1895)	जमिनीवर		वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Syscia augustae</i> (Wheeler, W. M., 1902)	जमिनीवर	रंग काळा	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Paratrechina longicornis</i> (Latreille, 1802)	जमिनीवर	रंग काळपट अंगावर काटे.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Forelius mccooki</i> (McCook, 1879)	जमिनीवर	लालसर रंग व मागचा भाग काळपट.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Dorymyrmex bicolor</i> (Wheeler, W. M., 1906)	जमिनीवर	लालसर रंग व मागचा भाग काळपट.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 28 : वन्य प्राणी (सस्तन, पक्षी, सरपटणारे, उभयचर, कीटक, इतर) प्रजाती

प्राण्याचा प्रकार	स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	अधिवास	वर्णन	हंगाम जेव्हा दिसला	स्थानिक अवस्था		उपयोग काही असल्यास	संबंधित पारंपारिक ज्ञान / माहिती	शिकारीची/ पकडण्याची पध्दत, कांही असल्यास	इतर तपशील	माहिती/ज्ञान असणारी जमात/व्यक्ती
						पूर्वीची	आताची					
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10	11	12
मुंगी	Ant	<i>Myrmecina Americana</i> (Emery, 1895)	जमिनीवर	काळपट रंग.	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Pseudomyrmex brunneus</i> (Smith, F., 1877)	जमिनीवर		वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Monomorium pharaonis</i> (Linnaeus, 1758)	जमिनीवर	लाल पिवळसर रंग	वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Crematogaster sp.</i> (Lund, 1831)	जमिनीवर		वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मुंगी	Ant	<i>Monomorium minimum</i> (Buckley, 1867)	जमिनीवर		वर्षभर	जास्त	जास्त			नाही		वनविभाग
मच्छर												
मच्छर	जरार	Asian tiger mosquito	कचऱ्याच्या ठिकाणी	आकाराने डासापेक्षा लहान व अंगावर सफेद पट्टे	वर्षभर	कमी	जास्त			नाही		वनविभाग

नमुना क्र. 29 : वनस्पती प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	वनस्पतीचा प्रकार	अधिवास	फुले धरण्याचा हंगाम	शेरा (कचित सामान्यता आढळणारे)
2	3	4	5	6	7
अशोक	Saraca asoca	वृक्ष	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
मार्खामिया	Markhamia lutea	वृक्ष	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
सिंगापूर चेरी	Muntingia calabura	वृक्ष	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
कांचन	Bauhinia variegata	वृक्ष	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
बोत्ले पालम	Hyophorb lagenicaulis	पाम	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
फोक्ष तैलपाल्म	Wodyetia bifurcata	पाम	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
जास्वंद	Hibiscus rosa sinensis	झुडुप	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
मयुरपंखी	Platyclusus orientalis	झुडुप	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
गोल्देन दुरंत	Duranta reoens	झुडुप	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
देशी बदाम	Terminalia catappa	वृक्ष	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे
बिट्टी	Thevetia peruviana	वृक्ष	घराचा बगिचात, रस्त्याचा कडेला, शाळेचा आवारात, बागीचामध्ये	ऑगस्ट ते डिसेंबर	सामान्यात आढळणारे

नमुना क्र. 29 : वनस्पती प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	वनस्पतीचा प्रकार	अधिवास	फुले धरण्याचा हंगाम	शेरा (क्वचित सामान्यता आढळणारे)
2	3	4	5	6	7

नमुना क्र. 30 : प्राणी प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्राण्याचा प्रकार (सस्तन, पक्षी, मासा, कीटक इ.)	अधिवास	शेरा(कचित सामान्यता आढळणारे)
1	2	3	4	5

कीटक

झुरळ	<i>Periplaneta americana</i>	कीटक	जेवणाच्या खोलीत, फटीमध्ये	जास्त प्रमाण
झुरळ	<i>Blattella germanica</i>	कीटक	जेवणाच्या खोलीत, फटीमध्ये	जास्त प्रमाण
लाल मुंगी	<i>Solenopsis</i>	कीटक	भितीच्या होल मध्ये, फटीमध्ये	जास्त प्रमाण
काळी मुंगी	<i>Anoplolepis gracilipes</i>	कीटक	भितीच्या होल मध्ये, फटीमध्ये	जास्त प्रमाण
कोळी	<i>Badumna insignis</i>	कीटक	भितीच्या कडेला, पंख्यावर, छताच्याखाली	सामान्य
कोळी	<i>Parasteatoda tepidariorum</i>	कीटक	भितीच्या कडेला, पंख्यावर, छताच्याखाली	सामान्य
कोळी	<i>Pholcus phalangioides</i>	कीटक	भितीच्या कडेला, पंख्यावर, छताच्याखाली	सामान्य
कोळी	<i>Loxosceles reclusa</i>	कीटक	भितीच्या कडेला, पंख्यावर, छताच्याखाली	सामान्य
कोळी	<i>Tegenaria agrestis</i>	कीटक	भितीच्या कडेला, पंख्यावर, छताच्याखाली	सामान्य
मच्छार	<i>Anopheles</i>	कीटक	टेबल च्या खाली, कोपन्यामध्ये, संडासच्या टाकीमध्ये	जास्त
मच्छार	<i>Culex</i>	कीटक	टेबल च्या खाली, कोपन्यामध्ये, संडासच्या टाकीमध्ये	जास्त
मच्छार	<i>Aedes</i>	कीटक	टेबल च्या खाली, कोपन्यामध्ये, संडासच्या टाकीमध्ये	जास्त
पिसू	<i>Siphonaptera</i>	कीटक	कुत्राच्या, मांजराच्या अंगावर	कचित
ऊ	<i>Pediculus humanus capitis</i>	कीटक	लहान मुलांच्या केसामध्ये	कचित
माशी	<i>Musca domestica</i>	कीटक	जेवणावर	सामान्य
ढेकूण	<i>Cimex tectularius</i>	कीटक	झोपायच्या गाद्या मध्ये, लाकडाच्या फटी मध्ये.	सामान्य

प्राणी

उंदीर	<i>Mus musculus</i>	प्राणी	घरच्या अडचणीच्या भागात, स्टोर रूम मध्ये	जास्त प्रमाणात
घुस	<i>Rattus norvegicus</i>	प्राणी	घरच्या बाहेर जमिनीत होल मध्ये	सामान्य
चिचुंद्री	<i>Suncus murinus</i>	प्राणी	घरच्या बाहेर जमिनीत होल मध्ये	सामान्य
मुंगूस	<i>Herpestidae</i>	प्राणी	घरच्या बाजूला असलेल्या झाडं झुडुपात	सामान्य

नमुना क्र. 30 : प्राणी प्रजाती

स्थानिक नाव	शास्त्रीय नाव	प्राण्याचा प्रकार (सस्तन, पक्षी, मासा, कीटक इ.)	अधिवास	शेरा(कचित सामान्यता आढळणारे)
1	2	3	4	5
पाल	Lacertilia	प्राणी	घरच्या भिंतीवर प्रकाश च्या ठिकाणी.	सामान्य
खारूताई	Sciuridae	प्राणी	घरच्या आवारात बगीच्या मधील झाडावर	सामान्य
पक्षी				
कावळा	Corvus	पक्षी	शहरात सर्वत्र	जास्त
चिमणी	Passeridae	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
कबुतर	Columbidae	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
बगळा	Ardeidae	पक्षी	शेतामध्ये, गुरांच्या बरोबर	सामान्य
बुलबुल	Pycnonotus cafer	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
मोर	Pavo cristatus	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
घार	Milvus migrans	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
भारत ध्वज	Centropus sinensis	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
घुबड	Strigiformes	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
मैना	Acridotheres tristis	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
किंग फिशर	Alcedinidae	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
ब्लॅक ट्रोंगो	Dicurus macrocercus	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
ग्रीन बी इटर	Merops orientalis	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
सन बर्ड	Nectariniidae	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
पोपट	Rose Ringed Parakeet	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य
तैलर बर्ड	Orthotomus sutorius	पक्षी	शहरात सर्वत्र	सामान्य

नमुना क्र. 31 : स्थानिक महत्वाची माहिती, कांही असल्यास

अनुक्रमांक	स्थानिक महत्वाची माहिती	शेरा
1	2	3
१	चंद्रपुर किल्ला	
	चंद्रपूर किल्ला (पूर्वी चंदा किल्ला म्हणून ओळखला जात होता) (आज "जुना शहर" म्हणून ओळखला जातो) हा एक किल्ला आहे जो एराई आणि जरपत नद्यांच्या संगमावर आहे. गोंडचा राजा खांडक्या बल्लाळ साह यांनी हा किल्ला बांधला. किल्ल्याला उत्तरेस जटपुरा गेट, पूर्वेस अंचलेश्वर गेट, दक्षिणेस पठाणपुरा गेट व पश्चिमेस बिनबा गेट असे चार दरवाजे आहेत. किल्ल्याला खिंडी (विंडोज) असे चार लहान दरवाजे आहेत.	
२	महाकाली मंदिर	
	चंद्रपुरातील महाकाली मंदिर हे प्राचीन मंदिर आहे. प्राचीन मंदिर गोंड राजवंशातील धुंड्या राम साह यांनी १६ व्या शतकाच्या आसपास बांधले होते. मंगळवार हा दिवस विशेष म्हणजे भेट देणारा आहे. मंदिराच्या आत एक लहान गणेश मंदिर आणि हनुमान मंदिर आहे. दोन प्रवेशद्वारांवर नारळ, फुले व कापड यासारख्या पूजा पुरवठ्यासाठी छोटी दुकाने आहेत. मंदिराच्या जवळ होम डेकोर आणि पूजा डेकोरसाठी वस्तू विकल्या जातात. मागील प्रवेशद्वाराजवळ शनि मंदिर आहे.	
३	आंचलेश्वर मंदिर	
	आंचलेश्वर मंदिर भगवान शिव एक प्रकार साजरा करतात. हे जरीपट नदीच्या काठावर चंद्रपूर किल्ल्याच्या अंकलेश्वर गेटला लागून आहे. गोंड राजांची अधिकृत समाधी मंदिरात आहे.	

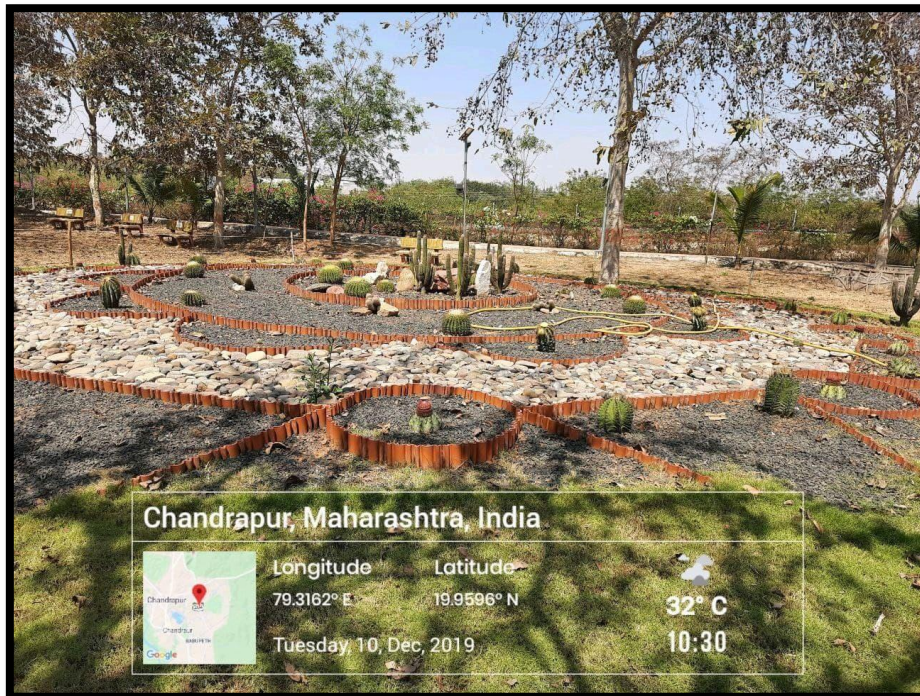
--	--	--

नमूना क्रमांक : ३२

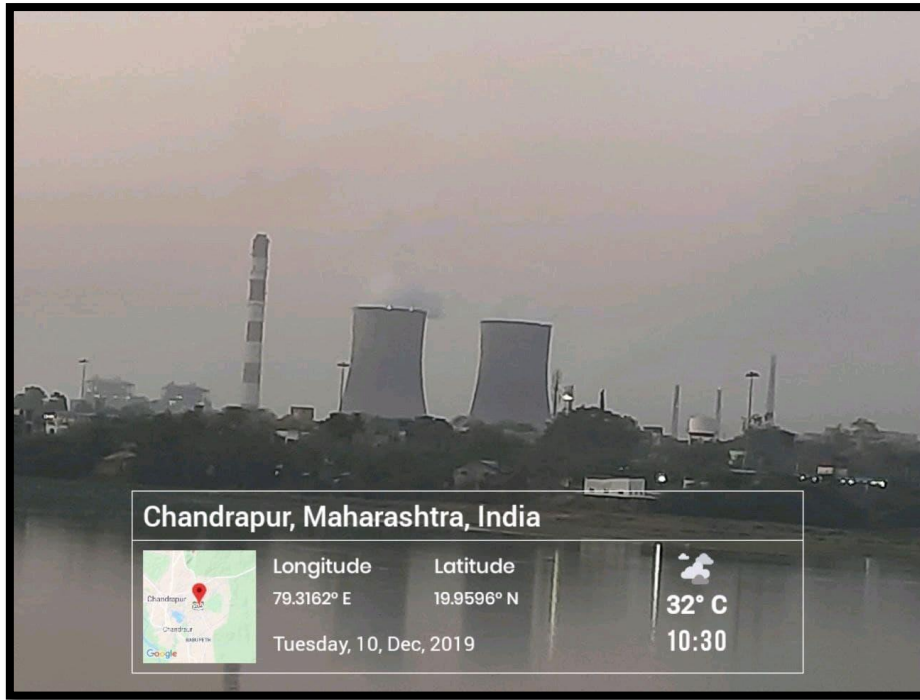
पाणथळ ठिकाणी व मातीमध्ये आढळणारे सूक्ष्म जीवी		मातीमध्ये आढळणारे सूक्ष्म जीवी	
Arthropoda		Soil Algae	
	copepods		Calothrix
	water fleas		Nostoc
	ostracods		Anabaena
Bacteria		Bacteria	
	Nostac		Agrobacterium
	anabaena		Bacillus
Protozoa			Corynebacterium
	amoebas,		Rhizobium
	ciliates		
	paramecium	Nematodes	
			Colpoda
Hydra			Pleurotricha
			Phalansterium
Algae			
	chlamydomonas	Fungi	
	euglena		
			Ascomycities
			Basidiomycities

डॉक्टर ए. पी. जे. अब्दुल कलाम गार्डन

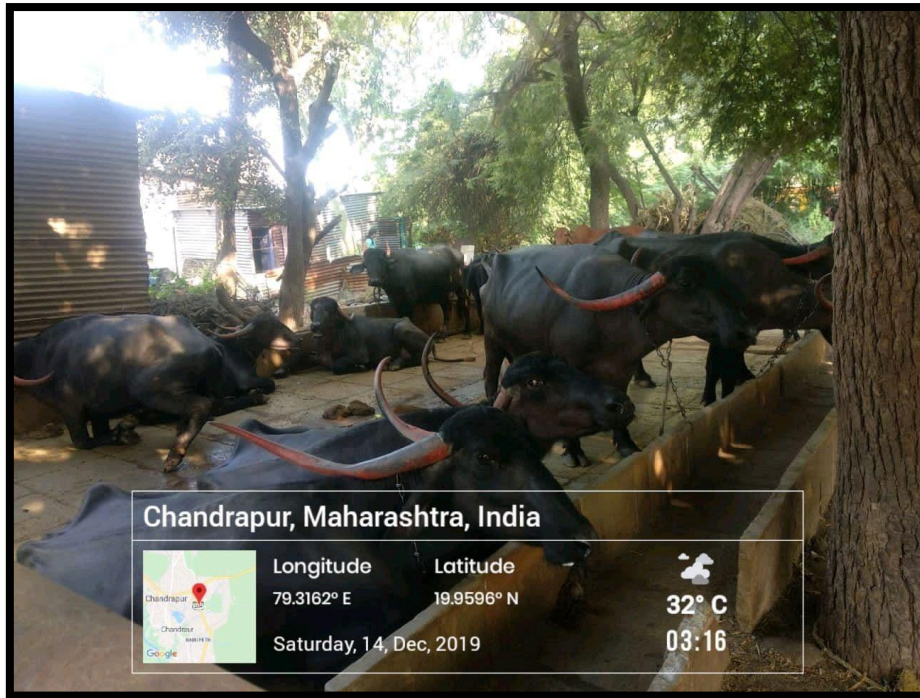
डॉक्टर ए. पी. जे. अब्दुल कलाम गार्डन

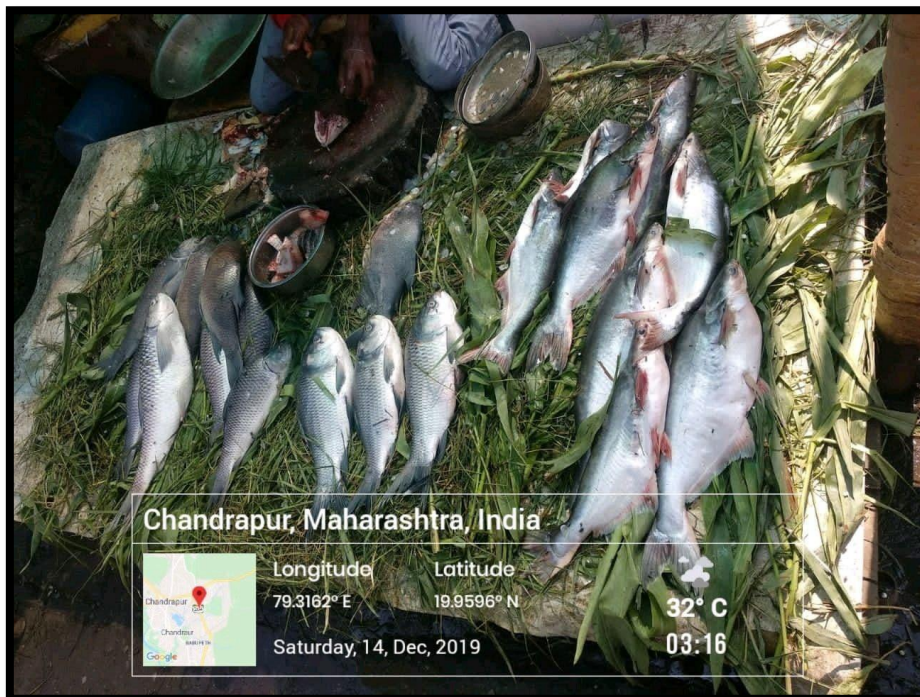
पॉवर स्टेशन / रामाला तलाव

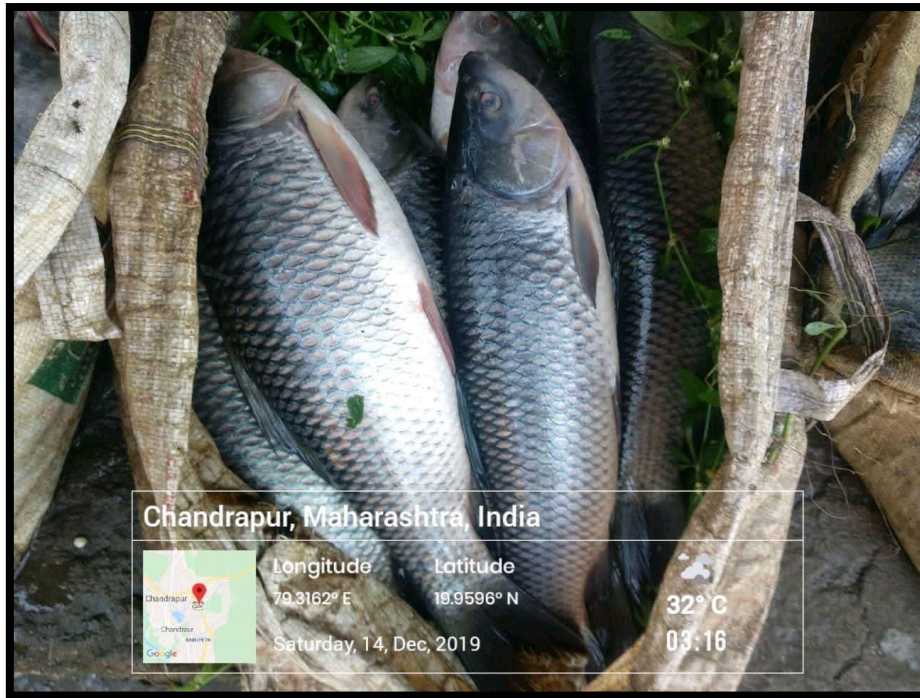
बगळा

मुरार म्हैस

चीलापी मासा

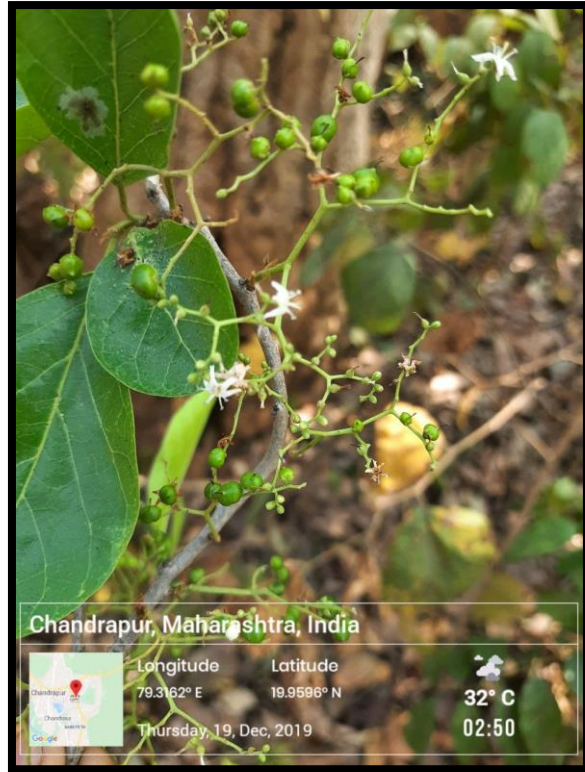
रोहू मासा

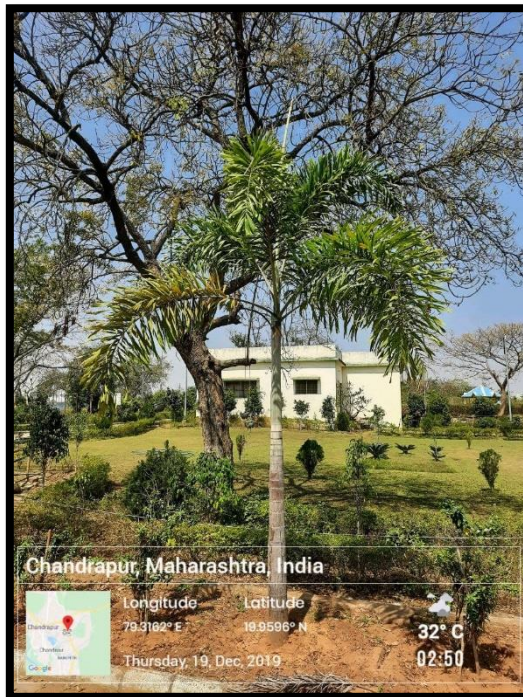
मासे विक्रेते

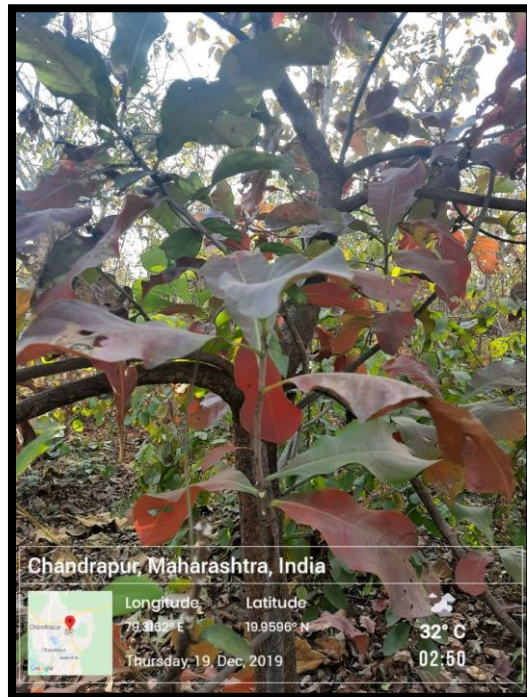
ग्रीन स्नेक

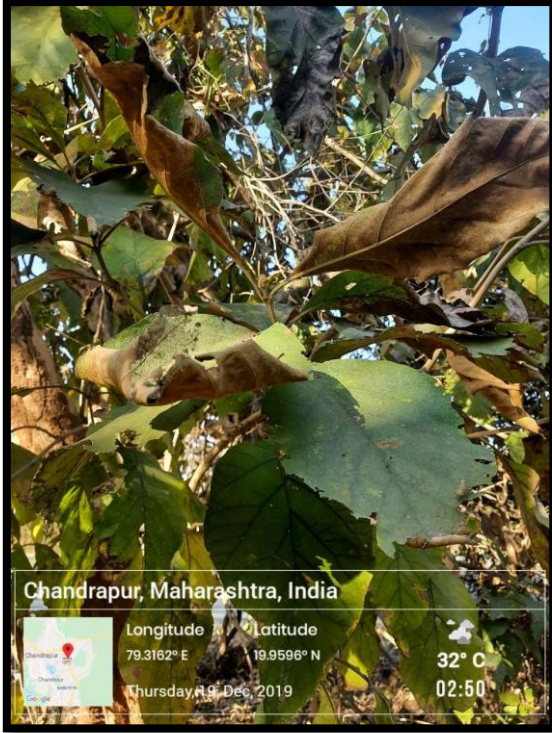
दातरंग

फोक्षटेल पाम

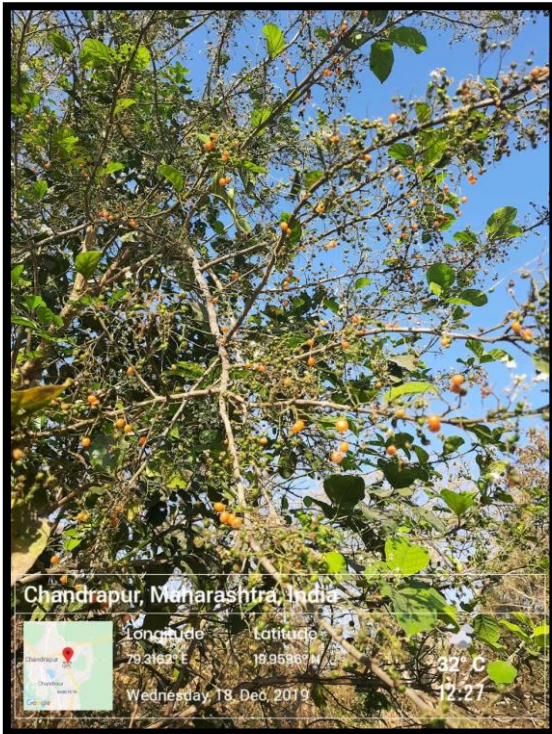
कुंभ

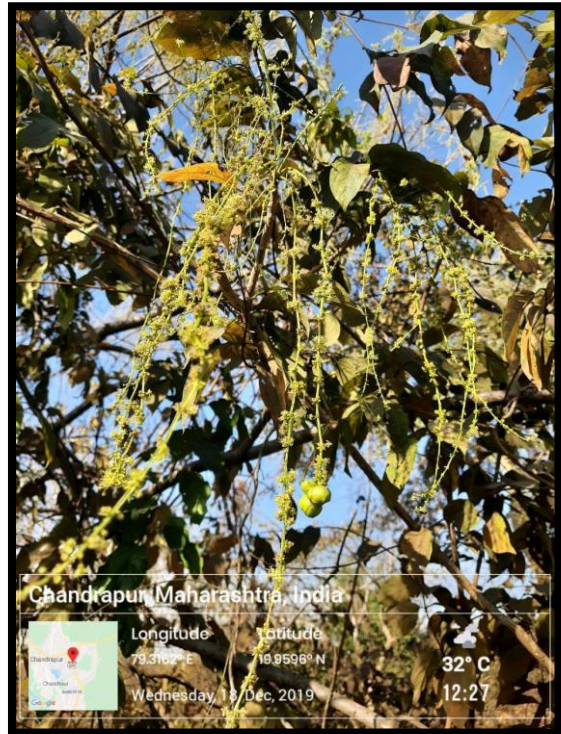
सागवान

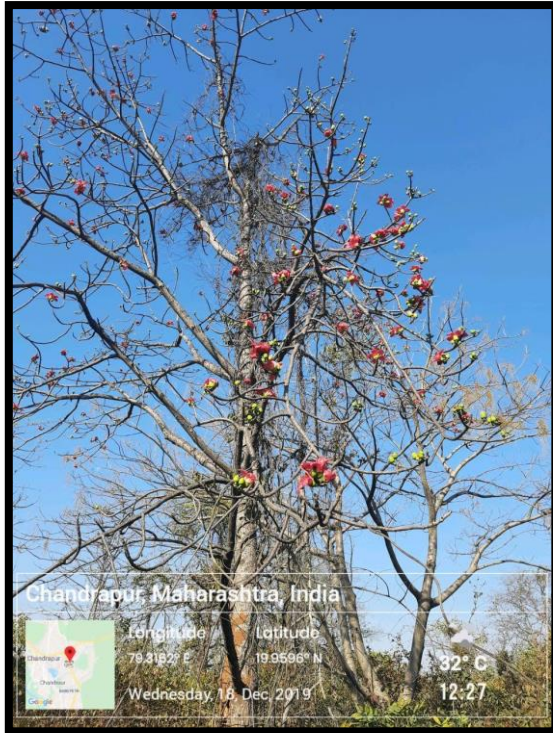
सफेद कुडा

दातरंग

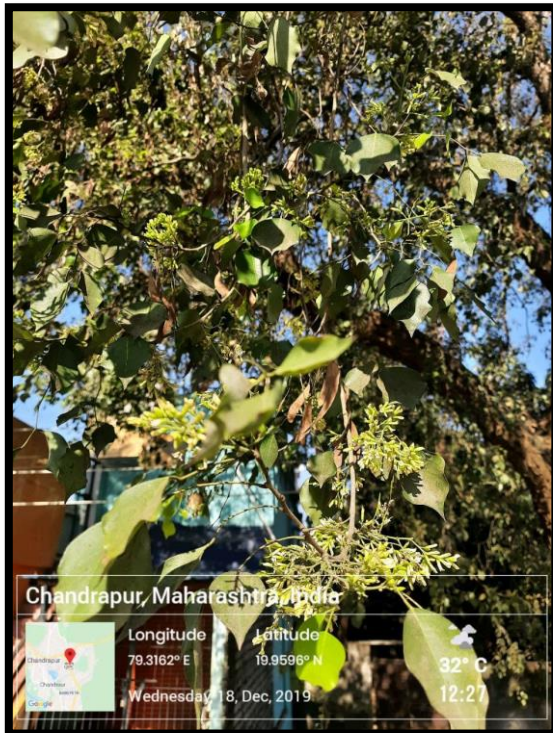
शेमत

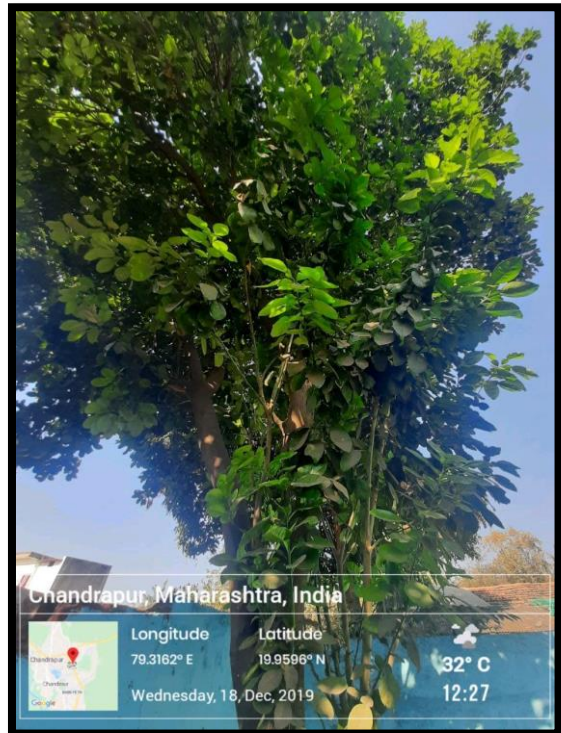
काटेसवार

कशिद

शिसवी

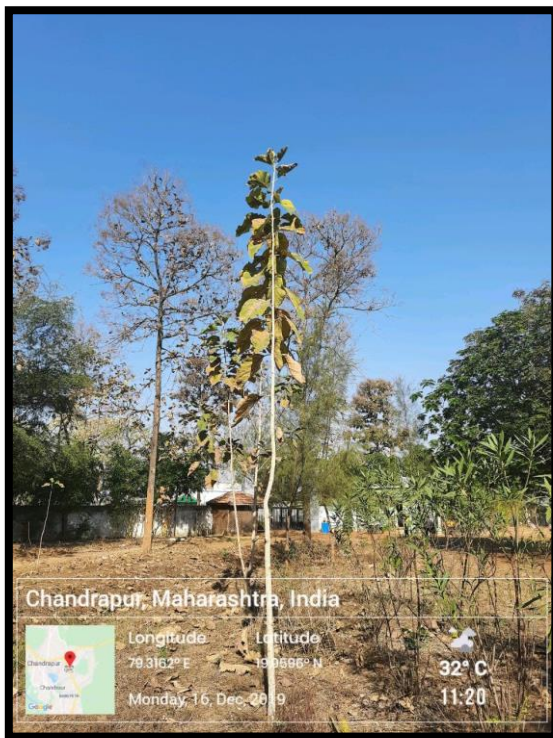
मोसंबी

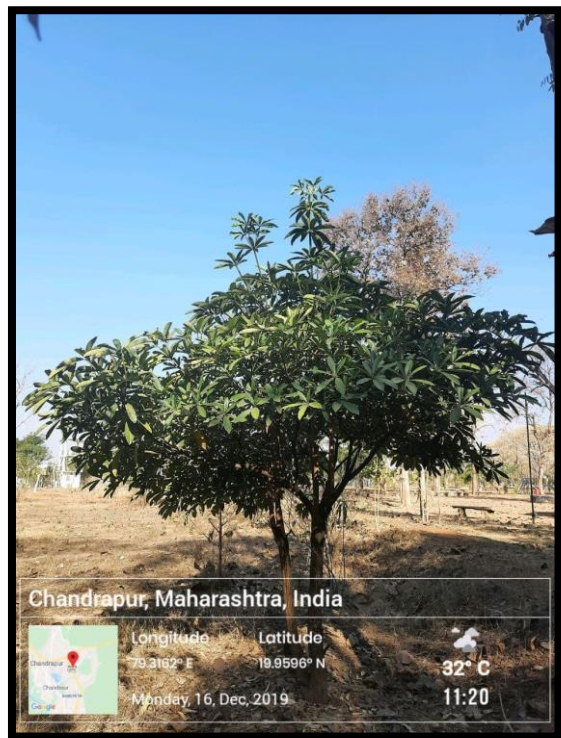
सोनमोहर

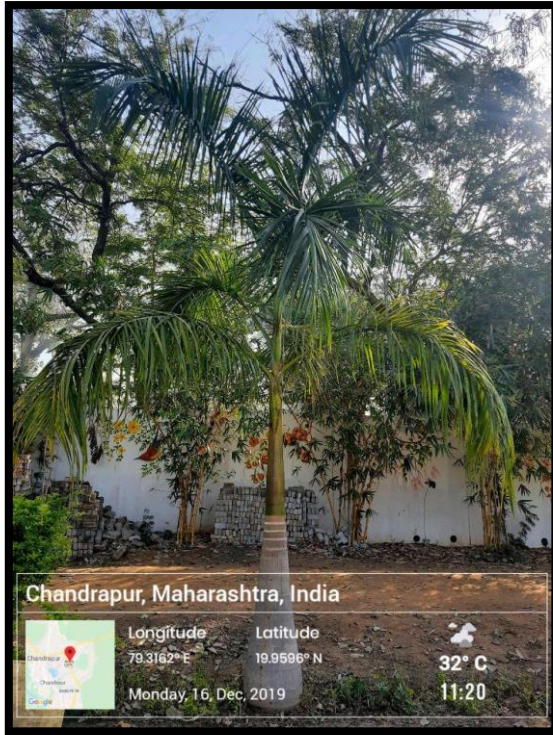
सुरु

सागवान

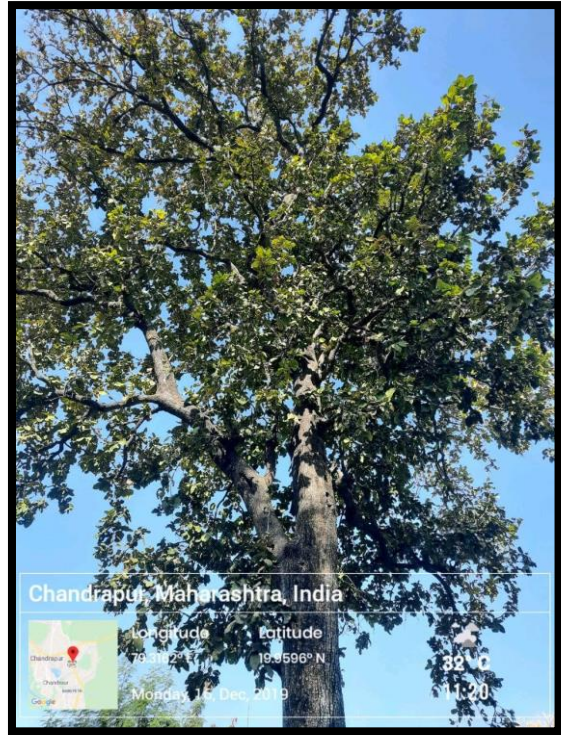
सप्तपर्णी

Chandrapur, Maharashtra, India

	Longitude 79.3162° E	Latitude 19.9596° N	 32° C
	Monday, 16, Dec, 2019		11:20

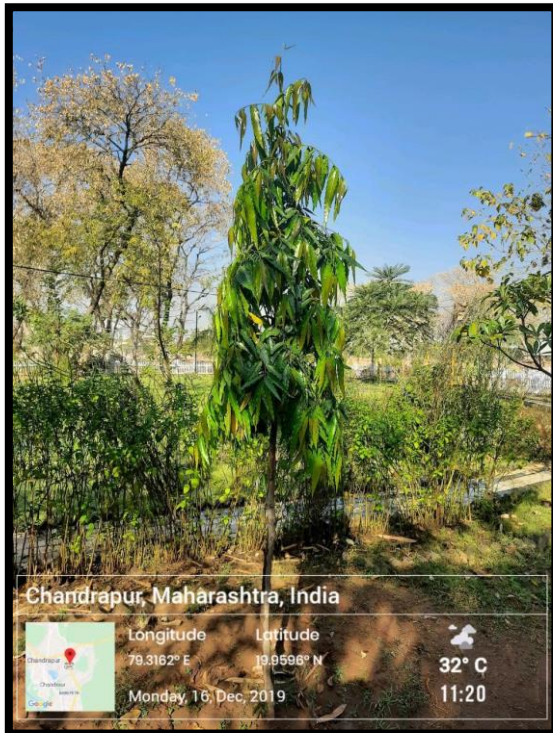
बोटेल पाम

Chandrapur, Maharashtra, India

	Longitude 79.3162° E	Latitude 19.9596° N	 32° C
	Monday, 16, Dec, 2019		11:20

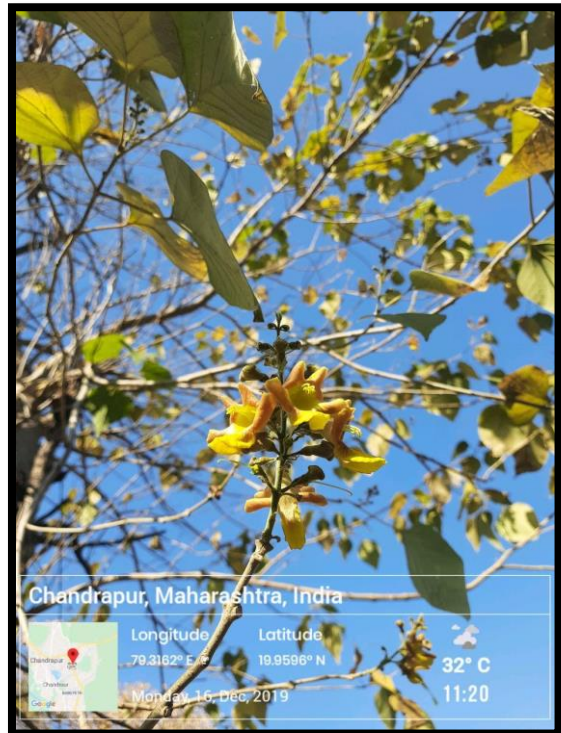
तेंडू

Chandrapur, Maharashtra, India

	Longitude 79.3162° E	Latitude 19.9596° N	 32° C
	Monday, 16, Dec, 2019		11:20

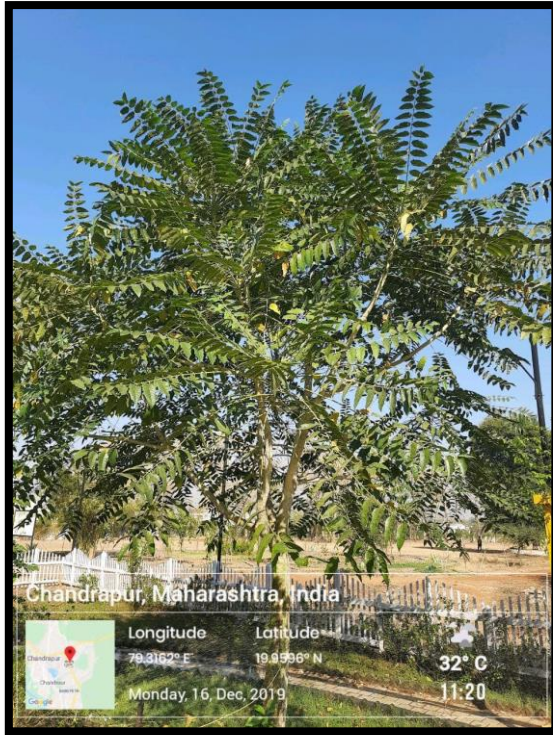
अशुपालव

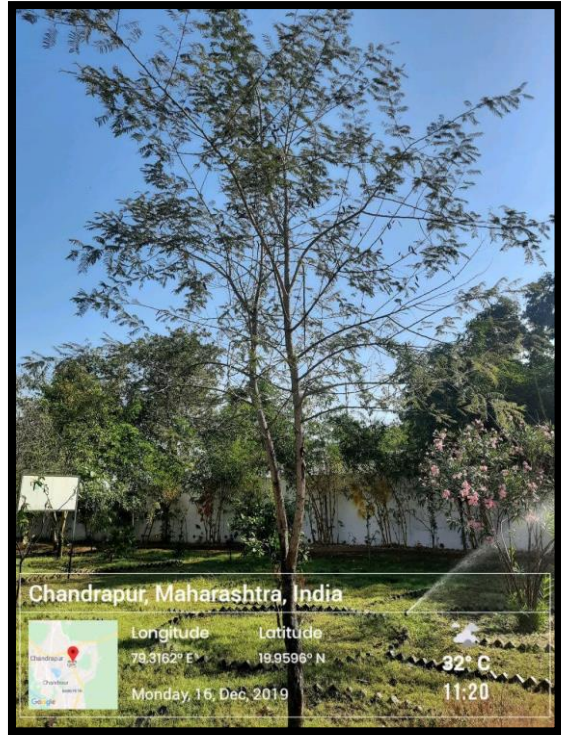
Chandrapur, Maharashtra, India

	Longitude 79.3162° E	Latitude 19.9596° N	 32° C
	Monday, 16, Dec, 2019		11:20

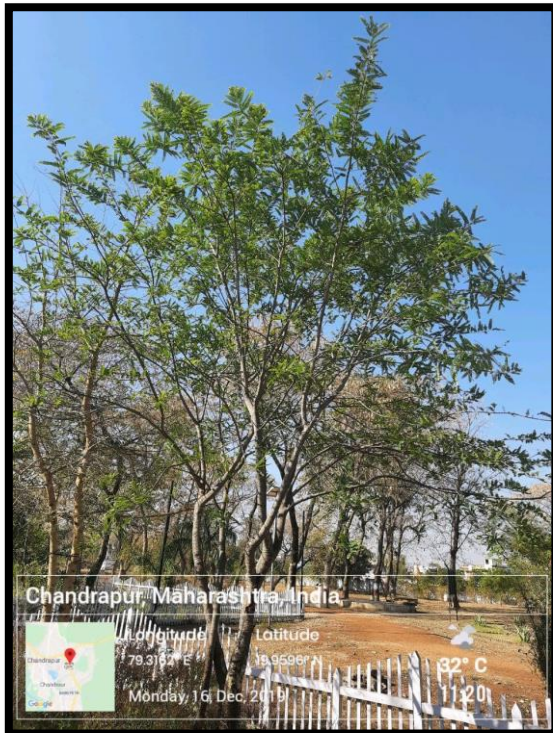
शिवण

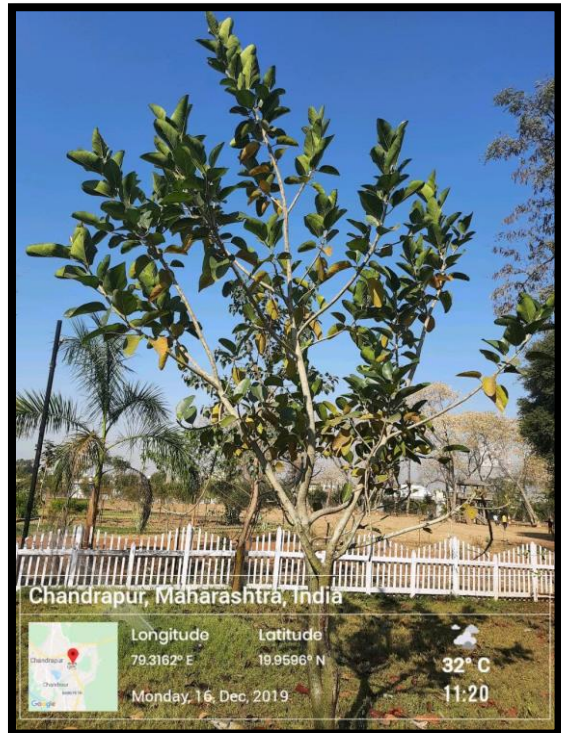
महारूख

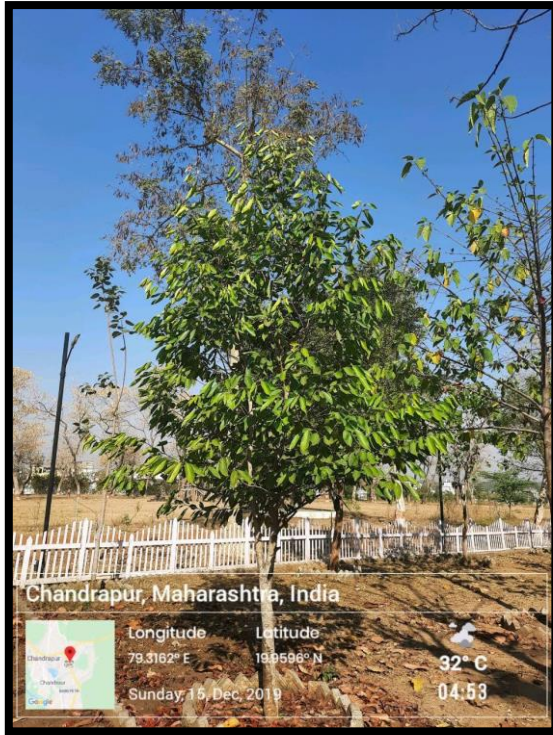
खैर

आवळा

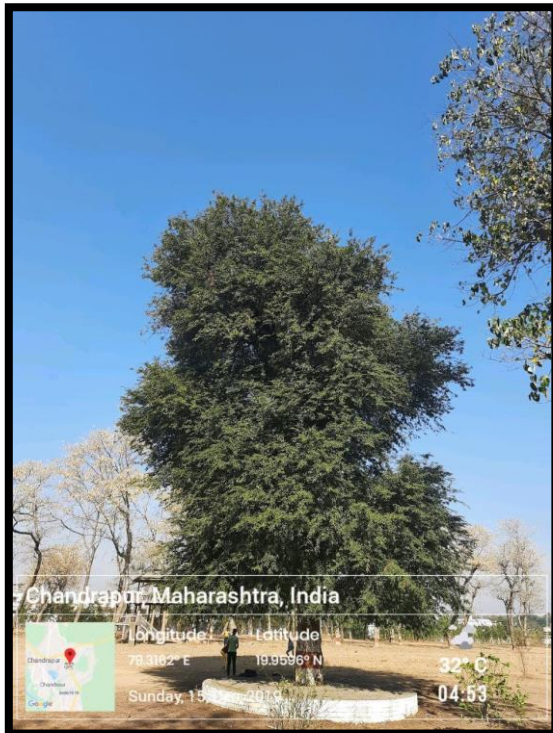
इंडियन रबर ट्री

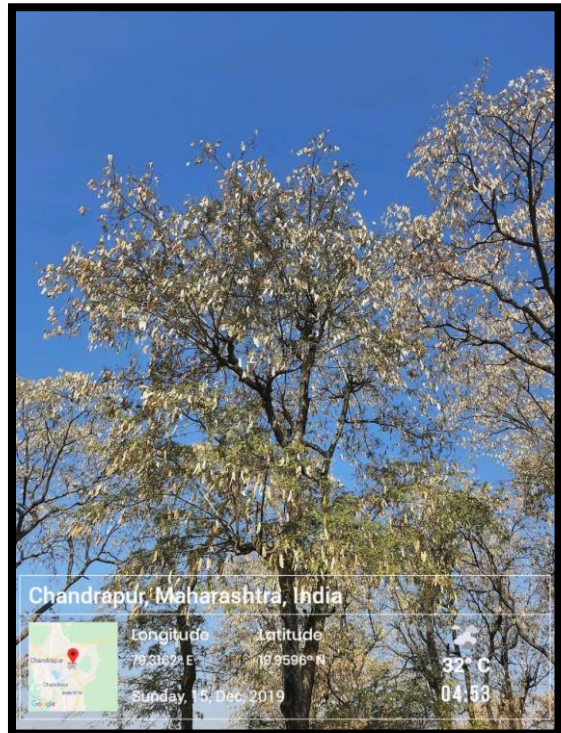
जांभूळ

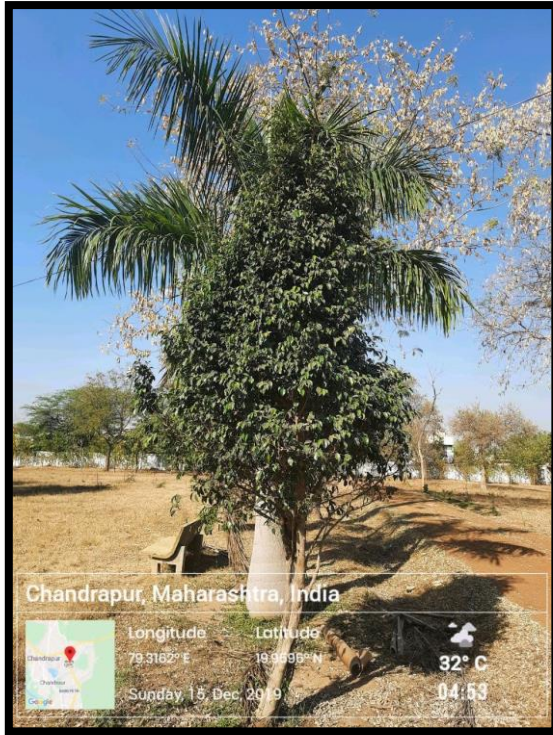
कदम

चिंच

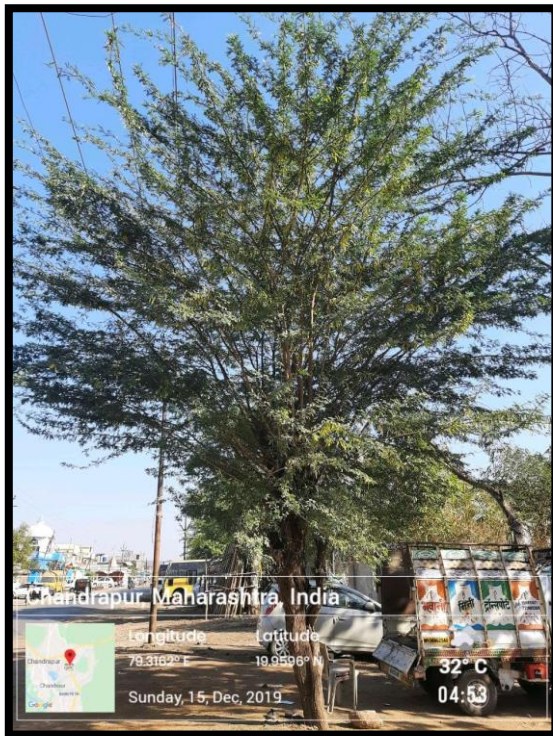
शिरीष

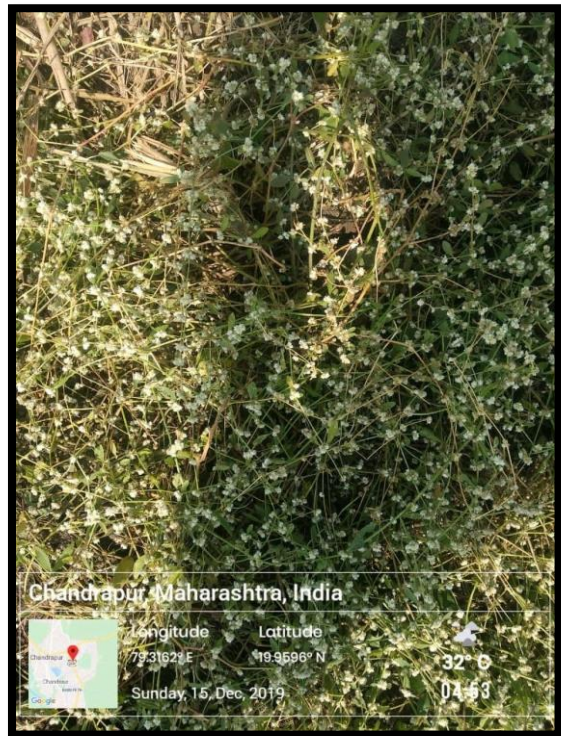
फायकस बेंजामिना

आंबा

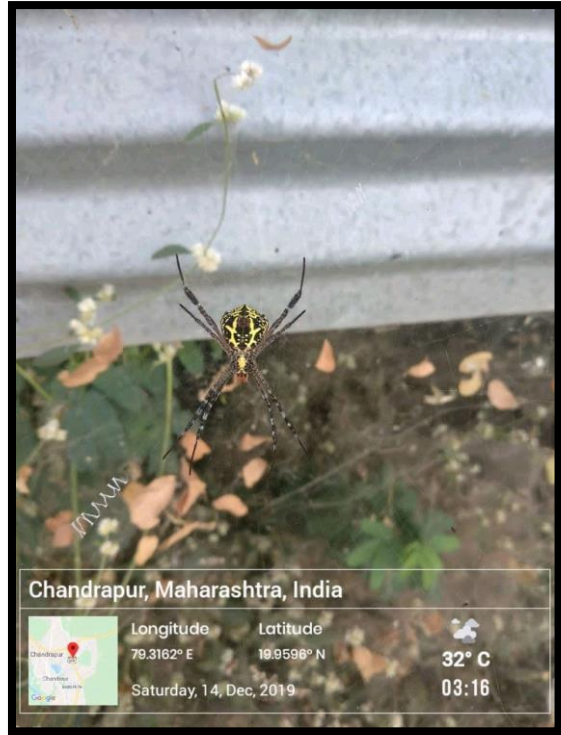
विलायती चिंच

चिबुकटा

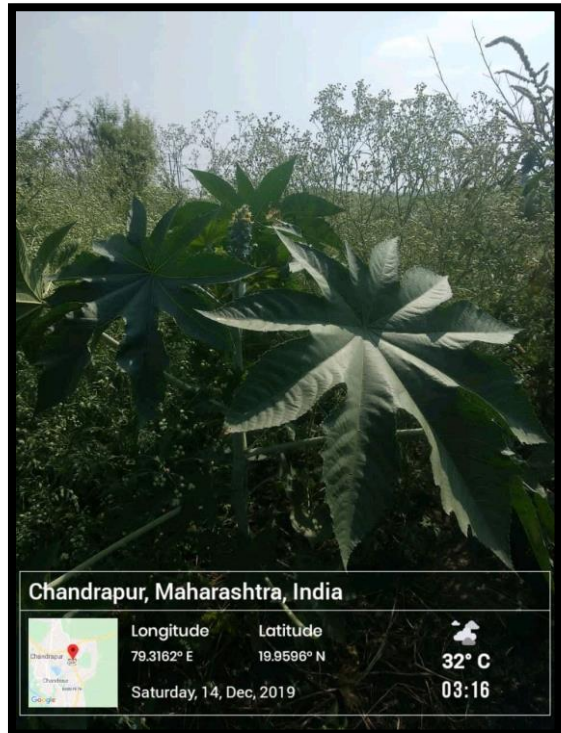
अगेव

कोळी

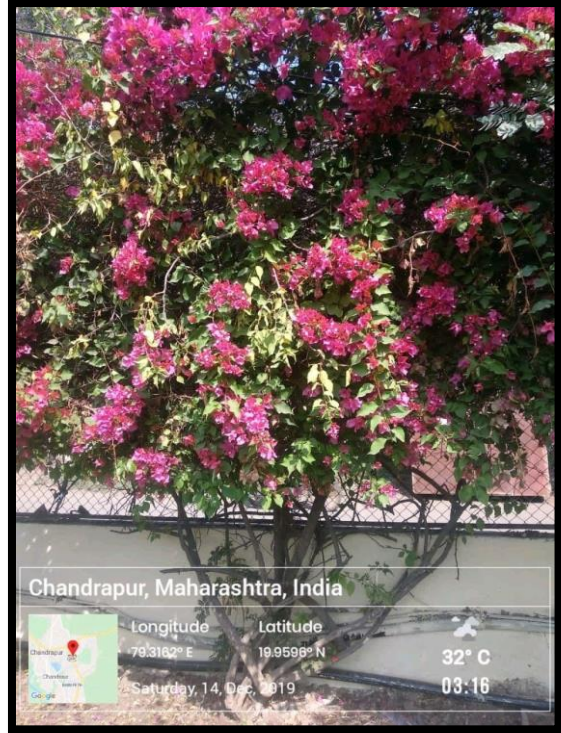
केणा

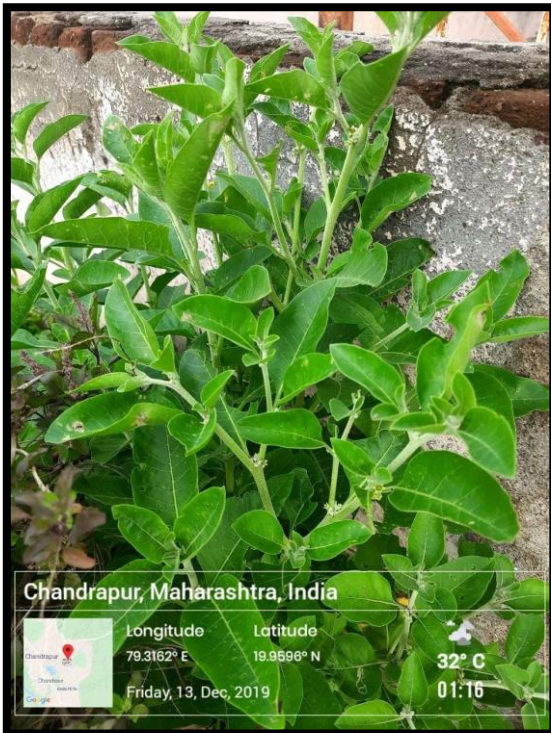
एरंड

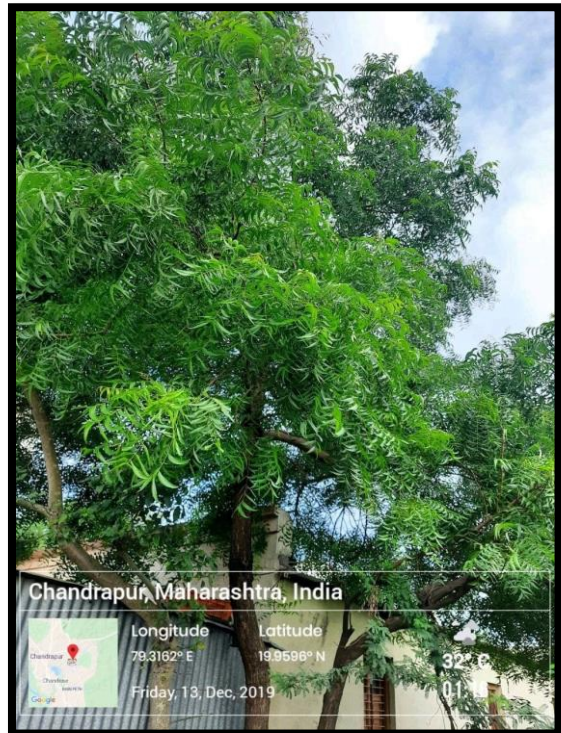
आलोकसिया

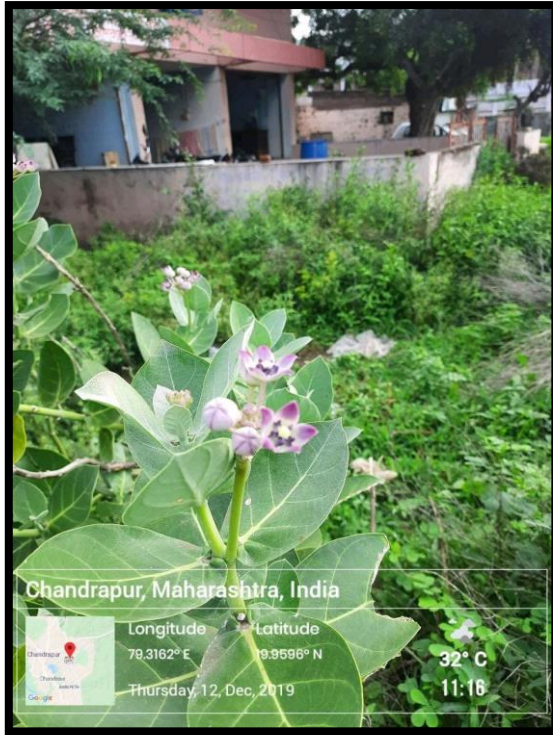
बोगणवेळिया

अश्वगंधा

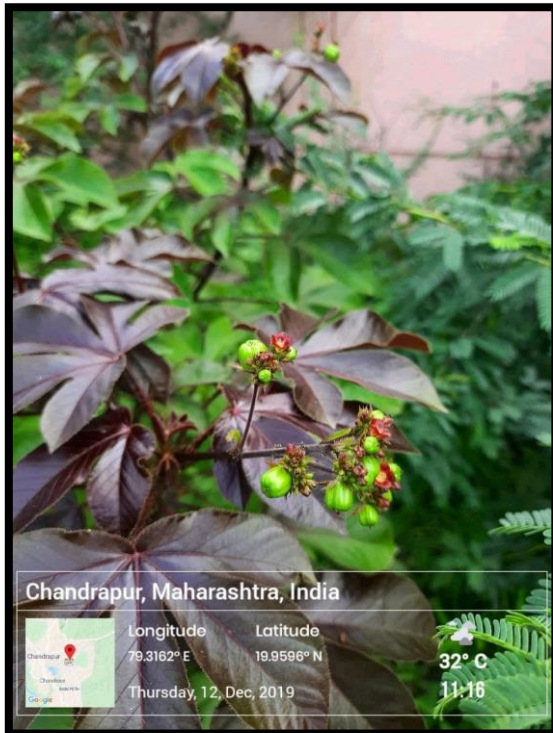
कडूनीम

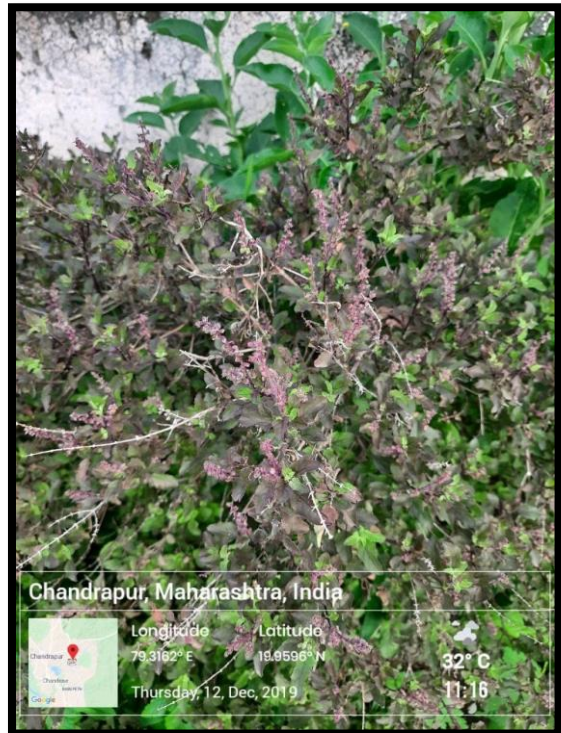
रुई

हिरवा माठ

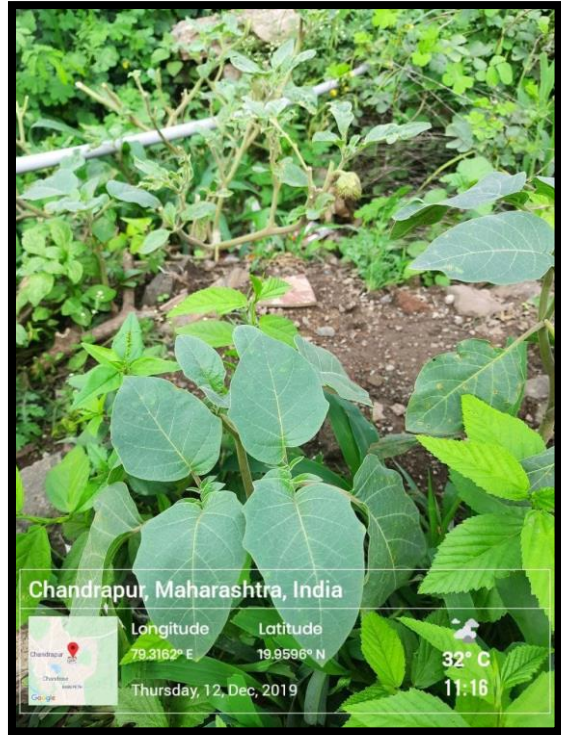
मोगली एरंड

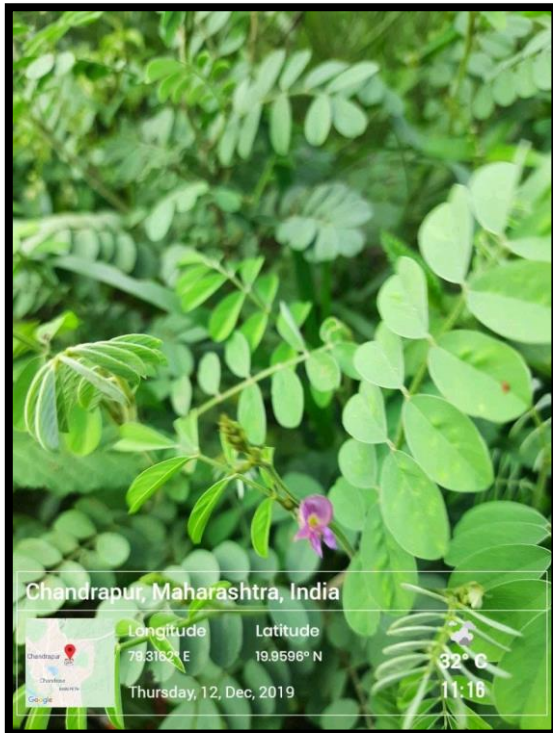
कृष्ण तुळस

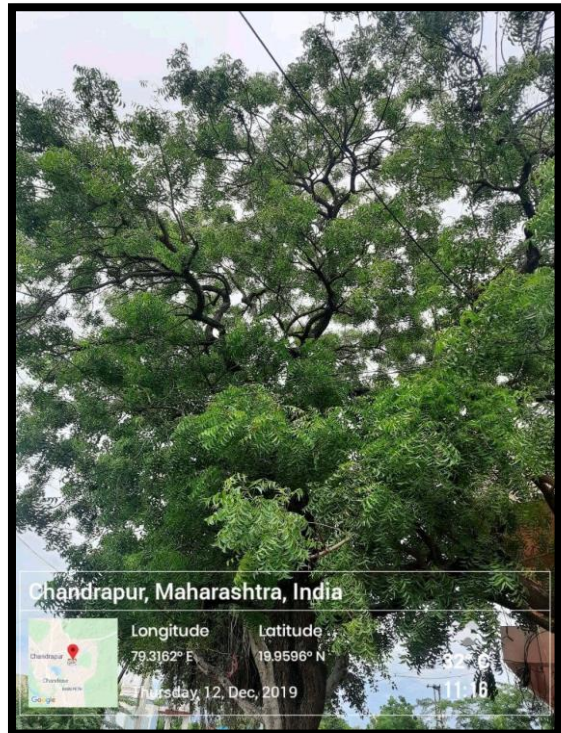
क्राब ग्रास

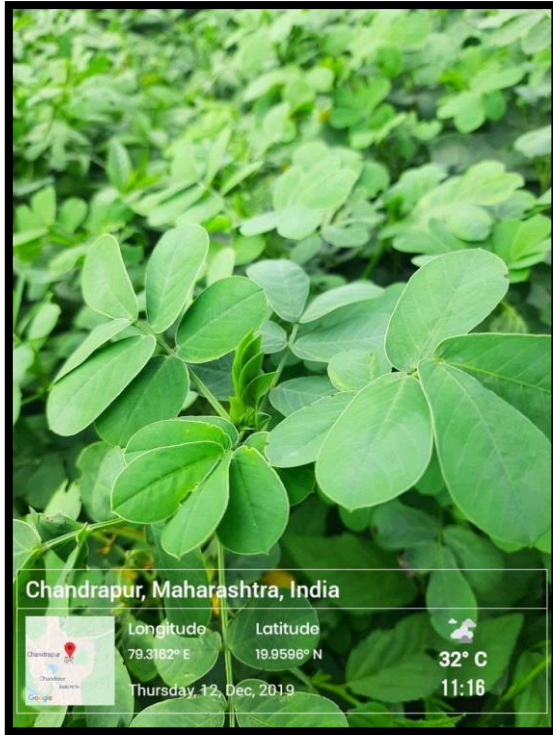
धतुरा

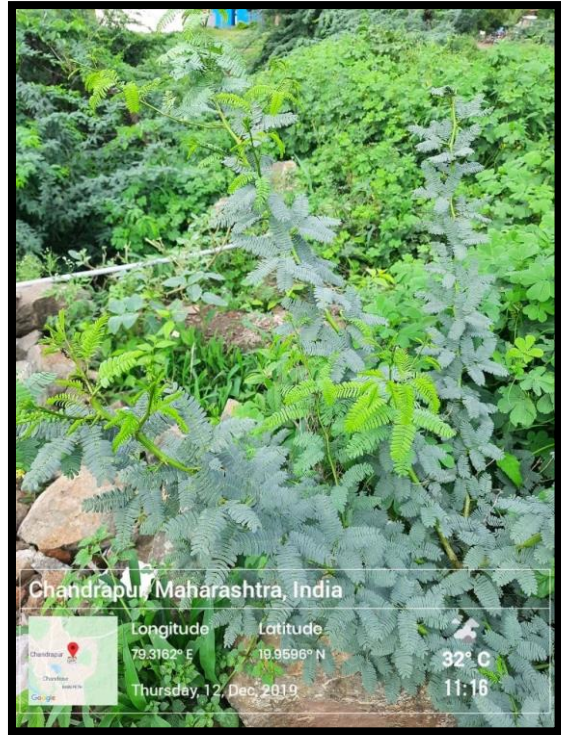
कासिया प्रजाती

कडूनीम

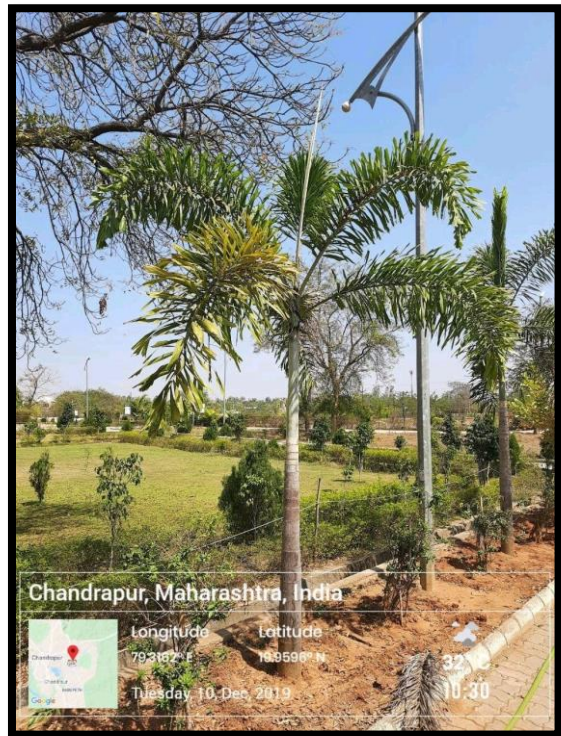
ढकलल

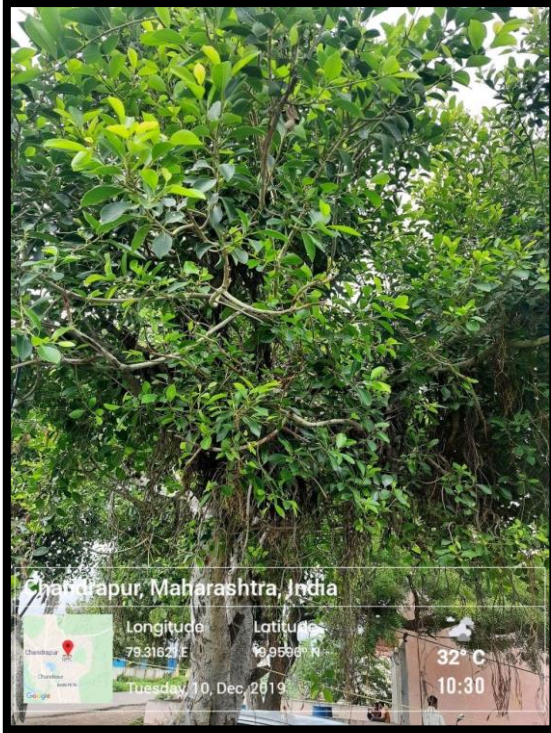
वलललतल कलकर

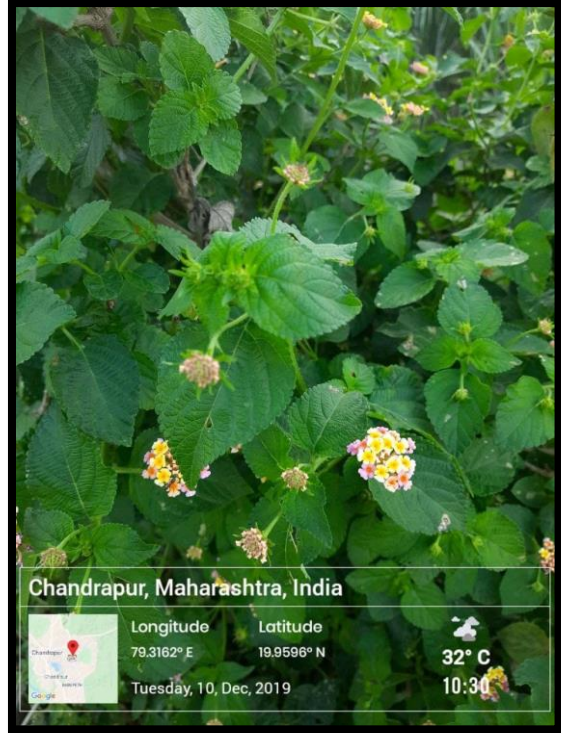
लडुडल गवत

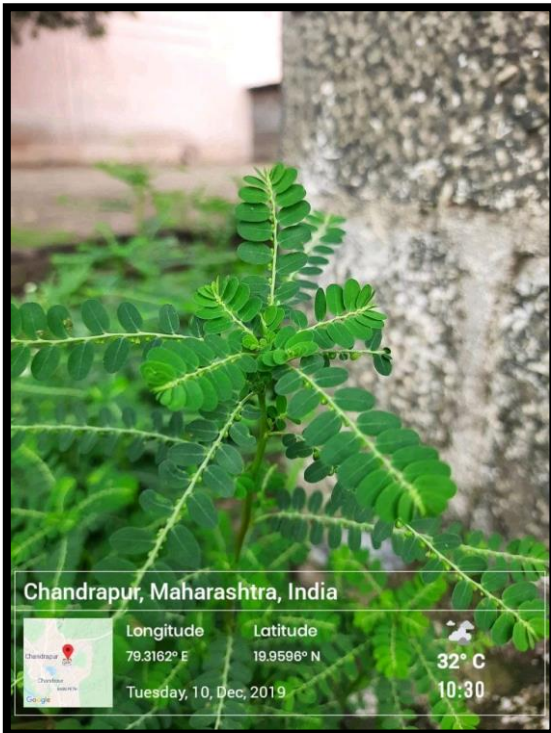
डुकुषुतल डलड

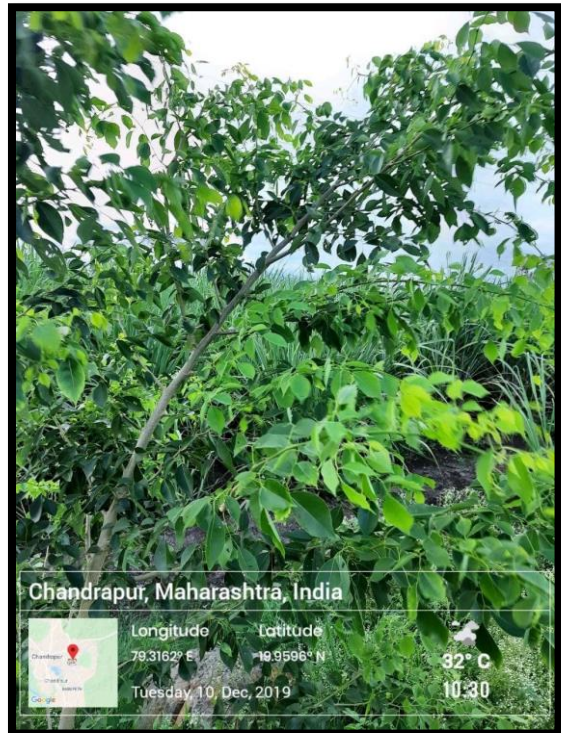
फायकस पांडा

घाणेरी

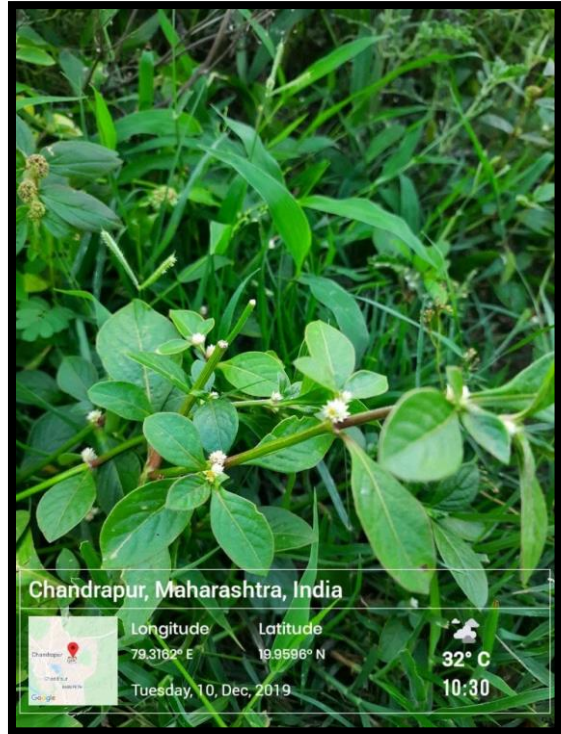
चीनसागा

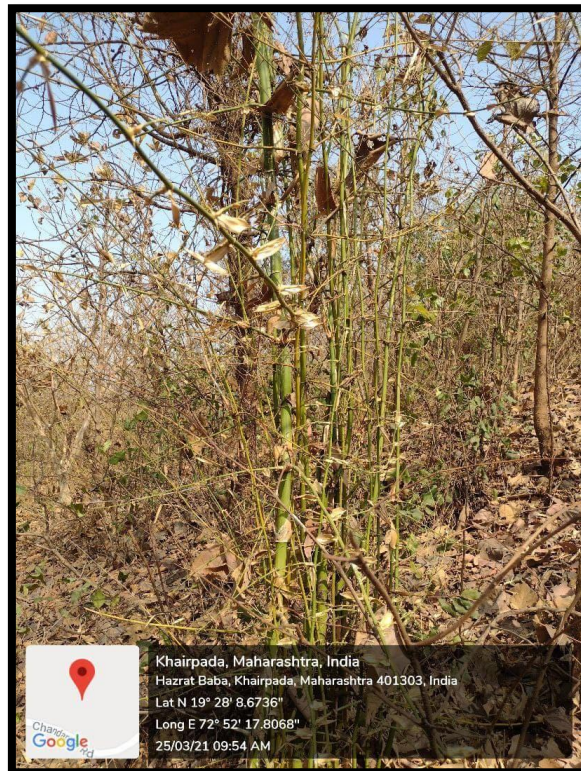
शिसवी

भुरभुरी

चिबुकटा

बांबू